

II

(Įstatymo galios neturintys teisės aktai)

REGLAMENTAI

KOMISIJOS REGLAMENTAS (ES) Nr. 1149/2011

2011 m. spalio 21 d.

kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2042/2003 dėl orlaivių nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti ir aviacijos produktų, dalių bei prietaisų tinkamumo naudoti ir šias užduotis atliekančių organizacijų bei darbuotojų patvirtinimo

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 100 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2008 m. vasario 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 216/2008 dėl bendrųjų taisyklių civilinės aviacijos srityje ir įsteigiantį Europos aviacijos saugos agentūrą, panaikinantį Tarybos direktyvą 91/670/EEB, Reglamentą (EB) Nr. 1592/2002 ir Direktyvą 2004/36/EB⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 5 dalį,

kadangi:

- (1) siekiant išlaikyti vienodai aukštą Europos aviacijos saugos lygį, būtina padaryti pakeitimų galiojančiuose orlaiviams taikomuose nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti ir aviacijos produktams, dalims ir prietaisams taikomuose tinkamumo naudoti reikalavimuose ir procedūrose, taip pat šias užduotis atliekančių organizacijų ir darbuotojų patvirtinimo reikalavimuose ir procedūrose, visų pirma siekiant atnaujinti mokymo, egzaminavimo, žinių ir patirties reikalavimus, taikomus išduodant orlaivių techninės priežiūros licencijas, ir šiuos reikalavimus pritaikyti prie įvairių kategorijų orlaivių sudėtingumo;
- (2) todėl Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2042/2003⁽²⁾ turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (3) šiame reglamente numatytos priemonės grindžiamos nuomonėmis⁽³⁾, kurias pagal Reglamento (EB) Nr.

216/2008 17 straipsnio 2 dalies b punktą ir 19 straipsnio 1 dalį yra pareiškusi Europos aviacijos saugos agentūra (toliau – Agentūra);

- (4) būtina suteikti pakankamai laiko, kad darbuotojai, atitinkantys šiuo reglamentu nustatytos naujos orlaivių techninės priežiūros B3 kategorijos licencijos gavimo reikalavimus, mokymo organizacijos ir techninės priežiūros organizacijos, taip pat valstybių narių kompetentingos institucijos prisitaikytų prie naujos reguliavimo sistemos;
- (5) atsižvelgiant į mažesnę lengvųjų orlaivių sudėtingumą, gali būti tikslinga nustatyti paprastą ir proporcingą sistemą, pagal kurią būtų išduodamos licencijos tokių orlaivių techninę priežiūrą atliekantiems darbuotojams. Agentūrai turėtų būti leista tęsti su šiuo klausimu susijusį darbą, o valstybėms narėms – toliau naudoti atitinkamas nacionalines licencijas;
- (6) šiame reglamente numatytos priemonės atitinka pagal Reglamento (EB) Nr. 216/2008 65 straipsnį įsteigto Komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Reglamentas (EB) Nr. 2042/2003 iš dalies keičiamas taip:

1) 5 straipsnis papildomas šiomis dalimis:

„3. Laikoma, kad už išleidimą atsakingi darbuotojai, turintys pagal III priedą (66 dalį) išduotą tam tikros kategorijos arba pakategorės licenciją, turi šio priedo 66.A.20 dalies a punkte apibrėžtas teises, atitinkančias tokią kategoriją arba pakategorę. Naujos kategorijos arba pakategorės įtraukimo į tokios licencijos taikymo sritį tikslais laikoma, kad atitiktis reikalaujamos pagrindinėms žinioms, susijusioms su šiomis naujomis teisėmis, yra užtikrinta.

⁽¹⁾ OL L 79, 2008 3 19, p. 1.⁽²⁾ OL L 315, 2003 11 28, p. 1.⁽³⁾ EASA nuomonės Nr. 05/2008 dėl atitikties žinių ir patirties reikalavimams įrodymo termino (angl. *Time limit for demonstrating compliance with knowledge and experience requirements*), Nr. 04/2009 dėl nesudėtingų orlaivių techninės priežiūros licencijų (angl. *Aircraft maintenance license for non-complex aircraft*), Nr. 05/2009 dėl orlaivių techninės priežiūros B1 ir B2 licencijų teisių (angl. *Privileges of B1 and B2 aircraft maintenance license*), dėl orlaivių tipų ir grupių kvalifikacijos (angl. *Type and group ratings*) ir dėl orlaivių tipų kvalifikacijos mokymo (angl. *Type rating training*).

4. Už išleidimą atsakingi darbuotojai, turintys orlaivių, kuriems nereikia atskiros orlaivių tipo kvalifikacijos, licenciją, gali toliau naudotis savo teisėmis iki jų galiojimo atnaujinimo arba pakeitimo, kai licencija keičiama pagal šio priedo 66.A.45 dalyje nustatytų kategorijų III priedo (66 dalies) 66.B.125 punkto procedūrą.

5. Laikoma, kad iki šio reglamento taikymo keliamus reikalavimus atitinkantys pakeitimo protokolai ir papildomų egzaminų balų protokolai atitinka šį reglamentą.

6. Kol šiame reglamente bus nurodyti už išleidimą atsakingiems darbuotojams taikomi reikalavimai, susiję su:

- i) orlaiviais, kitokiais nei lėktuvai ir sraigasparniai;
- ii) komponentais,

toliau taikomi atitinkamose valstybėse narėse galiojantys reikalavimai, išskyrus už Europos Sąjungos ribų esančias techninės priežiūros organizacijas, kurių reikalavimus tvirtina Agentūra.“;

2) 6 straipsnis papildomas šiomis dalimis:

„3. Iki šio reglamento taikymo keliamus reikalavimus atitinkantį pagrindinio mokymo kursą galima pradėti per vienerius metus po šio reglamento taikymo dienos. Per šiuos kursus vykdomas teorijos egzaminas gali atitikti iki šio reglamento taikymo keliamus reikalavimus.

4. Jei kompetentingos institucijos arba pagal IV priedą (147 dalį) patvirtintos techninės priežiūros mokymo organizacijos rengiamas teorijos egzaminas, atitinkantis iki šio reglamento taikymo keliamus reikalavimus, nėra pagrindinio mokymo kurso dalis, jis gali būti surengtas per vienerius metus po šio reglamento taikymo dienos.

5. Orlaivio tipo mokymo kursai ir orlaivio tipo egzaminai, atitinkantys iki šio reglamento taikymo keliamus reikalavimus, pradedami ir baigiami ne vėliau kaip per vienerius metus po šio reglamento taikymo dienos.“;

3) 7 straipsnis iš dalies pakeičiamas taip:

- i) 3 dalis papildoma šiais h ir i punktais:

„h) komerciniam vežimui oro transportu nenaudojamiems ne didesnės kaip 2 000 kg kilimo masės nehermetizuotiesiems lėktuvams su stūmokliniais varikliais:

- i) iki 2012 m. rugsėjo 28 d. reikalavimo, kad pagal III priedą (66 dalį) kompetentinga institucija išduotų naujas arba remiantis šio priedo 66.A.70 punktu pakeistas orlaivių techninės priežiūros licencijas;
- ii) iki 2014 m. rugsėjo 28 d. reikalavimo turėti už išleidimą atsakingus darbuotojus, kurių kvalifikacija atitinka šias III priedo (66 dalies) nuostatas:

— I priedo (M dalies) M.A.606 dalies g punktą ir M.A.801 dalies b punkto 2 papunktį,

— II priedo (145 dalies) 145.A.30 dalies g ir h punktus.

- i) Komerciniam vežimui oro transportu nenaudojamų ELA1 tipo lėktuvų techninei priežiūrai iki 2015 m. rugsėjo 28 d.:

- i) reikalavimo, kad pagal III priedą (66 dalį) kompetentinga institucija išduotų naujas arba remiantis šio priedo 66.A.70 punktu pakeistas orlaivių techninės priežiūros licencijas;

- ii) reikalavimo turėti už išleidimą atsakingus darbuotojus, kurių kvalifikacija atitinka šias III priedo (66 dalies) nuostatas:

— I priedo (M dalies) M.A.606 dalies g punktą ir M.A.801 dalies b punkto 2 papunktį,

— II priedo (145 dalies) 145.A.30 dalies g ir h punktus.“;

- ii) 7 dalies e punktas išbraukiamas;

- iii) pridedamos šios 8 ir 9 dalys:

„8. Atskaitos taškas, būtinas apskaičiuoti 66.A.25 ir 66.A.30 punktuose, taip pat III priedo (66 dalies) III priedėlyje nustatytiems terminams, susijusiems su teorinių žinių egzaminais, būtinaja patirtimi, orlaivio tipo teorijos mokymu ir egzaminais, praktiniu rengimu ir praktinio rengimo egzaminu, orlaivio tipo egzaminais ir praktiniu mokymu darbo vietoje, baigtais iki šio reglamento taikymo, yra šio reglamento taikymo diena.

9. Agentūra Komisijai pateikia nuomonę, įskaitant pasiūlymus dėl paprastos ir proporcingos sistemos, pagal kurią būtų išduodamos licencijos už išleidimą atsakingiems darbuotojams, atliekantiems ELA1 tipo lėktuvų, taip pat kitokių nei lėktuvai ir sraigasparniai orlaivių techninę priežiūrą.“;

- 4) pridedamas 8 straipsnis:

„8 straipsnis

Priemonės, kurių imasi Agentūra

1. Agentūra parengia priimtinas priemones atitikčiai nustatyti (AMC), kuriomis kompetentingos institucijos, organizacijos ir darbuotojai gali naudotis, kad įrodytų atitiktį šio reglamento priedų reikalavimams.

2. Agentūros pateiktomis priimtinomis priemonėmis atitikčiai nustatyti nenustatoma naujų reikalavimų ir nesumažinami šio reglamento priedų reikalavimai.

3. Nepažeidžiant Reglamento (EB) Nr. 216/2008 54 ir 55 straipsnių, be papildomo įrodymo laikoma, kad atitiktis šio reglamento priedų reikalavimams užtikrinta, jei taikomos Agentūros pateiktos priimtinos priemonės atitikčiai nustatyti.“

5) I priedas (M dalis), II priedas (145 dalis), III priedas (66 dalis) ir IV priedas (147 dalis) iš dalies keičiami pagal šio reglamento priedą.

2 straipsnis

Šis reglamentas įsigalioja pirmą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas taikomas nuo devinto mėnesio po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* pirmos dienos, išskyrus 1 straipsnio 3 dalies i punktą, kuris taikomas pirmą dieną po jo paskelbimo.

Pagal I priedą (M dalį), II priedą (145 dalį), III priedą (66 dalį) arba IV priedą (147 dalį) iki šio reglamento taikymo išduoti pažymėjimai galioja tol, kol jie pakeičiami, sustabdomas jų galiojimas arba jie atšaukiami.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2011 m. spalio 21 d.

Komisijos vardu
Pirmininkas
José Manuel BARROSO

PRIEDAS

1. Reglamento (EB) Nr. 2042/2003 I priedo (M dalies) M.B.103 dalis išbraukiama.
2. Reglamento (EB) Nr. 2042/2003 II priedas (145 dalis) iš dalies keičiamas taip:

1) turinys pakeičiamas taip:

„TURINYS

145.1 Bendrosios nuostatos

A SKYRIUS. TECHNINIAI REIKALAVIMAI

145.A.10 Taikymo sritis

145.A.15 Paraiška

145.A.20 Patvirtinimo sąlygos

145.A.25 Patalpoms taikomi reikalavimai

145.A.30 Reikalavimai darbuotojams

145.A.35 Už išleidimą atsakingi darbuotojai ir pagalbiniai darbuotojai

145.A.40 Įranga, įrankiai ir medžiagos

145.A.42 Komponentų priėmimas

145.A.45 Techninės priežiūros duomenys

145.A.47 Gamybos planavimas

145.A.50 Techninės priežiūros sertifikavimas

145.A.55 Techninės priežiūros užrašai

145.A.60 Pranešimas apie ypatingus įvykius

145.A.65 Sauga ir kokybės politika, techninės priežiūros procedūros ir kokybės užtikrinimo sistema

145.A.70 Techninės priežiūros organizacijos žinynas

145.A.75 Organizacijos teisės

145.A.80 Organizacijos apribojimai

145.A.85 Organizacijos pakeitimai

145.A.90 Patvirtinimo galiojimo trukmė

145.A.95 Pažeidimai

B SKYRIUS. KOMPETENTINGŲ INSTITUCIJŲ DARBO TVARKA

145.B.1 Taikymo sritis

145.B.10 Kompetentinga institucija

145.B.15 Kelete valstybių narių įsisteigusios organizacijos

145.B.20 Pradinis patvirtinimas

145.B.25 Patvirtinimo suteikimas

145.B.30 Patvirtinimo galiojimo pratęsimas

145.B.35 Pakeitimai

145.B.40 Techninės priežiūros organizacijos žinyno pakeitimai

145.B.45 Patvirtinimo atšaukimas, patvirtinimo galiojimo sustabdymas ir apribojimas

145.B.50 Pažeidimai

145.B.55 Užrašų tvarkymas

145.B.60 Išlygos

- I priedėlis. OEASA 1 formos naudojimas atliekant techninę priežiūrą
- II priedėlis. Klasių ir kategorijų sistema, taikoma patvirtinant techninės priežiūros organizacijas, nurodyta I priedo (M dalies) F poskyryje ir II priede (145 dalyje)
- III priedėlis. Techninės priežiūros organizacijos patvirtinimas, nurodytas II priede (145 dalyje)
- IV priedėlis. Naudojimosi 145.A.30 dalies j punkto 1 ir 2 papunkčiuose nurodyto pagal III priedą (66 dalį) nekvalifikuoto personalo paslaugomis sąlygos“;
- 2) 145.A.30 dalis pakeičiama taip:
- i) f punkte „įgiję 66 dalyje nurodytą B1 kategoriją“ keičiama į „įgiję B1 arba B3 kategoriją, kaip nurodyta III priede (66 dalyje)“;
- ii) g punktas pakeičiamas taip:
- „g) Visos organizacijos, atliekančios orlaivių priešskrydinę techninę priežiūrą, išskyrus kai j punkte nustatyta kitaip, turi turėti atitinkamam orlaivių tipui parengtus už išleidimą atsakingus darbuotojus, pagal III priedą (66 dalį) ir 145.A.35 dalį įgijusius atitinkamai B1, B2 ir B3 kategorijas.
- Be to, nedidelei planinei priešskrydinei orlaivių techninei priežiūrai atlikti ir paprastiems defektams pašalinti tos organizacijos taip pat gali pasitelkti 66.A.20 dalies a punkto 1 papunktyje bei 66.A.20 dalies a punkto 3 papunkčio ii papunktyje aprašytas teises turinčius ir pagal III priedą (66 dalį) bei 145.A.35 dalį kvalifikuotus už išleidimą atsakingus darbuotojus. Jeigu turima tokių už išleidimą atsakingų darbuotojų, vis tiek būtina turėti atitinkamai B1, B2 ir B3 kategorijų už išleidimą atsakingų darbuotojų.“;
- iii) h punkto 1 papunktyje „įgijusių B1 ir B2 kategoriją“ pakeičiama į „įgijusių atitinkamai B1 ar B2 kategoriją“;
- iv) h punkto 2 papunktis pakeičiamas taip:
- „2. Jei tai yra angare atliekama orlaivių, išskyrus didelius orlaivius, techninė priežiūra, turi turėti:
- i) atitinkamam orlaivių tipui parengtus už išleidimą atsakingus darbuotojus, pagal III priedą (66 dalį) ir 145.A.35 dalį įgijusius atitinkamai B1, B2 ir B3 kategorijas, arba
- ii) atitinkamam orlaivių tipui parengtus už išleidimą atsakingus C kategoriją įgijusius darbuotojus, kuriems padeda 145.A.35 dalies a punkto i papunktyje nurodyti pagalbinių darbuotojai.“;
- v) j punkte „nukrypdoma nuo g ir h pastraipų“ pakeičiama į „nukrypdoma nuo g ir h punktų nuostatų dėl III priedo (66 dalies) nuostatų laikymosi“;
- 3) 145.A.35 dalis pakeičiama taip:
- i) pavadinimas pakeičiamas į „**145.A.35 Už išleidimą atsakingi darbuotojai ir pagalbinių darbuotojai**“;
- ii) a punktas pakeičiamas taip:
- „a) Be atitinkamų 145.A.30 dalies g ir h punktų reikalavimų, organizacija užtikrina, kad už išleidimą atsakingi darbuotojai ir pagalbinių darbuotojai deramai išmanytų atitinkamą orlaivį ir (arba) sudedamąsias dalis, kurių techninę priežiūrą turi atlikti, ir susijusią organizacijos darbo tvarką. Jei tai yra už išleidimą atsakingi darbuotojai, pirmiau minėto reikalavimo laikymasis turi būti užtikrinamas prieš suteikiant įgaliojimą išleisti eksploatuoti ar prieš jį iš naujo suteikiant.
- i) Pagalbiniai darbuotojai – angare atliekant techninę orlaivių priežiūrą dalyvaujantys ir 66 dalyje numatytą B1, B2 ir (arba) B3 kategorijos orlaivių techninės priežiūros licenciją su atitinkamo orlaivio kvalifikacija turintys darbuotojai, galintys neturėti būtinų įgaliojimų išleisti eksploatuoti.
- ii) Atitinkami orlaiviai ir (arba) sudedamosios dalys – tam tikrame įgaliojime išleisti eksploatuoti nurodyti orlaiviai ir sudedamosios dalys.

iii) Įgaliojimas išleisti eksploatuoti – įgaliojimas, kurį organizacija suteikia už išleidimą atsakingiems darbuotojams ir kuriame nurodoma, kad patvirtintos organizacijos vardu ir atsižvelgiant į tame įgaliojime nustatytus apribojimus, darbuotojai gali pasirašyti išleidimo eksploatuoti pažymėjimus.“;

iii) b punktas pakeičiamas taip:

„b) Išskyrus 145.A.30 dalies j punkte ir 66.A.20 dalies a punkto 3 papunkčio ii papunktyje nurodytus atvejus, organizacija įgaliojimą išleisti eksploatuoti už išleidimą atsakingiems darbuotojams gali išduoti tik atsižvelgdama į III priede (66 dalyje) reikalaujamoje orlaivių techninės priežiūros licencijoje nustatytas pagrindines kategorijas bei pakategorės ir visus orlaivių tipus, jeigu licencija galioja nustatytą laiką, kuriam suteikti įgaliojimai, ir jeigu už išleidimą atsakingi darbuotojai visą tą laiką atitinka III priedo (66 dalies) nuostatas.“;

iv) c punktas pakeičiamas taip:

„c) Organizacija užtikrina, kad už išleidimą atsakingi darbuotojai ir pagalbiniai darbuotojai per kiekvienus dvejus iš eilės metus bent šešis mėnesius būtų faktiškai vykdę tam tikro orlaivio arba sudedamosios dalies techninės priežiūros darbus.

Šiame punkte „faktiškai vykdantis tam tikro orlaivio arba sudedamosios dalies techninės priežiūros darbus“ reiškia tai, kad asmuo dirbo užtikrindamas orlaivio arba sudedamosios dalies techninę priežiūrą ir naudojosi suteiktu įgaliojimu išleisti eksploatuoti ir (arba) faktiškai atliko bent tam tikrą jo įgaliojime išleisti eksploatuoti nurodytą orlaivio tipo ar orlaivių grupės sistemų techninę priežiūrą.“;

v) d, e, j ir m punktuose „B1 ir B2 kategorijos pagalbiniai darbuotojai“ pakeičiama į „pagalbiniai darbuotojai“;

vi) įrašomi šie papildomi punktai:

„n) A kategorijos orlaivių techninės priežiūros licencijos turėtojas išleidimo eksploatuoti tam tikro tipo orlaivį pažymėjimą gali išduoti tik sėkmingai baigęs atitinkamos A kategorijos orlaivių priežiūros užduočių mokymus, kuriuos rengia organizacija, tinkamai patvirtinta pagal II priedą (145 dalį) arba IV priedą (147 dalį). Šie mokymai turi apimti praktinius ir teorinius kiekvienos leidžiamos atlikti užduoties mokymus. Sėkmingas mokymų baigimas įrodomas laikant organizacijos rengiamus teorijos arba praktinio parengimo egzaminus.

o) B2 kategorijos orlaivių techninės priežiūros licencijos turėtojas III priedo (66 dalies) 66.A.20 dalies a punkto 3 papunkčio ii papunktyje nurodytą išleidimo eksploatuoti pažymėjimą gali išduoti tik sėkmingai baigęs i) atitinkamos A kategorijos orlaivių priežiūros užduočių mokymus ir ii) turėdamas dokumentais patvirtintą šešių mėnesių praktinę patirtį srityje, atitinkančioje išduodamą išleidimo eksploatuoti pažymėjimą. Šie priežiūros užduočių mokymai turi apimti kiekvienos leidžiamos atlikti užduoties praktinius ir teorijos mokymus. Sėkmingas mokymų baigimas įrodomas laikant organizacijos rengiamus teorijos arba praktinio parengimo egzaminus. Priežiūros užduočių mokymus ir teorijos/praktinius egzaminus turi rengti techninės priežiūros organizacija, suteikianti įgaliojimą už išleidimą atsakingiems darbuotojams. Praktinė patirtis taip pat turi būti įgyjama šioje techninės priežiūros organizacijoje.“;

4) 145.A.70 dalies a punkto 6 papunktyje „B1 ir B2 kategorijos pagalbiniai darbuotojai“ pakeičiama į „pagalbiniai darbuotojai“;

5) 145.B.17 dalis išbraukiama;

6) 145 dalies IV priedėlis iš dalies keičiamas taip:

„IV priedėlis

Naudojimosi 145.A.30 dalies j punkto 1 ir 2 papunkčiuose nurodyto pagal III priedą (66 dalį) nekvalifikuoto personalo paslaugomis sąlygos

1. Visas toliau išvardytas sąlygas atitinkantys už išleidimą atsakingi darbuotojai laikomi atitinkančiais 145.A.30 dalies j punkto 1 ir 2 papunkčių nuostatas:

a) Asmuo turi turėti licenciją arba už išleidimą atsakingo darbuotojo įgaliojimą, išduotą pagal nacionalines taisykles visiškai laikantis ICAO 1 priedo.

- b) To asmens atliekamų darbų apimtis neturi viršyti nacionalinėje licencijoje arba už išleidimą atsakingo darbuotojo įgaliojime apibrėžtos darbų apimties (taikomas griežtesnysis apribojimas).
- c) Asmuo turi įrodyti baigęs žmogiškųjų veiksnių ir aviacijos teisės aktų srities mokymą, nurodytą III priedo (66 dalies) I priedėlio 9 ir 10 moduluose.
- d) Asmuo turi įrodyti turįs penkerių metų techninės priežiūros patirtį, jei yra priešskrydinės techninės priežiūros už išleidimą atsakingas darbuotojas, ir aštuonerių metų patirtį, jei yra angare atliekamos techninės priežiūros už išleidimą atsakingas darbuotojas. Tačiau asmenys, kuriems leidžiama vykdyti užduotis neviršijančias 66 dalyje numatytą A kategorijos už išleidimą atsakingų darbuotojų užduočių, turi įrodyti tik trejų metų techninės priežiūros patirtį.
- e) Priešskrydinės techninės priežiūros už išleidimą atsakingi darbuotojai ir angare atliekamos techninės priežiūros darbuotojai turi įrodyti baigę orlaivio tipo mokymus ir išlaikę atitinkamai B1, B2 arba B3 lygio kategorijos egzaminus, kaip nurodyta III priedo (66 dalies) III priedėlyje, pagal kiekvieną orlaivių tipą, kuriam taikomi b punkte nurodytos apimties darbai. Tačiau tie asmenys, kurių darbo apimtis neviršija A kategorijos už išleidimą atsakingų darbuotojų darbų apimties, gali būti baigę priežiūros užduočių mokymą, o ne visą orlaivio tipo mokymo kursą.
- f) Angare atliekamos techninės priežiūros už išleidimą atsakingi darbuotojai turi įrodyti baigę orlaivio tipo mokymą ir išlaikę C kategorijos egzaminus, kaip nurodyta III priedo (66 dalies) III priedėlyje, pagal kiekvieną orlaivių tipą, kuriam taikomi b punkte nurodytos apimties darbai, išskyrus tai, kad pirmajam orlaivių tipui būtina baigti III priede nurodytos B1, B2 arba B3 kategorijos mokymą ir išlaikyti egzaminus.

2. Teisių apsauga

- a) Darbuotojai, turėję teises prieš įsigaliojant atitinkamiems III priedo (66 dalies) reikalavimams, gali toliau jomis naudotis nesilaikydami 1 punkto c–f papunkčių reikalavimų.
- b) Tačiau tiems reikalavimams įsigaliojus, už išleidimą atsakingi darbuotojai, norintys išplėsti savo įgaliojimų taikymo sritį įgydami papildomų teisių, turi laikytis 1 punkto.
- c) Nepaisant 2 punkto b papunkčio, papildomų orlaivių tipų mokymo kursų atveju nebūtina laikytis 1 punkto c ir d papunkčių.“;

3. Reglamento (EB) Nr. 2042/2003 III priedas (66 dalis) pakeičiamas taip:

III PRIEDAS

(66 dalis)

TURINYS

66.1. Kompetentinga institucija

A SKYRIUS. TECHNINIAI REIKALAVIMAI

A POSKYRIS. ORLAIVIŲ TECHNINĖS PRIEŽIŪROS LICENCIJA

- 66.A.1 Taikymo sritis
- 66.A.3 Licencijų kategorijos
- 66.A.5 Orlaivių grupės
- 66.A.10 Paraiška
- 66.A.15 Paraiškos pateikimo reikalavimai
- 66.A.20 Teisės
- 66.A.25 Reikalaujamos pagrindinės žinios
- 66.A.30 Reikalaujama patirtis
- 66.A.40 Orlaivių techninės priežiūros licencijos pratęsimas
- 66.A.45 Patvirtinimas orlaivių kategorijoms

66.A.50 Apribojimai

66.A.55 Kvalifikacijos įrodymas

66.A.70 Kvalifikacijos pakeitimo nuostatos

B SKYRIUS. KOMPETENTINGŲ INSTITUCIJŲ DARBO TVARKA

A POSKYRIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

66.B.1 Taikymo sritis

66.B.10 Kompetentinga institucija

66.B.20 Apskaita

66.B.25 Keitimasis informacija

66.B.30 Išlygos

B POSKYRIS. ORLAIVIŲ TECHNINĖS PRIEŽIŪROS LICENCIJOS IŠDAVIMAS

66.B.100 Orlaivių techninės priežiūros licencijos išdavimo tvarka, kai licenciją išduoda kompetentinga institucija

66.B.105 Orlaivių techninės priežiūros licencijos išdavimo tvarka, kai licenciją išduoda pagal 145 dalį patvirtinta techninės priežiūros organizacija

66.B.110 Orlaivių techninės priežiūros licencijos pakeitimo, įtraukiant papildomą kategoriją ar pakategorę, tvarka

66.B.115 Orlaivių techninės priežiūros licencijos pakeitimo, įtraukiant orlaivių kategoriją arba pašalinant apribojimus, tvarka

66.B.120 Orlaivių techninės priežiūros licencijos galiojimo pratęsimo tvarka

66.B.125 Licencijų kvalifikacijos pakeitimo, įtraukiant grupių kategorijas, tvarka

66.B.130 Orlaivių tipo mokymo kurso tiesioginio patvirtinimo tvarka

C POSKYRIS. EGZAMINAI

66.B.200 Kompetentingos institucijos rengiamas egzaminas

D POSKYRIS. UŽ IŠLEIDIMĄ ATSAKINGŲ DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS PAKEITIMAS

66.B.300 Bendrosios nuostatos

66.B.305 Nacionalinių kvalifikacijų pakeitimo pranešimas

66.B.310 Patvirtintų techninės priežiūros organizacijų pažymėjimų pakeitimo pranešimas

E POSKYRIS. EGZAMINŲ ĮSKAITYMAS

66.B.400 Bendrosios nuostatos

66.B.405 Egzaminų įskaitymo pranešimas

66.B.410 Įskaitytų egzaminų galiojimas

F POSKYRIS. TĘSTINĖ PRIEŽIŪRA

66.B.500 Orlaivių techninės priežiūros licencijos atšaukimas, jos galiojimo sustabdymas arba apribojimas

PRIEDĖLIAI

I priedėlis. Reikalaujamos pagrindinės žinios

II priedėlis. Pagrindiniai egzaminų tvarkos reikalavimai

III priedėlis. Orlaivio tipo mokymo kurso ir egzaminų tvarkos reikalavimai. Mokymas darbo vietoje

IV priedėlis. Patirties reikalavimai siekiant išplėsti orlaivių techninės priežiūros licencijos taikymo sritį

V priedėlis. EASA 19 forma. Paraiškos forma

VI priedėlis. EASA 26 forma. Orlaivių techninės priežiūros licencija, nurodyta III priede (66 dalyje).

66.1 Kompetentinga institucija

a) Šiame priede (66 dalyje) kompetentinga institucija yra:

1. valstybės narės paskirta įstaiga, į kurią pirmą kartą kreipiasi asmuo, siekiantis gauti orlaivių techninės priežiūros licenciją, arba
2. kitos valstybės narės paskirta įstaiga, jeigu ji yra kitoje valstybėje narėje, pritarus 1 punkte nurodytai įstaigai. Tokiu atveju 1 punkte nurodyta licencija atšaukiama, visi 66.B.20 dalyje minimi įrašai perkeliama ir jais remiantis išduodama nauja licencija.

b) Agentūra atsako už:

1. orlaivių tipų sąrašo sudarymą ir
2. nustatymą, kurie sklandmens/variklio deriniai įtraukiami į kiekvieną konkrečią orlaivių tipų kategoriją.

A SKYRIUS

TECHNINIAI REIKALAVIMAI

A POSKYRIS

ORLAIVIŲ TECHNINĖS PRIEŽIŪROS LICENCIJA

66.A.1 Taikymo sritis

Šiame skyriuje apibrėžiama orlaivių techninės priežiūros licencija ir nustatomi paraiškos ją gauti, jos išdavimo ir jos galiojimo pratęsimo reikalavimai.

66.A.3 Licencijų kategorijos

a) Orlaivių techninės priežiūros licencijų kategorijos:

- A kategorija
- B1 kategorija
- B2 kategorija
- B3 kategorija
- C kategorija

b) A ir B1 kategorijos padalytos į pakategores pagal orlaivių, sraigtasparnių, turbininių ir stūmoklinių variklių derinius:

- A1 ir B1.1 Lėktuvai su turbininiais varikliais
- A2 ir B1.2 Lėktuvai su stūmokliniais varikliais
- A3 ir B1.3 Sraigtasparniai su turbininiais varikliais
- A4 ir B1.4 Sraigtasparniai su stūmokliniais varikliais

c) B3 kategorijai priskiriami 2 000 kg ir mažesnės MTOM nehermetizuotieji lėktuvai su stūmokliniais varikliais.

66.A.5 Orlaivių grupės

Taikant orlaivių techninės priežiūros licencijoje nurodomas kvalifikacijas, orlaiviai skirstomi į šias grupes:

1. 1 grupė: sudėtingi varikliniai orlaiviai ir sraigtasparniai su keliais varikliais, lėktuvai, kurių didžiausia sertifikuota skrydžio altitudė viršija FL290, orlaiviai su skrydžio nuotolinio valdymo sistemomis ir kiti orlaiviai, kuriems Agentūros sprendimu būtina orlaivio tipo kvalifikacija.

2. 2 grupė: 1 grupei nepriskiriami orlaiviai, skirstomi į šiuos pogrupius:

- 2a pogrupis: lėktuvai su vienu turbosraiginiu varikliu,
- 2b pogrupis: sraigtasparniai su vienu turbininiu varikliu,
- 2c pogrupis: sraigtasparniai su vienu stūmokliniu varikliu,

3. 3 grupė: lėktuvai su stūmokliniais varikliais, nepriskirti 1 grupei.

66.A.10 Paraiška

- a) Paraiška išduoti orlaivių techninės priežiūros licenciją arba pakeisti jau išduotą licenciją pateikiama kompetentingai institucijai jos nustatyta tvarka užpildžius EASA 19 formą (žr. V priedą).
- b) Paraiška pakeisti orlaivių techninės priežiūros licenciją pateikiama valstybės narės, kuri išdavė orlaivių techninės priežiūros licenciją, kompetentingai institucijai.
- c) Be 66.A.10 dalies a ir b punktuose ir 66.B.105 dalyje reikalaujamų dokumentų, pareiškėjas, siekiantis įtraukti į orlaivių techninės priežiūros licenciją papildomų pagrindinių kategorijų ar pakategorių, kompetentingai institucijai pateikia savo turimą orlaivių techninės priežiūros licenciją ir EASA 19 formą.
- d) Jei pareiškėjui, siekiančiam pakeisti pagrindines kategorijas, tai leidžiama daryti 66.B.100 dalyje nurodyta tvarka ne licenciją išdavusioje valstybėje narėje, paraiška siunčiama 66.1 dalyje nurodytai kompetentingai institucijai.
- e) Jei pareiškėjui, siekiančiam pakeisti pagrindines kategorijas, 66.B.105 dalyje nurodyta tvarka leidžiama tai daryti ne licenciją išdavusioje valstybėje narėje, pagal II priedą (145 dalį) patvirtinta techninės priežiūros organizacija 66.1 dalyje nurodytai kompetentingai institucijai siunčia orlaivių techninės priežiūros licenciją ir EASA 19 formą, kad antspaudu ir parašu būtų patvirtintas licencijos pakeitimas ar pakartotinis išdavimas.
- f) Kartu su kiekviena paraiška pateikiami patvirtinamieji dokumentai, kuriais įrodoma, kad laikomasi tuo metu galiojančių teorijos žinių, praktinio parengimo ir patirties reikalavimų.

66.A.15 Paraiškos pateikimo reikalavimai

Pareiškėjas, siekiantis gauti orlaivių techninės priežiūros licenciją, turi būti ne jaunesnis kaip 18 metų.

66.A.20 Teisės

a) Suteikiamos šios teisės:

1. A kategorijos orlaivių techninės priežiūros licencija jos turėtojui suteikiama teisė išduoti išleidimo eksploatuoti pažymėjimą atlikus nedidelę planinę priešskrydinę techninę priežiūrą ir pašalinus smulkius defektus vykdant II priedo (145 dalies) 145.A.35 dalyje nurodytame įgaliojime išleisti eksploatuoti patvirtintas konkrečias užduotis. Teisė išduoti pažymėjimą taikoma tik tiems darbam, kuriuos licencijos turėtojas pats atliko įgaliojimą išleisti eksploatuoti išdavusioje techninės priežiūros organizacijoje.
2. B1 kategorijos orlaivių techninės priežiūros licencija jos turėtojui suteikiama teisė išduoti išleidimo eksploatuoti pažymėjimą ir dirbti B1 kategorijos pagalbinio darbuotoju:

- atliekant orlaivio sklandmens, jėgainės, mechaninių ir elektrinių sistemų techninę priežiūrą,

- dirbti su avionikos sistemomis, kurioms reikalingi tik paprasti patikrinimai, skirti jų prižiūrimumui įrodyti, ir nereikia šalinti trikčių.

B1 kategorija apima atitinkamą A pakategorę.

3. B2 kategorijos orlaivių techninės priežiūros licencija jos turėtoji suteikiama teisė:

i) išduoti išleidimo eksploatuoti pažymėjimą ir dirbti B2 kategorijos pagalbinio darbuotoju:

- atliekant avionikos ir elektrinių sistemų techninę priežiūrą ir
- vykdyti jėgainės ir mechaninių sistemų, kurioms reikalingi tik paprasti patikrinimai, skirti jų prižiūrimumui įrodyti, elektros ir avionikos užduotis; ir

ii) išduoti išleidimo eksploatuoti pažymėjimą atlikus nedidelę planinę priešskrydinę techninę priežiūrą ir pašalinus smulkius defektus vykdant II priedo (145 dalies) 145.A.35 dalyje nurodytame įgaliojime išleisti eksploatuoti patvirtintas konkrečias užduotis. Teisė išduoti pažymėjimą taikoma tik tiems darbams, kuriuos licencijos turėtojas pats atliko įgaliojimą išleisti eksploatuoti išdavusioje techninės priežiūros organizacijoje, ir tik B2 licencijoje patvirtintoms kvalifikacijoms.

B2 kategorijos licencija netaikoma A pakategorėms.

4. B3 kategorijos orlaivių techninės priežiūros licencija jos turėtoji suteikiama teisė išduoti išleidimo eksploatuoti pažymėjimą ir dirbti B3 kategorijos pagalbinio darbuotoju:

- atliekant orlaivio sklandmens, jėgainės, mechaninių ir elektrinių sistemų techninę priežiūrą,
- dirbti su avionikos sistemomis, kurioms reikalingi tik paprasti patikrinimai, skirti jų prižiūrimumui įrodyti, ir nereikia šalinti trikčių.

5. C kategorijos orlaivių techninės priežiūros licencija jos turėtoji suteikiama teisė išduoti išleidimo eksploatuoti pažymėjimą atlikus orlaivio techninę priežiūrą angare. Ši teisė taikoma visam orlaiviui.

b) Orlaivių techninės priežiūros licencijos turėtojas gali naudotis suteikta teise tik tada, kai:

1. laikosi taikomų I priedo (M dalies) ir II priedo (145 dalies) reikalavimų; ir
2. per pastaruosius dvejus metus sukaupė šešių mėnesių techninės priežiūros patirtį pagal orlaivių techninės priežiūros licencijoje nurodytas teises arba atitinka reikalavimus, būtinus šioms teisėms suteikti; ir
3. turi pakankamai kompetencijos, kad patvirtintų atitinkamo orlaivio techninę priežiūrą; ir
4. pakankamai gerai moka rašyti, skaityti ir susikalbėti kalba (-omis), kuria (-iomis) surašyta techninė dokumentacija ir išdėstyta išleidimo eksploatuoti orlaivį pažymėjimo išdavimo tvarka.

66.A.25 Reikalaujamos pagrindinės žinios

- a) Pareiškėjas, siekiantis įgyti orlaivių techninės priežiūros licenciją arba papildyti turimą licenciją kita kategorija ar pakategore, turi įrodyti žinių lygį išlaikydamas atitinkamą III priedo (66 dalies) I priedėlyje nurodytų mokymo modulių egzaminus. Egzaminus rengia mokymo organizacija, atitinkamai patvirtinta pagal IV priedą (147 dalį), arba kompetentinga institucija.
- b) Mokymo kursai ir egzaminai turi būti baigti ne seniau kaip prieš dešimt metų iki paraiškos gauti orlaivių techninės priežiūros licenciją ar papildyti ją kita kategorija ar pakategore pateikimo. Jei taip nėra, egzaminai gali būti įskaityti pagal c punkto nuostatas.

c) Pareiškėjas siekdamas įvykdyti pagrindinių žinių reikalavimus gali prašyti kompetentingos institucijos įskaityti visus ar dalį egzaminų siekiant įvykdyti pagrindinių žinių reikalavimus už:

1. pagrindinių žinių egzaminus, kurie neatitinka b punkte nurodyto reikalavimo; ir
2. bet kokią kitą techninę kvalifikaciją, kurią kompetentinga institucija prilygina III priede (66 dalyje) nustatytam žinių standartui.

Papildomi balai suteikiami pagal šio priedo (66 dalies) B skyriaus E poskyrį.

d) Kompetentingos institucijos pareiškėjui įskaityti egzaminai galioja dešimt metų. Terminui praėjus pareiškėjas gali vėl prašyti įskaityti egzaminus.

66.A.30 Reikalaujama patirtis

a) Pareiškėjas, siekiantis gauti orlaivių techninės priežiūros licenciją, turi būti įgijęs tokią patirtį:

1. A kategorijai, B1.2 ir B1.4 pakategorėms ir B3 kategorijai:
  - i) trejų metų praktinę eksploatuojamų lėktuvų techninės priežiūros patirtį, jeigu pareiškėjas anksčiau nebuvo įgijęs atitinkamo techninio parengimo; arba
  - ii) dvejų metų praktinę eksploatuojamų lėktuvų techninės priežiūros patirtį ir baigtą profesinį mokymą, kurį kompetentinga institucija pripažįsta tinkamu; arba
  - iii) vienerių metų praktinę eksploatuojamų lėktuvų techninės priežiūros patirtį ir baigtą pagrindinį mokymo kursą, patvirtintą pagal IV priedą (147 dalį).
2. B2 kategorijai ir B1.1 ir B1.3 pakategorėms:
  - i) penkerių metų praktinę eksploatuojamų lėktuvų techninės priežiūros patirtį, jeigu pareiškėjas anksčiau nebuvo įgijęs atitinkamo techninio parengimo; arba
  - ii) trejų metų praktinę eksploatuojamų lėktuvų techninės priežiūros patirtį ir baigtą profesinį mokymą, kurį kompetentinga institucija pripažįsta tinkamu; arba
  - iii) dvejų metų praktinę eksploatuojamų lėktuvų techninės priežiūros patirtį ir baigtą pagrindinį mokymo kursą, patvirtintą pagal IV priedą (147 dalį).
3. C kategorijai, dideliems orlaiviams:
  - i) trejų metų praktinę didelių orlaivių techninės priežiūros patirtį pagal kategorijas B1.1, B1.3 ar B2 arba dirbant pagalbinio darbuotoju pagal 145.A.35 dalį, arba derinant abi šias galimybes; arba
  - ii) penkerių metų praktinę didelių orlaivių techninės priežiūros patirtį pagal kategorijas B1.2 ar B1.4 arba dirbant pagalbinio darbuotoju pagal 145.A.35 dalį, arba derinant abi šias galimybes.
4. C kategorijai, išskyrus didelius orlaivius: trejų metų praktinę orlaivių, išskyrus didelius orlaivius, techninės priežiūros patirtį pagal kategorijas B1 ar B2 arba dirbant pagalbinio darbuotoju pagal 145.A.35 dalį, arba derinant abi šias galimybes.
5. C kategorijai, įgytai baigiant aukštąją mokyklą: pareiškėjui, turinčiam kompetentingos institucijos pripažintą universitete ar kitoje aukštojoje mokykloje įgytą techninių dalykų mokslinį laipsnį, trejų metų patirtis atliekant tipinius civilinės aviacijos orlaivių techninės priežiūros darbus, įskaitant šešių mėnesių stebėjimą, kaip vykdoma techninė priežiūra angare.

- b) Pareiškėjas, norintis išplėsti orlaivių techninės priežiūros licencijos taikymo sritį, turi būti įgijęs būtinąją papildomos kategorijos ar pakategorės civilinės aviacijos orlaivių techninės priežiūros patirtį, nurodytą IV priedėlyje (66 dalyje).
- c) Patirtis turi būti praktinė ir apimti tipinį orlaivio techninės priežiūros užduočių rinkinį.
- d) Iš reikalaujamos patirties bent vienerių metų patirtis turi būti įgyta pastaruosiu metu vykdant techninės priežiūros darbus pagal tą kategoriją ar pakategorę, kuriai taikoma pirmąją licenciją siekiama gauti. Siekiant išplėsti turimos orlaivių techninės priežiūros licencijos taikymo sritį įtraukiant į ją naujas kategorijas/pakategores papildomai reikalaujama techninės priežiūros patirtis gali būti trumpesnė nei vieneri metai, bet ne trumpesnė kaip trys mėnesiai. Kokios patirties reikalaujama, priklauso nuo skirtumo tarp turimos ir norimos gauti kategorijos/pakategorės. Ši papildoma patirtis turi atitikti norimą gauti licencijos kategoriją/pakategorę.
- e) Nepaisant a punkte nurodytų reikalavimų, techninės priežiūros patirtis, įgyta atliekant ne civilinės aviacijos orlaivių techninės priežiūros darbus, pripažįstama tuo atveju, jeigu šią techninės priežiūros patirtį kompetentinga institucija pripažįsta lygiaverte pagal šio priedo (66 dalies) reikalavimus. Tačiau būtina įgyti papildomos civilinės aviacijos orlaivių techninės priežiūros patirties, kad būtų užtikrinta pakankama pareiškėjo kompetencija civilinės aviacijos orlaivių techninės priežiūros srityje.
- f) Patirtis turi būti įgyta ne seniau kaip prieš dešimt metų iki pateikiant paraišką gauti orlaivių techninės priežiūros licenciją ar papildyti ją kita kategorija ar pakategorė.

66.A.40 Orlaivių techninės priežiūros licencijos pratęsimas

- a) Orlaivių techninės priežiūros licencija netenka galios praėjus penkeriems metams nuo jos paskutinio išdavimo ar pakeitimo, nebent turėtojas techninės priežiūros licenciją pateiktų ją išdavusiai kompetentingai institucijai patikrinti, ar licencijoje nurodyta informacija atitinka kompetentingos institucijos įrašus pagal 66.B.120 dalį.
- b) Orlaivių techninės priežiūros licencijos turėtojas turi užpildyti atitinkamas EASA 19 formos (žr. V priedėlį) dalis ir su turima licencijos kopija pateikti licenciją išdavusiai kompetentingai institucijai, nebent licencijos turėtojas dirbtų pagal II priedą (145 dalį) patvirtintoje techninės priežiūros organizacijoje, kurioje pagal nustatytą tvarką būtinus dokumentus orlaivių techninės priežiūros licencijos turėtojo vardu gali pateikti organizacija.
- c) Orlaivių techninės priežiūros licencija suteikta teisė išduoti išleidimo eksploatuoti orlaivį pažymėjimą nebetaikoma, kai tik orlaivių techninės priežiūros licencija netenka galios.
- d) Orlaivių techninės priežiūros licencija galioja tik tuo atveju, jeigu 1) ją išdavė ir (arba) pakeitė kompetentinga institucija ir 2) šį dokumentą pasirašė jos turėtojas.

66.A.45 Orlaivių kvalifikacijų patvirtinimas

- a) Kad orlaivių techninės priežiūros licencijos turėtojas galėtų naudotis pažymėjimų išdavimo konkretaus tipo orlaiviams teisėmis, jo licencijoje turi būti patvirtintos atitinkamos orlaivių kvalifikacijos.

— B1, B2 arba C kategorijas atitinka šios orlaivių kvalifikacijos:

1. 1 grupės orlaivius – atitinkama orlaivio tipo kvalifikacija;
2. 2 grupės orlaivius – atitinkama orlaivio tipo kvalifikacija, gamintojo pogrupio kvalifikacija arba viso pogrupio kvalifikacija;
3. 3 grupės orlaivius – atitinkama orlaivio tipo kvalifikacija arba viso pogrupio kvalifikacija.

— B3 kategoriją atitinka kvalifikacija „2 000 kg ir mažesnės MTOM nehermetizuotieji lėktuvai su stūmokliniais varikliais“.

— A kategorijai kvalifikacijos nereikalaujama, jei laikomasi II priedo (145 dalies) 145.A.35 dalies reikalavimų.

b) Orlaivio tipo kvalifikacijoms patvirtinti būtina sėkmingai baigti atitinkamos B1, B2 arba C orlaivio tipo mokymus.

c) Be b punkto reikalavimo, siekiant pirmosios tam tikros kategorijos/pakategorės orlaivių tipo kvalifikacijos patvirtinimo, būtina sėkmingai baigti atitinkamą mokymą darbo vietoje, nurodytą III priedo (66 dalies) III priedėlyje.

d) Nukrypstant nuo b ir c punktų, 2 ir 3 grupių orlaivio tipo kvalifikacijos gali būti suteiktos ir:

— sėkmingai išlaikius B1, B2 arba C kategorijos orlaivio tipo egzaminus, nurodytus šio priedo (66 dalies) III priedėlyje, ir

— B1 ir B2 kategorijų atveju – įrodžius to orlaivio tipo praktinę patirtį. Tokiu atveju praktinė patirtis turi apimti atitinkamai licencijos kvalifikacijai tipinį techninės priežiūros užduočių rinkinį.

Jei C kategorijos kvalifikacija suteikiama asmeniui, kurio kvalifikacija patvirtinta 66.A.30 dalies a punkto 5 papunktyje nurodytu akademinio laipsniu, pirmas laikomas orlaivio tipo egzaminas yra B1 arba B2 lygio.

e) 2 grupės orlaivių atveju:

1. B1 ir C licencijų turėtojai, siekiantys gamintojo pogrupių kvalifikacijos patvirtinimo, turi atitikti orlaivių tipo kvalifikacijos reikalavimus, taikomų bent dviem to paties gamintojo orlaivių tipams, kurių derinys yra tipinis tam gamintojo pogrupiui;

2. B1 ir C licencijų turėtojai, siekiantys viso pogrupio kvalifikacijos patvirtinimo, turi atitikti orlaivio tipo kvalifikacijos reikalavimus, taikomus bent trims skirtingų gamintojų orlaivių tipams, kurių derinys yra tipinis tam pogrupiui;

3. B2 licencijos turėtojai, siekiantys gamintojų pogrupių ir viso pogrupio kvalifikacijos patvirtinimo, turi įrodyti praktinę patirtį, apimančią atitinkamai licencijos kvalifikacijai ir atitinkamam orlaivių pogrupiui tipinį techninės priežiūros užduočių rinkinį.

f) 3 grupės orlaivių atveju:

1. B1, B2 ir C licencijų turėtojai, siekiantys visos 3 grupės kvalifikacijos patvirtinimo, turi įrodyti praktinę patirtį, apimančią atitinkamai licencijos kvalifikacijai ir 3 grupei tipinį techninės priežiūros užduočių rinkinį.

2. B1 kategorijos atveju, jei pareiškėjas neįrodo turįs atitinkamą patirtį, 3 grupės kvalifikacijai taikomi šie licencijoje nurodomi apribojimai:

— hermetizuotieji lėktuvai,

— metalinės konstrukcijos lėktuvai,

— kompozitinės konstrukcijos lėktuvai,

— medinės konstrukcijos lėktuvai,

— audiniu padengtos metalinių vamzdelių konstrukcijos lėktuvai.

g) B3 licencijos atveju:

1. siekiant kvalifikacijos „2 000 kg ir mažesnės MTOM nehermetizuotieji lėktuvai su stūmokliniais varikliais“ patvirtinimo, būtina įrodyti praktinę patirtį, apimančią atitinkamai licencijos kvalifikacijai tipinį techninės priežiūros užduočių rinkinį.

2. jei pareiškėjas neįrodo turįs atitinkamos patirties, 1 punkte nurodytai kvalifikacijai taikomi šie licencijoje nurodomi apribojimai:

- medinės konstrukcijos lėktuvai,
- audiniu padengtos metalinių vamzdelių konstrukcijos lėktuvai,
- metalinės konstrukcijos lėktuvai,
- kompozitinės konstrukcijos lėktuvai.

66.A.50 Apribojimai

- a) Orlaivių techninės priežiūros licencijoje nurodomi apribojimai yra teisės išleisti eksploatuoti išimtys, taikomos visam lėktuvui.
- b) 66.A.45 dalyje nurodyti apribojimai panaikinami:
1. įrodžius atitinkamą patirtį arba
  2. sėkmingai išlaikius praktinį kompetentingos institucijos rengiamą egzaminą.
- c) 66.A.70 dalyje nurodyti apribojimai panaikinami sėkmingai išlaikius 66.B.300 dalyje nurodytame atitinkamame pakeitimo pranešime nustatytų modulių/dalykų egzaminus.

66.A.55 Kvalifikacijos įrodymas

Igaliotam asmeniui paprašius, teisę išleisti eksploatuoti turintys ir pagalbiniai darbuotojai per 24 val. turi pateikti savo licenciją kaip kvalifikacijos įrodymą.

66.A.70 Kvalifikacijos pakeitimo nuostatos

- a) Asmeniui, turinčiam už išleidimą atsakingo darbuotojo kvalifikaciją, galiojusią valstybėje narėje iki III priedo (66 dalies) įsigaliojimo, tos valstybės narės kompetentinga institucija išduoda orlaivių techninės priežiūros licenciją be papildomų egzaminų pagal B skyriaus D poskyrio reikalavimus.
- b) Asmuo, kuris prieš įsigaliojant III priedui (66 daliai) pradėjo valstybėje narėje galiojantį už išleidimą atsakingo darbuotojo kvalifikacijos kėlimo procesą, gali jį tęsti. Asmeniui, per šį procesą įgijusiam už išleidimą atsakingo darbuotojo kvalifikaciją, tos valstybės narės kompetentinga institucija orlaivių techninės priežiūros licenciją išduoda be papildomų egzaminų pagal B skyriaus D poskyrio reikalavimus.
- c) Jeigu reikia, orlaivių techninės priežiūros licencijoje įrašomi 66.A.50 dalyje numatyti apribojimai, kad būtų galima nustatyti i) už išleidimą atsakingo darbuotojo kvalifikacijos taikymo sritis, galiojusios valstybėje narėje iki įsigaliojant šiam reglamentui, ir ii) šio priedo (66 dalies) I ir II priedėliuose nustatytų pagrindinių žinių reikalavimų ir pagrindinių egzaminų standartų skirtumus.
- d) Nukrypstant nuo c punkto, ne komercinio oro transporto orlaivių, išskyrus didelius orlaivius, techninės priežiūros licencijoje nurodomi 66.A.50 dalyje numatyti apribojimai siekiant užtikrinti, kad pagal 66 dalį pakeistoje orlaivių techninės priežiūros licencijoje išliktų už išleidimą atsakingų darbuotojų teisės, galiojusios valstybėje narėje iki įsigaliojant šiam reglamentui.

B SKYRIUS

KOMPETENTINGŲ INSTITUCIJŲ DARBO TVARKA

A POSKYRIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

66.B.1 Taikymo sritis

Šiame skyriuje išdėstyta darbo tvarka, įskaitant administracinio darbo reikalavimus, kurių turi laikytis kompetentinga institucija, atsakinga už šio priedo (66 dalies) A skyriaus įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą.

66.B.10 Kompetentinga institucijaa) *Bendrosios nuostatos*

Valstybė narė paskiria kompetentingą instituciją, atsakingą už orlaivių techninės priežiūros licencijų išdavimą, pratęsimą, pakeitimą, jų galiojimo sustabdymą ar atšaukimą.

Ši kompetentinga institucija turi nustatyti tinkamą organizacijos struktūrą siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi šio priedo (66 dalies) reikalavimų.

b) *Ištekliai*

Kompetentingoje institucijoje turi dirbti pakankamai darbuotojų siekiant užtikrinti šio priedo (66 dalies) reikalavimų vykdymą.

c) *Darbo tvarka*

Kompetentinga institucija turi nustatyti dokumentais pagrįstą darbo tvarką, kuria išsamiai apibrėžiama, kaip užtikrinama, kad būtų laikomasi šio priedo (66 dalies) reikalavimų. Ši darbo tvarka turi būti persvarstoma ir iš dalies keičiama siekiant užtikrinti, kad reikalavimų būtų laikomasi nuolat.

66.B.20 Apskaita

a) Kompetentinga institucija nustato apskaitos sistemą, kuri užtikrintų galimybę tinkamai atsekti kiekvienos techninės priežiūros licencijos išdavimo, atnaujinimo, pakeitimo, jos galiojimo sustabdymo ar atšaukimo procesą.

b) Tokius įrašus apie kiekvieną licenciją sudaro:

1. paraiška, įskaitant visus reikiamus papildomus dokumentus, išduoti arba pakeisti orlaivių techninės priežiūros licenciją;
2. orlaivių techninės priežiūros licencijos, įskaitant visus jos pakeitimus, kopija;
3. svarbios korespondencijos kopijos;
4. duomenys apie visas išlygas ir priemones, kurių imtasi reikalavimų vykdymui užtikrinti;
5. visi kitų kompetentingų institucijų pranešimai apie orlaivių techninės priežiūros licencijos turėtoją;
6. įrašai apie laikytus kompetentingos institucijos surengtus egzaminus;
7. taikytas pakeitimo pranešimas;
8. taikytas patirties įskaitymo pranešimas.

c) Baigus galioti licencijai, b punkto 1–5 papunkčiuose nurodytus įrašus ir dokumentus būtina saugoti bent penkerius metus.

d) b punkto 6–8 papunkčiuose nurodyti įrašai ir dokumentai saugomi neribotą laiką.

66.B.25 Keitimasis informacija

a) Siekiant įgyvendinti šio reglamento reikalavimus, kompetentingos institucijos turi keistis informacija pagal Reglamento (EB) Nr. 216/2008 15 straipsnį.

b) Nepažeidžiant valstybių narių kompetencijos, iškilus galimam pavojui, susijusiam su keliomis valstybėmis narėmis, visos susijusios kompetentingos institucijos turi padėti viena kitai atlikti reikiamus priežiūros veiksmus.

66.B.30 Išlygos

Visas pagal Reglamento (EB) Nr. 216/2008 14 straipsnio 4 dalį suteiktas išlygas kompetentinga institucija turi registruoti ir šiuos įrašus saugoti.

B POSKYRIS

ORLAIVIŲ TECHNINĖS PRIEŽIŪROS LICENCIJOS IŠDAVIMAS

Šiame poskyryje nustatyta tvarka, kurios turi laikytis kompetentinga institucija, išduodama, pakeisdama orlaivių techninės priežiūros licenciją ar pratęsdama jos galiojimą.

66.B.100 Orlaivių techninės priežiūros licencijos išdavimo tvarka, kai licenciją išduoda kompetentinga institucija

- a) Gavusi užpildytą EASA 19 formą ir kitus reikalingus dokumentus, kompetentinga institucija patikrina, ar visiškai užpildyta EASA 19 forma ir ar pateikti patirties duomenys atitinka šio priedo (66 dalies) reikalavimus.
- b) Kompetentinga institucija patikrina, kokius egzaminus yra išlaikęs pareiškėjas ir (arba) patvirtina įskaitytus egzaminus, kad būtų užtikrinta atitiktis pagal visus I priedėlyje nurodytus modulius, kaip nustatyta šiame priede (66 dalyje).
- c) Patikrinusi pareiškėjo tapatybę ir gimimo datą ir nustačiusi, kad jis atitinka žinių ir patirties reikalavimus pagal šį priedą (66 dalį), kompetentinga institucija pareiškėjui išduoda atitinkamą orlaivių techninės priežiūros licenciją. Ta pati informacija saugoma kompetentingos institucijos užrašuose.
- d) Kai orlaivių tipai ar grupės patvirtinami išduodant pirmąją orlaivių techninės priežiūros licenciją, kompetentinga institucija patikrina atitiktį 66.B.115 daliai.

66.B.105 Orlaivių techninės priežiūros licencijos išdavimo tvarka, kai licenciją išduoda pagal II priedą (145 dalį) patvirtinta techninės priežiūros organizacija

- a) Pagal II priedą (145 dalį) patvirtinta techninės priežiūros organizacija, kuriai leidimą užsiimti šia veikla išdavė kompetentinga institucija, gali i) kompetentingos institucijos vardu parengti orlaivių techninės priežiūros licenciją arba ii) kompetentingai institucijai pateikti rekomendaciją dėl pareiškėjo pateiktos orlaivių techninės priežiūros licencijos paraiškos, kad kompetentinga institucija galėtų parengti ir išduoti tokią licenciją.
- b) a punkte nurodytos patvirtintos techninės priežiūros organizacijos užtikrina, kad būtų laikomasi 66.B.100 dalies a ir b punktuose išdėstytų reikalavimų.
- c) Visais atvejais orlaivių techninės priežiūros licenciją pareiškėjui gali išduoti tik kompetentinga institucija.

66.B.110 Orlaivių techninės priežiūros licencijos pakeitimo, įtraukiant papildomą kategoriją ar pakategorę, tvarka

- a) Atlikus 66.B.100 dalyje arba 66.B.105 dalyje nurodytas procedūras, kompetentinga institucija naują kategoriją ar pakategorę įrašo techninės priežiūros licencijoje ir patvirtina antspaudu ir parašu arba išduoda naują techninės priežiūros licenciją.
- b) Atitinkamai pakeičiami įrašai kompetentingos institucijos apskaitos sistemoje.

66.B.115 Orlaivių techninės priežiūros licencijos pakeitimo, įtraukiant orlaivių kategoriją arba pašalinant apribojimus, tvarka

- a) Gavusi tinkamai užpildytą EASA 19 formą, visus reikalingus dokumentus, įrodančius atitiktį norimos gauti kvalifikacijos reikalavimams, ir orlaivių techninės priežiūros licenciją, kompetentinga institucija:
  1. į pareiškėjo techninės priežiūros licenciją papildomai įrašo atitinkamą orlaivio kvalifikaciją; arba
  2. išduoda naują techninės priežiūros licenciją su įrašyta atitinkama orlaivio kvalifikacija;
  3. panaikina pagal 66.A.50 dalį taikytus apribojimus.

Atitinkamai pakeičiami įrašai kompetentingos institucijos apskaitos sistemoje.

- b) Jei pareiškėjas nebaigęs viso pagal IV priedą (147 dalį) tinkamai patvirtintos techninės priežiūros mokymo organizacijos rengiamo orlaivio tipo mokymo kurso, kompetentinga institucija, prieš suteikdami tipo kvalifikaciją, įsitikina, kad yra įvykdyti visi tipo mokymo reikalavimai.
- c) Tuo atveju, kai mokymo darbo vietoje nereikalaujama, orlaivio tipo kvalifikacija patvirtinama remiantis pripažinimo sertifikatu, kurį išdavė techninės priežiūros mokymo organizacija, patvirtinta pagal IV priedą (147 dalį).
- d) Jei orlaivio tipo mokymą sudaro daugiau kaip vienas kursas, prieš suteikdama tipo kvalifikaciją kompetentinga institucija įsitikina, kad kursų turinys ir trukmė visiškai atitinka licencijos kategorijos taikymo sritį ir tinkamai aprėpia reikiamas darbo sritis.
- e) Papildomo mokymo atveju kompetentinga institucija įsitikina, kad i) pareiškėjo ankstesnė kvalifikacija, papildyta ii) pagal IV priedą (147 dalį) patvirtintu kursu arba kompetentingos institucijos tiesiogiai patvirtintu kursu, yra priimtina tipo kvalifikacijai suteikti.
- f) Praktinių įgūdžių turėjimas įrodomas i) pateikiant išsamius praktinių mokymų užrašus ar registracijos žurnalą iš techninės priežiūros organizacijos, tinkamai patvirtintos pagal II priedą (145 dalį), arba, jei yra, ii) pagal IV priedą (147 dalį) patvirtintos techninės priežiūros mokymo organizacijos išduotą praktinių įgūdžių mokymo sertifikatą.
- g) Patvirtinant orlaivių tipus taikomos Agentūros nustatytos orlaivio tipo kvalifikacijos.

66.B.120 Orlaivių techninės priežiūros licencijos galiojimo pratęsimo tvarka

- a) Kompetentinga institucija pagal savo turimus įrašus patikrina, ar pareiškėjo orlaivių techninės priežiūros licencija neatšaukta, nesustabdytas jos galiojimas ir ji nepakeista pagal 66.B.500 dalį. Jeigu dokumentai sutampa ir neatliekama jokių veiksmų pagal 66.B.500 dalį, licencija pratęsiama penkeriems metams, o įrašai atitinkamai pakeičiami.
- b) Jeigu kompetentingos institucijos ir pareiškėjo orlaivių techninės priežiūros licencijos įrašai nesutampa:
  - 1. kompetentinga institucija išsiaiškina šio nesutapimo priežastis ir gali priimti sprendimą neatnaujinti orlaivių techninės priežiūros licencijos;
  - 2. kompetentinga institucija šį faktą praneša licencijos turėtojui ir visoms žinomoms pagal I priedo (M dalies) F poskyrį arba II priedą (145 dalį) patvirtintoms techninės priežiūros organizacijoms, kurios gali būti su tuo tiesiogiai susijusios;
  - 3. kompetentinga institucija imasi atitinkamų veiksmų pagal 66.B.500 dalį, jei šią techninės priežiūros licenciją reikia atšaukti, sustabdyti jos galiojimą arba ją pakeisti.

66.B.125 Licencijų pakeitimo įtraukiant grupių kvalifikacijas tvarka

- a) Atskiros 5 straipsnio 4 punkte nurodytoje orlaivių techninės priežiūros licencijoje įrašytos orlaivio tipo kvalifikacijos išlieka ir naujomis kvalifikacijomis nekeičiamos, nebent licencijos turėtojas visiškai atitiktų atitinkamų grupių/pogrūpių kvalifikacijų patvirtinimo reikalavimus, nustatytus šio priedo (66 dalies) 66.A.45 dalyje.
- b) Licencijos pakeitimas atliekamas pagal šią schemą:
  - 1. B1 arba C kategorijos:

— sraigtasparniai su stūmokliniu varikliu, visa grupė: keičiama į „visą 2c pogrūpį“, pridendant sraigtasparnių su vienu stūmokliniu varikliu, kurie priskiriami prie 1 grupės, tipo kvalifikacijas,

- sraigtasparniai su stūmokliniu varikliu, gamintojo grupė: keičiama į „gamintojo 2c pogrupį“, pridedant to gamintojo sraigtasparnių su vienu stūmokliniu varikliu, kurie priskiriami prie 1 grupės, tipo kvalifikacijos,
- sraigtasparniai su turbininiu varikliu, visa grupė: keičiama į „visą 2b pogrupį“, pridedant sraigtasparnių su vienu turbininiu varikliu, kurie priskiriami prie 1 grupės, tipo kvalifikacijos,
- sraigtasparniai su turbininiu varikliu, gamintojo grupė: keičiama į „gamintojo 2b pogrupį“, pridedant to gamintojo sraigtasparnių su vienu turbininiu varikliu, kurie priskiriami prie 1 grupės, tipo kvalifikacijos,
- metalinės konstrukcijos lėktuvai su vienu stūmokliniu varikliu, visa grupė arba gamintojo grupė: keičiama į „visą 3 grupę“. B1 licencijai taikomi šie apribojimai: kompozitinės konstrukcijos lėktuvai, medinės konstrukcijos lėktuvai ir audiniu aptrauktos metalinių vamzdelių konstrukcijos lėktuvai,
- metalinės konstrukcijos lėktuvai su keliais stūmokliniais varikliais, visa grupė arba gamintojo grupė: keičiama į „visą 3 grupę“. B1 licencijai taikomi šie apribojimai: kompozitinės konstrukcijos lėktuvai, medinės konstrukcijos lėktuvai ir audiniu aptrauktos metalinių vamzdelių konstrukcijos lėktuvai,
- medinės konstrukcijos lėktuvai su vienu stūmokliniu varikliu, visa grupė arba gamintojo grupė: keičiama į „visą 3 grupę“. B1 licencijai taikomi šie apribojimai: metalinės konstrukcijos lėktuvai, kompozitinės konstrukcijos lėktuvai ir audiniu aptrauktos metalinių vamzdelių konstrukcijos lėktuvai,
- medinės konstrukcijos lėktuvai su keliais stūmokliniais varikliais, visa grupė arba gamintojo grupė: keičiama į „visą 3 grupę“. B1 licencijai taikomi šie apribojimai: metalinės konstrukcijos lėktuvai, kompozitinės konstrukcijos lėktuvai ir audiniu aptrauktos metalinių vamzdelių konstrukcijos lėktuvai,
- kompozitinės konstrukcijos lėktuvai su vienu stūmokliniu varikliu, visa grupė arba gamintojo grupė: keičiama į „visą 3 grupę“. B1 licencijai taikomi šie apribojimai: metalinės konstrukcijos lėktuvai, medinės konstrukcijos lėktuvai ir audiniu aptrauktos metalinių vamzdelių konstrukcijos lėktuvai,
- kompozitinės konstrukcijos lėktuvai su keliais stūmokliniais varikliais, visa grupė arba gamintojo grupė: keičiama į „visą 3 grupę“. B1 licencijai taikomi šie apribojimai: metalinės konstrukcijos lėktuvai, medinės konstrukcijos lėktuvai ir audiniu aptrauktos metalinių vamzdelių konstrukcijos lėktuvai,
- lėktuvai su vienu turbininiu varikliu, visa grupė: keičiama į „visą 2a pogrupį“, pridedant lėktuvų su vienu turbosraigtniu varikliu, kurie priskiriami prie 1 grupės ir kuriems pagal ankstesnę sistemą nereikėjo orlaivio tipo kvalifikacijos, tipo kvalifikacijos,
- lėktuvai su vienu turbininiu varikliu, gamintojo grupė: keičiama į „gamintojo 2a pogrupį“, pridedant to gamintojo lėktuvų su vienu turbosraigtniu varikliu, kurie priskiriami prie 1 grupės ir kuriems pagal ankstesnę sistemą nereikėjo orlaivio tipo kvalifikacijos, tipo kvalifikacijos,
- lėktuvai su keliais turbininiais varikliais, visa grupė: keičiama į lėktuvų su keliais turbosraigtniais varikliais, kuriems pagal ankstesnę sistemą nereikėjo orlaivio tipo kvalifikacijos, tipo kvalifikacijos.

2. B2 kategorija:

- lėktuvai: keičiama į „visą 2a pogrupį“ ir „visą 3 grupę“, pridedant lėktuvų, kurie priskiriami prie 1 grupės ir kuriems pagal ankstesnę sistemą nereikėjo orlaivio tipo kvalifikacijos, tipo kvalifikacijos,

- sraigtasparniai: keičiama į „visus 2b ir 2c pogrupius“, pridedant sraigtasparnių, kurie priskiriami prie 1 grupės ir kuriems pagal ankstesnę sistemą nereikėjo orlaivio tipo kvalifikacijos, tipo kvalifikacijos.

3. C kategorija:

- lėktuvai: keičiama į „visą 2a pogrupį“ ir „visą 3 grupę“, pridedant lėktuvų, kurie priskiriami prie 1 grupės ir kuriems pagal ankstesnę sistemą nereikėjo orlaivio tipo kvalifikacijos, tipo kvalifikacijos,
- sraigtasparniai: keičiama į „visus 2b ir 2c pogrupius“, pridedant sraigtasparnių, kurie priskiriami prie 1 grupės ir kuriems pagal ankstesnę sistemą nereikėjo orlaivio tipo kvalifikacijos, tipo kvalifikacijos.

- c) Jei po 66.A.70 dalyje nurodyto pakeitimo proceso licencijai taikomi apribojimai, jie ir toliau taikomi licencijai, nebent būtų panaikinti pagal 66.B.300 dalyje nurodyto atitinkamo pakeitimo pranešimo reikalavimus.

66.B.130 Orlaivio tipo mokymo kurso tiesioginio patvirtinimo tvarka

Kompetentinga institucija pagal šio priedo (66 dalies) III priedėlio 1 punktą gali patvirtinti orlaivio tipo mokymus, kuriuos rengia ne pagal IV priedą (147 dalį) patvirtinta techninės priežiūros mokymo organizacija. Tokiu atveju kompetentinga institucija turi turėti darbo tvarką, kuria užtikrinama, kad orlaivio tipo mokymas atitiktų šio priedo (66 dalies) III priedėlį.

C POSKYRIS

EGZAMINAI

Šiame poskyryje nustatoma kompetentingos institucijos rengiamų egzaminų tvarka.

66.B.200 Kompetentingos institucijos rengiamas egzaminas

- a) Prieš egzaminą visi egzamino klausimai turi būti laikomi saugiai, kad egzaminuojamieji nesužinotų, kokie konkretūs klausimai sudaro egzamino pagrindą.
- b) Kompetentinga institucija paskiria:
1. asmenis, kurie tikrina kiekvieno egzamino klausimus;
  2. egzaminuotojus, kurie dalyvauja visuose egzaminuose ir užtikrina, kad egzaminas būtų vykdomas sąžiningai.
- c) Pagrindiniai egzaminai turi atitikti šio priedo (66 dalies) I ir II priedėlių reikalavimus.
- d) Orlaivio tipo mokymo egzaminai ir tipo egzaminai turi atitikti šio priedo (66 dalies) III priedėlyje nustatytus reikalavimus.
- e) Nauji klausimai raštu turi būti sudaromi kas šešis mėnesius, o anksčiau naudoti klausimai turi būti sunaikinti arba nebenaudojami. Panaudoti klausimai registruojami.
- f) Visi egzamino lapai egzaminuojamiesiems išdalijami egzamino pradžioje ir surenkami pasibaigus egzaminui skirtam laikui. Per egzaminą jokie egzamino lapai negali būti išnešami iš patalpos, kurioje laikomas egzaminas.
- g) Per egzaminą egzaminuojamieji gali naudotis tik egzamino lapais, išskyrus tam tikrus dokumentus, būtinus laikant orlaivio tipo egzaminą.
- h) Per egzaminą egzaminuojamieji turi būti atskirti taip, kad negalėtų skaityti vieni kitų egzamino lapų. Jie negali kalbėtis su niekuo, išskyrus egzaminuotoją.
- i) Egzaminuojamajam, kurio nesąžiningas elgesys buvo įrodytas, draudžiama laikyti egzaminus 12 mėnesių nuo nesąžiningai laikyto egzamino dienos.

D POSKYRIS

UŽ IŠLEIDIMĄ ATSAKINGŲ DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS PAKEITIMAS

Šiame poskyryje nustatoma 66.A.70 dalyje nurodyto už išleidimą atsakingų darbuotojų orlaivių techninės priežiūros licencijos kvalifikacijų pakeitimo tvarka.

66.B.300 Bendrosios nuostatos

- a) Kompetentinga institucija gali pakeisti kvalifikacijas tik tuo atveju, jei jos i) įgytos valstybėje narėje, kurioje institucija yra kompetentinga, nepažeidžiant dvišalių susitarimų, ir ii) galiojo prieš įsigaliojant taikytiniams šio priedo (66 dalies) reikalavimams.
- b) Kompetentinga institucija gali atlikti pakeitimą tik pagal pakeitimo pranešimą, parengtą atitinkamai pagal 66.B.305 arba 66.B.310 dalį.
- c) Pakeitimo pranešimai turi būti i) parengti kompetentingos institucijos arba ii) jos patvirtinti, kad būtų laikomasi šio priedo (66 dalies).
- d) Pakeitimo pranešimus su visais jų pakeitimais kompetentinga institucija registruoja pagal 66.B.20 dalį.

66.B.305 Nacionalinių kvalifikacijų pakeitimo pranešimas

- a) Už išleidimą atsakingų darbuotojų nacionalinių kvalifikacijų pakeitimo pranešime aprašoma kiekvieno tipo kvalifikacijos taikymo sritis, įskaitant susijusią nacionalinę licenciją (jei turima), susijusios teisės ir pridedama susijusių nacionalinių taisyklių, kuriomis tos teisės nustatomos, kopija.
- b) Pakeitimo pranešime kiekvienam a punkte nurodytam kvalifikacijos tipui turi būti nurodyta:
  1. į kurią orlaivių techninės priežiūros licenciją bus keičiama;
  2. kokie apribojimai turi būti nustatyti atitinkamai pagal 66.A.70 dalies c arba d punktą;
  3. apribojimų panaikinimo reikalavimai, nurodant modulius/dalykus, kurių egzaminus būtina išlaikyti, kad apribojimai būtų panaikinti ir įgytos visos teisės pagal orlaivių techninės priežiūros licenciją arba į licenciją įtraukta papildoma kategorija (pakategorė). Nurodomi šio priedo (66 dalies) III priedėlyje apibrėžti moduliai, kurių neapima nacionalinė kvalifikacija.

66.B.310 Patvirtintų techninės priežiūros organizacijų pažymėjimų pakeitimo pranešimas

- a) Pakeitimo pranešime aprašoma kiekvienos patvirtintos techninės priežiūros organizacijos išduodamo kiekvienos rūšies įgaliojimo taikymo sritis ir pridedama atitinkamos patvirtintos techninės priežiūros organizacijos tvarkos, pagal kurią kvalifikuojami ir tvirtinami už išleidimą atsakingi darbuotojai ir kuria remiantis vykdomas pakeitimo procesas, dokumentų kopija.
- b) Pakeitimo pranešime kiekvienam a punkte nurodytam kvalifikacijos tipui nurodoma:
  1. į kurią orlaivių techninės priežiūros licenciją bus keičiama;
  2. kokie apribojimai nustatomi atitinkamai pagal 66.A.70 dalies c arba d punktą;
  3. apribojimų panaikinimo reikalavimai, nurodant modulius/dalykus, kurių egzaminus būtina išlaikyti, kad apribojimai būtų panaikinti ir įgytos visos teisės pagal orlaivių techninės priežiūros licenciją arba į licenciją įtraukta papildoma kategorija (pakategorė). Nurodomi šio priedo (66 dalies) III priedėlyje apibrėžti moduliai, kurių neapima nacionalinė kvalifikacija.

E POSKYRIS**EGZAMINŲ ĮSKAITYMAS**

Šiame poskyryje nustatyta 66.A.25 dalies c punkte nurodyto egzaminų įskaitymo tvarka.

66.B.400 Bendrosios nuostatos

- a) Kompetentinga institucija egzaminus gali įskaityti tik remdamasi egzaminų įskaitymo pranešimu, parengtu pagal 66.B.405 dalį.

- b) Egzaminų įskaitymo pranešimas turi būti i) parengtas kompetentingos institucijos arba ii) jos patvirtintas, kad būtų laikomasi šio priedo (66 dalies).
- c) Egzaminų įskaitymo pranešimus su visais pakeitimais kompetentinga institucija datuoja ir registruoja pagal 66.B.20 dalį.

66.B.405 Egzaminų įskaitymo pranešimas

- a) Egzaminų įskaitymo pranešime palyginami:

- i) taikomi moduliai, modulių dalys, dalykai ir žinių lygis, nurodyti šio priedo (66 dalies) I priedėlyje; ir
- ii) atitinkama techninės kvalifikacijos programa, susijusi su konkrečia siekiama įgyti kategorija.

Atliekant šį palyginimą nustatoma, ar įrodyta atitiktis, o kiekvienas teiginys pagrindžiamas.

- b) Egzaminus, išskyrus pagal IV priedą (147 dalį) patvirtintose techninės priežiūros mokymo organizacijose laikomus pagrindinių žinių egzaminus, gali įskaityti tik valstybės narės, kurioje įgyta kvalifikacija, kompetentinga institucija, nepažeidžiant dvišalių susitarimų.
- c) Egzaminus įskaityti galima tik pagal atitikties kiekvienam moduliiui ir modulio daliai patvirtinimo pranešimą, kuriame nurodoma, kur techninėje kvalifikacijoje galima rasti lygiavertį standartą.
- d) Kompetentinga institucija reguliariai tikrina, ar nepasikeitė i) nacionalinis kvalifikacijos standartas arba ii) šio priedo (66 dalies) I priedėlis, ir įvertina, ar būtina atitinkamai pakeisti egzaminų įskaitymo pranešimą. Tokie pakeitimai patvirtinami dokumentais, datuojami ir registruojami.

66.B.410 Įskaitytų egzaminų galiojimas

- a) Kompetentinga institucija raštu praneša pareiškėjui apie visus įskaitytus egzaminus ir nurodo taikytą egzaminų įskaitymo pranešimą.
- b) Įskaityti egzaminai galioja dešimt metų.
- c) Pasibaigus jų galiojimui pareiškėjas gali vėl prašyti įskaityti egzaminus. Kompetentinga institucija pratęsia jų galiojimą dar dešimčiai metų be papildomo vertinimo, jei nepasikeičia šio priedo (66 dalies) I priedėlyje nustatyti pagrindinių žinių reikalavimai.

F POSKYRIS

NEPERTRAUKIAMOJI PRIEŽIŪRA

Šiame poskyryje aprašoma orlaivių techninės priežiūros licencijos nepertraukiamoji priežiūra, ypač jos atšaukimas, jos galiojimo sustabdymas ar apribojimas.

66.B.500 Orlaivių techninės priežiūros licencijos atšaukimas, jos galiojimo sustabdymas ar apribojimas

Kompetentinga institucija techninės priežiūros licencijos galiojimą turi sustabdyti, ją apriboti ar atšaukti, jeigu nustatomas saugos pažeidimas arba turima aiškių įrodymų, kad asmuo atliko ar dalyvavo atliekant vieną arba keletą šių veiksmų:

1. techninės priežiūros licencija ir (arba) teisė išleisti eksploatuoti orlaivį įgyti suklastojus pagrindžiamuosius dokumentus;
2. neatlikti būtini techninės priežiūros darbai ir apie šį faktą nepranešta organizacijai ar asmeniui, kurio(s) prašymu ši techninė priežiūra turėjo būti atlikta;

3. neatlikti būtini techninės priežiūros darbai, kuriuos reikėjo atlikti pagal patikrinimo rezultatus, ir apie šį faktą nepranešta organizacijai ar asmeniui, kuris paskyrė atlikti šią techninę priežiūrą;
  4. nerūpestingai atlikta techninė priežiūra;
  5. suklastoti techninės priežiūros įrašai;
  6. pažymėjimas išleisti eksploatuoti orlaivį išduotas žinant, kad pažymėjime nurodyta techninė priežiūra nebuvo atlikta, arba nepatikrinus, ar ji buvo atlikta;
  7. techninės priežiūros darbai atlikti arba pažymėjimas išleisti eksploatuoti orlaivį išduotas apsvaigus nuo alkoholio ar narkotikų;
  8. pažymėjimas išleisti eksploatuoti orlaivį išduotas nesilaikant I priedo (M dalies), II priedo (145 dalies) arba III priedo (66 dalies) reikalavimų.
-

*I priedėlis***Reikalaujamos pagrindinės žinios****1. A, B1, B2, B3 ir C kategorijų orlaivių techninės priežiūros licencijos turėtojo žinių lygis**

A, B1, B2 ir B3 kategorijų kiekvieno taikomo dalyko pagrindinės žinios vertinamos lygiais (1, 2 arba 3). C kategorijos pareiškėjai turi atitikti B1 arba B2 kategorijos pagrindinių žinių lygį.

Žinių lygio rodikliai skirstomi į šiuos tris lygius:

— 1 *LYGIS: bendras susipažinimas su pagrindiniais dalyko elementais.*

Tikslai:

- a) Pareiškėjas turėtų būti susipažinęs su pagrindiniais dalyko elementais.
- b) Pareiškėjas turėtų gebėti paprastai apibūdinti dalyko esmę bendrais žodžiais ir pavyzdžiais.
- c) Pareiškėjas turėtų gebėti vartoti tipinius terminus.

— 2 *LYGIS: bendros teorinių ir praktinių dalyko aspektų žinios ir gebėjimas taikyti šias žinias.*

Tikslai:

- a) Pareiškėjas turėtų gebėti suprasti dalyko teorijos pagrindus.
- b) Pareiškėjas turėtų gebėti bendrais bruožais apibūdinti dalyką vartodamas reikiamus tipinius pavyzdžius.
- c) Pareiškėjas turėtų gebėti naudotis dalyką apibūdinančiomis matematinėmis formulėmis ir fizikos dėsniais.
- d) Pareiškėjas turėtų gebėti skaityti ir suprasti dalyką apibūdinančius eskizus, brėžinius ir schemas.
- e) Pareiškėjas turėtų gebėti taikyti savo žinias praktiškai, laikydamasis išsamios darbo tvarkos.

— 3 *LYGIS: išsamios teorinių ir praktinių dalyko aspektų žinios ir gebėjimas logiškai ir visapusiškai derinti ir taikyti atskirus žinių elementus.*

Tikslai:

- a) Pareiškėjas turėtų išmanyti dalyko teoriją ir sąsajas su kitais dalykais.
- b) Pareiškėjas turėtų gebėti išsamiai apibūdinti dalyką remdamasis teoriniais pagrindais ir konkrečiais pavyzdžiais.
- c) Pareiškėjas turėtų suprasti ir gebėti taikyti su dalyku susijusias matematinės formules.
- d) Pareiškėjas turėtų gebėti skaityti, suprasti ir rengti dalyką apibūdinančius eskizus, paprastus brėžinius ir schemas.
- e) Pareiškėjas turėtų gebėti praktiškai taikyti savo žinias pagal gamintojo instrukcijas.
- f) Pareiškėjas turėtų gebėti aiškinti įvairių šaltinių ir matavimų rezultatus ir atlikti reikiamus taisomuosius veiksmus.

2. Skirstymas į modulius

Kiekvienos orlaivių techninės priežiūros kategorijos pagrindinių dalykų kvalifikacija turėtų atitikti šią matricą, kurioje taikytini dalykai pažymėti kryželiu.

Teminis modulis	A arba B1 lėktuvas su:		A arba B1 sraigtasparnis su:		B2	B3
	Turbininiu (-iais) varikliu (-iais)	Stūmokliniu (-iais) varikliu (-iais)	Turbininiu (-iais) varikliu (-iais)	Stūmokliniu (-iais) varikliu (-iais)	Avionika	2 000 kg ir mažesnės MTOM neslėginiai lėktuvai su stūmokliniais varikliais
1	X	X	X	X	X	X
2	X	X	X	X	X	X
3	X	X	X	X	X	X
4	X	X	X	X	X	X
5	X	X	X	X	X	X
6	X	X	X	X	X	X
7A	X	X	X	X	X	
7B						X
8	X	X	X	X	X	X
9A	X	X	X	X	X	
9B						X
10	X	X	X	X	X	X
11A	X					
11B		X				
11C						X
12			X	X		
13					X	
14					X	
15	X		X			
16		X		X		X
17A	X	X				
17B						X

1 MODULIS. MATEMATIKA

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
1.1 Aritmetika	1	2	2	2
Aritmetikos sąvokos ir ženklai, daugybos ir dalybos būdai, paprastos ir dešimtainės trupmenos, daugikliai ir kartotiniai, svartinio įvertinimo koeficientai, matai ir perskaičiavimo koeficientai, santykis ir proporcija, vidurkiai ir procentinės dalys, plotai ir tūriai, kvadratai, kubai, kvadratinės ir kubinės šaknys.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
1.2 Algebra				
a) Paprastų algebrinių išraiškų pertvarkymas, sudėtis, atimtis, daugyba ir dalyba, skliaustų vartojimas, paprastos algebrinės trupmenos;	1	2	2	2
b) Tiesinės lygtys ir jų sprendiniai; Indeksai ir laipsniai, neigiami ir trupmeniniai indeksai; Dvejetainė ir kitos taikomos skaičiavimo sistemos; Lygčių sistemos ir antrojo laipsnio lygtys su vienu nežinomuju; Logaritmai.	—	1	1	1
1.3 Geometrija				
a) Paprastos geometrinės figūros;	—	1	1	1
b) Grafinis vaizdavimas; grafikų rūšys ir taikymas, lygčių/funkcijų grafikai;	2	2	2	2
c) Paprastoji trigonometrija; trigonometriniai sąryšiai, lentelių naudojimas, Dekarto ir polinė koordinatinių sistemų.	—	2	2	2

2 MODULIS. FIZIKA

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
2.1 Medžiaga	1	1	1	1
Medžiagos rūšys: cheminiai elementai, atomų ir molekulių sandara; Cheminiai junginiai. Būviai: kietasis, skystasis ir dujinis; Perėjimas iš vieno būvio į kitą.				
2.2 Mechanika				
2.2.1 Statika	1	2	1	1
Jėgos, momentai ir jėgų poros, vaizdavimas vektoriais; Sunkio centras; Įtempių, santykinės deformacijos ir tamprumo teorijos elementai: tempimas, gniuždymas, šlytis ir sukimas; Kietosios medžiagos, skysčiai ir dujos, jų savybės; Slėgis ir plūdrumas skysčiuose (barometrai).				
2.2.2 Kinetika	1	2	1	1
Tiesiaiegis judėjimas: tolygus tiesiaiegis judėjimas, judėjimas su pastoviu pagreičiu (judėjimas dėl sunkio jėgos); Sukamasis judėjimas: tolygus apskritiminis judėjimas (išcentrinė/įcentrinė jėgos); Periodinis judėjimas: švytuoklinis judėjimas;				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
Paprastoji virpesių teorija, harmonikos ir rezonansas;				
Perdavimo santykis, mechaninė nauda ir naudingumo koeficientas.				
2.2.3 Dinamika				
a) Masė; Jėga, inercija, darbas, galia, energija (potencinė, kinetinė ir bendroji energija), šiluma, naudingumo koeficientas;	1	2	1	1
b) Judesio kiekis, judesio kiekio tvermė; Impulsas; Girokopiniai reiškiniai; Trintis: rūšys ir poveikis, trinties koeficientas (pasipriešinimas riedėjimui).	1	2	2	1
2.2.4 Skysčių dinamika				
a) Lyginamasis svoris ir lyginamasis tankis;	2	2	2	2
b) Klampa, skysčio pasipriešinimas, aptakumo poveikis; Skysčių spūdimas; Statinis, dinaminis ir visuminis slėgis; Bernulio teorema, difuzorius.	1	2	1	1
2.3 Termodinamika				
a) Temperatūra: termometrai ir temperatūros skalės: Celsijaus, Farenheito ir Kelvino; šilumos apibrėžtis;	2	2	2	2
b) Šiluminė talpa, savitoji šiluminė talpa; Šilumos perdava: konvekcija, spinduliavimas ir laidumas; Tūrinis plėtimasis; Pirmasis ir antrasis termodinamikos dėsniai; Dujos: idealiųjų dujų dėsniai; savitoji šiluminė talpa esant pastoviam tūriui ir slėgiui, besiplečiančių dujų atliekamas darbas; Izoterminis, adiabatinis plėtimasis ir spaudimas; variklio darbo ciklai, pastovus tūris ir pastovus slėgis, šaldytuvai ir šilumos siurbiai; Lydimosi ir garavimo fazinio virsmo šiluma, šiluminė energija, degimo šiluma.	—	2	2	1
2.4 Optika (šviesa)	—	2	2	—
Šviesos prigimtis; šviesos greitis;				
Atspindžio ir lūžio dėsniai: atspindys nuo plokščių paviršių, atspindys nuo sferinio veidrodžio, refrakcija, lęšiai;				
Šviesolaidžiai.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
2.5 Bangų sklidimas ir garsas	—	2	2	—
Bangų sklidimas: mechaninės bangos, sinusoidinės bangos, interferencija, stovinčiosios bangos;				
Garsas: garso greitis, garso šaltiniai, intensyvumas, tonas ir kokybė, Doplerio efektas.				

3 MODULIS. ELEKTROTECHNIKOS PAGRINDAI

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
3.1 Elektronų teorija	1	1	1	1
Elektros krūvio sandara ir pasiskirstymas atomuose, molekulėse, jonuose ir junginiuose;				
Laidininkų, puslaidininkų ir izoliatorių molekulinė sandara.				
3.2 Statinė elektra ir laidumas	1	2	2	1
Statinė elektra ir elektrostatių krūvių pasiskirstymas;				
Elektrostatinės traukos ir stūmos dėsniai;				
Krūvio vienetai, Kulono dėsnis;				
Kietųjų medžiagų, skysčių, dujų ir vakuumo elektrinis laidumas.				
3.3 Elektrotechnikos terminija	1	2	2	1
Terminai, jų vienetai ir poveikį turintys veiksniai: potencialų skirtumas, elektrovaros jėga, įtampa, srovė, varža, laidumas, krūvis, elektros srovė, elektronų srautas.				
3.4 Elektros srovės generavimas	1	1	1	1
Elektros gamyba panaudojant šiuos reiškinius: šviesą, šilumą, trintį, slėgį, cheminius procesus, magnetizmą ir judėjimą.				
3.5 Nuolatinės srovės šaltiniai	1	2	2	2
Konstrukcija ir pagrindiniai cheminiai procesai: pirminių elementų, antrinių elementų, švino rūgšties elementų, nikelio kadmio elementų, kitų šarminių elementų;				
Nuoseklusis ir lygiagretusis elementų jungimas;				
Vidinė varža ir jos poveikis baterijai;				
Termoelementų konstrukcija, medžiagos ir veikimas;				
Fotoelementų veikimas.				
3.6 Nuolatinės srovės grandinės	—	2	2	1
Omo dėsnis, Kirchofo įtampos ir srovės dėsniai;				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
Varžos, įtampos ir srovės stiprio apskaičiavimas pagal minėtus dėsnius;				
Maitinimo šaltinio vidinės varžos svarba.				
3.7 Varža/varžas				
a) Varža ir jai poveikį turintys veiksniai;	—	2	2	1
Savitoji elektrinė varža;				
Varžų spalvinis kodas, vertės ir nuokrypos, tinkamiausios vertės, vardinė galia;				
Nuoseklusis ir lygiagretusis varžų jungimas;				
Bendros varžos apskaičiavimas naudojant nuosekliojo, lygiagrečiojo ir mišraus jungimo derinius;				
Potenciometrų ir reostatų veikimas ir naudojimas;				
Vitstono tiltelio veikimas;				
b) Teigiamasis ir neigiamasis laidžio temperatūrinis koeficientas;	—	1	1	—
Pastovieji varžai, stabilumas, nuokrypa ir apribojimai, konstrukcijos tipai;				
Kintamieji varžai, termistoriai, varistoriai;				
Potenciometrų ir reostatų konstrukcija;				
Vitstono tiltelio konstrukcija.				
3.8 Galia	—	2	2	1
Galia, darbas ir energija (kinetinė ir potencinė);				
Galios sklaida dėl varžos;				
Galios formulė;				
Galios, darbo ir energijos skaičiavimai.				
3.9 Elektrinė talpa/kondensatorius	—	2	2	1
Kondensatoriaus veikimas ir paskirtis;				
Veiksniai, nuo kurių priklauso plokštelių efektyvusis plotas, atstumas tarp plokštelių, plokštelių skaičius, dielektrikai ir dielektrinė konstanta, darbinė įtampa, vardinė įtampa;				
Kondensatorių tipai, konstrukcija ir veikimas;				
Kondensatorių spalvinis kodas;				
Elektrinės talpos ir įtampos nuosekliosiose ir lygiagrečiosiose grandinėse skaičiavimas;				
Kondensatoriaus eksponentinė įkrova ir iškrova, laiko konstantos;				
Kondensatorių tikrinimas.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
3.10 Magnetizmas				
a) Magnetizmo teorija; Magnetito savybės; Žemės magnetiniame lauke pakabintas magnetas; Įmagnetinimas ir išmagnetinimas; Magnetinis ekranavimas; Įvairios magnetinių medžiagų rūšys; Elektromagnetų konstrukcija ir veikimo principai; Rankos taisyklės magnetiniam laukui aplink laidininką, kuriuo teka srovė, nustatyti;	—	2	2	1
b) Magnetovaros jėga, lauko stipris, magnetinio srauto tankis, magnetinė skvarba, histerezės kilpa, liekamasis įmagnetėjimas, magnetinė varža, magnetinis įsotinimas, sūkurinės srovės; Atsargumo priemonės, susijusios su magnetų priežiūra ir laikymu.	—	2	2	1
3.11 Induktyvumas/induktorius	—	2	2	1
Faradėjaus dėsnis; Įtampos indukavimas laidininkui judant magnetiniame lauke; Indukcijos principai; Indukuojamos įtampos dydžio priklausomybė nuo šių veiksnių: magnetinio lauko stiprumo, srauto kitimo spartos, laidininko apvijų skaičiaus; Abipusė indukcija; Pirminės srovės kitimo spartos ir abipusės indukcijos poveikis indukuojamai įtampai; Abipusei indukcijai poveikį turintys veiksniai: ritės vijų skaičius, ritės fizinis dydis, ritės magnetinė skvarba, ričių tarpusavio padėtis; Lenco dėsnis ir poliškumo nustatymo taisyklės; Grįžtamoji elektrovara, saviindukcija; Magnetinis įsotinimas; Induktorių naudojimo sritys.				
3.12 Nuolatinės srovės variklio/generatoriaus teorija	—	2	2	1
Variklio ir generatoriaus teorijos pagrindai; Nuolatinės srovės generatoriaus sudedamųjų dalių konstrukcija ir paskirtis;				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
Nuolatinės srovės generatorių veikimas ir veiksniai, turintys poveikį galiai ir srovės srauto kryptčiai;				
Nuolatinės srovės variklių veikimas ir veiksniai, turintys poveikį išėjimo galiai, sukimo momentui, sukimosi dažniui ir kryptčiai;				
Nuosekliojo, lygiagrečiojo ir mišriojo žadinimo varikliai.				
3.13 Kintamosios srovės teorija	1	2	2	1
Sinusoidinės bangos: fazė, periodas, dažnis, ciklas;				
Momentinės, vidutinės, vidutinės kvadratinės, didžiausiosios srovės stiprio vertės, srovės stiprio amplitudė ir jų skaičiavimas pagal įtampą, srovės stiprį ir galią;				
Trikampiai/stačiakampiai impulsai;				
Vienfazės/trifazės srovės principai.				
3.14 Varžinės (R), talpinės (C) ir indukcinės (L) grandinės	—	2	2	1
Įtampos ir srovės fazių ryšys lygiagrečiojoje, nuosekliojoje ir mišrioje L, C ir R grandinėse;				
Galios sklaida L, C ir R grandinėse;				
Pilnutinės varžos, fazių skirtumo, galios koeficiento ir srovės stiprio skaičiavimai;				
Tikrosios galios, pilnutinės galios ir reaktyviosios galios skaičiavimai.				
3.15 Transformatoriai	—	2	2	1
Transformatoriaus konstrukcijos principai ir veikimas;				
Transformatoriaus nuostoliai ir jų mažinimo būdai;				
Transformatoriaus veikimas su apkrova ir be jos;				
Galios perdavimas, naudingumo koeficientas, poliškumo ženklavimas;				
Linijos ir fazinės įtampos ir srovės stiprio skaičiavimas;				
Trifazės sistemos galios skaičiavimas;				
Pirminė ir antrinė srovė, įtampa, vijų santykis, galia, naudingumo koeficientas;				
Autotransformatoriai.				
3.16 Filtrai	—	1	1	—
Išvardytų filtrų veikimas, taikymas ir naudojimas: žemutinių dažnių, aukštutinių dažnių, juostinio, užtvarinio.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
3.17 Kintamosios srovės generatoriai	—	2	2	1
Kilpos sukimasis magnetiniame lauke ir indukuotosios įtampos forma;				
Besisukančio inkaro ir sukamojo lauko kintamosios srovės generatorių konstrukcija ir veikimas;				
Vienfaziai, dvifaziai ir trifaziai generatoriai;				
Trifazių sistemų sujungimo žvaigžde ir trikampiui privalumai ir naudojimas;				
Generatoriai su nuolatiniais magnetais.				
3.18 Kintamosios srovės varikliai	—	2	2	1
Kintamosios srovės sinchroninių ir asinchroninių vienfazių ir daugiafazių variklių konstrukcija, veikimo principai ir charakteristikos;				
Sukimosi dažnio ir krypties valdymo būdai;				
Besisukančio lauko sudarymo būdai: kondensatoriumi, rite, papildoma apvija ar papildomu poliumi.				

4 MODULIS. ELEKTRONIKOS PAGRINDAI

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
4.1 Puslaidininkiai				
4.1.1 Diodai;				
a) Diodų simboliai;	—	2	2	1
Diodų charakteristikos ir savybės;				
Diodų nuoseklusis ir lygiagretusis jungimas;				
Valdomųjų silicio lygintuvų (tiristorių), šviesos diodų, fotodiodų, varistorių ir diodų srovės lygintuvų pagrindinės charakteristikos ir naudojimas;				
Diodų funkcinis tikrinimas;				
b) Medžiagos, elektronų konfigūracija, elektrinės savybės;	—	—	2	-
P ir N tipo medžiagos: priemaišų poveikis laidumui, pagrindiniai ir šalutiniai krūvio nešikliai;				
PN sandūra puslaidininkyje, potencialų pasiskirstymas PN sandūroje be poslinkio įtampos, su tiesiogine ir atgaline įtampa;				
Diodų parametrai: didžiausia atgalinė įtampa, didžiausia tiesioginė srovė, temperatūra, dažnis, nuotėkio srovė, galios sklaida;				
Diodų veikimas ir paskirtis šiose grandinėse: ribotuvouose, fiksatoriuose, visos bangos ir pusės bangos lygintuvuose, tiltiniuose lygintuvuose, įtampos dvigubintuvuose ir trigubintuvuose;				
Išsamus šių įtaisų veikimas ir charakteristikos: valdomojo silicio lygintuvo (tiristoriaus), šviesos diodo, Šotkio diodo, fotodiodo, varistoriaus, diodo srovės lygintuvo, Zinerio diodo.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
4.1.2 Tranzistoriai				
a) Tranzistorių simboliai; Komponentų žymėjimas ir orientacija; Tranzistoriaus charakteristikos ir savybės;	—	1	2	1
b) PNP ir NPN tranzistorių konstrukcija ir veikimas; Bazės, kolektoriaus ir emiterio konfigūracijos; Tranzistorių tikrinimas; Bendras supratimas apie kitus tranzistorių tipus ir jų naudojimą; Tranzistorių taikymas: stiprintuvų klasės (A, B, C); Paprastos poslinkio, atskyrimo, grįžtamojo ryšio ir stabilizavimo grandinės; Daugiapakopių grandinių principai: pakopinės, dvitaktės, generatorių, multivibratorių, trigerių grandinės.	—	—	2	—
4.1.3 Integriniai grandynai				
a) Loginių grandinių ir tiesinių grandinių/operacinių stiprintuvų apibūdinimas ir veikimas;	—	1	—	1
b) Loginių grandinių ir tiesinių grandinių apibūdinimas ir veikimas; Bendros žinios apie operacinio stiprintuvo, naudojamo kaip integratorių, diferenciatorių, kartotuvus ar komparatorių, veikimą ir paskirtį; Stiprinimo pakopų veikimo principas ir jungimo būdai: varžinis talpinis, indukcinis (transformatorinis), indukcinis varžinis (IR), tiesioginis; Teigiamojo ir neigiamojo grįžtamojo ryšio privalumai ir trūkumai.	—	—	2	—
4.2 Spausdintinės plokštės	—	1	2	—
Spausdintinių plokščių apibūdinimas ir naudojimas.				
4.3 Servomechanizmai				
a) Šių sąvokų samprata: atvirojo ir uždarojo kontūro sistemos, grįžtamasis ryšys, sekimas, analoginiai keitliai; Šių sinchroninių sistemų sudedamųjų dalių/funkcijų, veikimo principai ir naudojimas: selsinų, diferencialo, valdymo ir sukimo momento, transformatorių, indukcinų ir talpinių daviklių;	—	1	—	—
b) Šių sąvokų samprata: atvirasis ir uždarusis kontūras, sekimas, servomechanizmas, analoginis, keitlys, nulis, slopinimas, grįžtamasis ryšys, nejautrumo zona; Šių sinchroninių sistemų sudedamųjų dalių veikimo principai ir naudojimas: selsinų, diferencialo, valdymo ir sukimo momento, E ir I transformatorių, indukcinų daviklių, talpinių daviklių, sinchroninių daviklių; Servomechanizmų defektai, sinchronizavimo laidų sukeitimas, svyravimai.	—	—	2	—

5 MODULIS. SKAITMENINĖS TECHNOLOGIJOS/ELEKTRONINIŲ PRIETAISŲ SISTEMOS

	LYGIS				
	A	B1-1 B1-3	B1-2 B1-4	B2	B3
5.1 Elektroninių prietaisų sistemos	1	2	2	3	1
Tipinis sistemų išdėstymas ir elektroninių prietaisų išdėstymas įgulos kabinoje.					
5.2 Skaičiavimo sistemos	—	1	—	2	—
Skaičiavimo sistemos: dvejetainė, aštuntainė ir šešioliktainė;					
Perėjimo iš dešimtainės į dvejetainę, aštuntainę ir šešioliktainę skaičiavimo sistemą ir atvirkščiai demonstravimas.					
5.3 Duomenų vertimas	—	1	—	2	—
Analoginiai duomenys, skaitmeniniai duomenys;					
Analoginio–skaitmeninio ir skaitmeninio–analoginio keitiklių veikimo principas ir naudojimas, įėjimai ir išėjimai, įvairių tipų apribojimai.					
5.4 Duomenų magistralės	—	2	—	2	—
Duomenų magistralių veikimas orlaivio sistemose, įskaitant žinias apie ARINC ir kitas specifikacijas;					
Orlaivio tinklas/eternetas.					
5.5 Loginės grandinės					
a) Įprastų loginių elementų simbolių, lentelių ir lygiaverčių grandinių atpažinimas;	—	2	—	2	1
Taikymas orlaivių sistemose, schemas;					
b) Loginių schemų aiškinimas.	—	—	—	2	—
5.6 Kompiuterio sandaros pagrindai					
a) Kompiuterinė terminija (įskaitant terminus „bitas“, „baitas“, „programinė įranga“, „techninė įranga“, „procesorius“, „integrinis grandynas“ ir įvairius atminties įrenginių terminus, pvz., RAM, ROM, PROM);	1	2	—	—	—
Kompiuterinė technologija (taikoma orlaivio sistemose);					
b) Su kompiuteriais susijusi terminija;	—	—	—	2	—
Pagrindinių mikrokompiuterių sistemų sudedamųjų dalių, įskaitant atitinkamas magistralių sistemas, veikimas, išdėstymas ir sąsajos;					
Informacija, perduodama vieno ar kelių adresų komandiniais žodžiais;					
Su atmintimi susiję terminai;					
Tipinių atminties įrenginių veikimas;					
Įvairių duomenų saugojimo sistemų veikimas, privalumai ir trūkumai.					

	LYGIS				
	A	B1-1 B1-3	B1-2 B1-4	B2	B3
5.7 Mikroprocesoriai	—	—	—	2	—
Mikroprocesoriaus atliekamos funkcijos ir veikimo principas;					
Kiekvieno iš šių mikroprocesoriaus elementų veikimo pagrindai: valdymo įrenginio ir procesoriaus, laikrodžio, registro, aritmetinio loginio įrenginio.					
5.8 Integriniai grandynai	—	—	—	2	—
Koderių ir dekoderių veikimas;					
Koderių tipai;					
Vidutinio, didelio ir labai didelio masto integravimo naudojimas.					
5.9 Tankinimas	—	—	—	2	—
Tankintuvų ir išskirtuvų veikimo principas, taikymas ir atpažinimas loginėse schemose.					
5.10 Šviesolaidžiai	—	1	1	2	—
Duomenų perdavimo šviesolaidžiais privalumai ir trūkumai palyginti su perdavimu elektros laidais;					
Šviesolaidinė duomenų magistralė;					
Su šviesolaidžiais susiję terminai;					
Galinės apkrovos;					
Šakotuvai, valdymo terminalai, nuotoliniai terminalai;					
Šviesolaidžių naudojimas orlaivių sistemose.					
5.11 Elektroniniai ekranai	—	2	1	2	1
Šiuolaikiniame orlaivyje naudojamų įprasto tipo ekranų, įskaitant elektroninio vamzdžio, šviesos diodų ir skystųjų kristalų ekranus, veikimo principai.					
5.12 Elektrostatinėms iškvovoms jautrūs prietaisai	1	2	2	2	1
Speciali elektrostatinėms iškvovoms jautrių sudedamųjų dalių priežiūra;					
Pavojaus ir galimos žalos suvokimas, sudedamųjų dalių ir personalo antistatinės saugos priemonės.					
5.13 Programinės įrangos tvarkymo kontrolė	—	2	1	2	1
Žinojimas apie apribojimus, tinkamumo skraidyti reikalavimus ir galimus katastrofinius neleistinų programinės įrangos pakeitimų padarinius.					

	LYGIS				
	A	B1-1 B1-3	B1-2 B1-4	B2	B3
5.14 Elektromagnetinė aplinka	—	2	2	2	1
Išvardytų reiškinų poveikis elektroninės sistemos techninei priežiūrai: EMS – elektromagnetinio suderinamumo; EMI – elektromagnetinių trukdžių; HIRF – didelio intensyvumo spinduliuotės lauko; Žaibo/apsaugos nuo žaibo.					
5.15 Tipinės elektroninės/skaitmeninės orlaivių sistemos	—	2	2	2	1
Bendras tipinių elektroninių/skaitmeninių orlaivio sistemų ir susijusios ITĮ (integruotosios tikrinimo įrangos) išdėstymas, pvz.:					
a) Tik B1 ir B2:					
ACARS-ARINC ryšio, adresavimo ir pranešimų sistema;					
EICAS variklio darbo kontrolės ir įgulos perspėjimo sistema;					
FBW skrydžio nuotolinio valdymo sistema;					
FMS skrydžio valdymo sistema;					
IRS inercinė atskaitos sistema;					
b) B1, B2 ir B3:					
ECAM centralizuota elektroninė orlaivio kontrolė;					
EFIS elektroninė skrydžio prietaisų sistema;					
GPS palydovinė padėties nustatymo sistema;					
TCAS susidūrimo ore pavojaus išpėjimo ir vengimo sistema;					
Integruotoji modulinė avionika;					
Kabinos sistemos;					
Informacinės sistemos.					

6 MODULIS. MEDŽIAGOS IR TECHNINĖ ĮRANGA

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
6.1 Aviacinės medžiagos, kuriose yra geležies				
a) Orlaiviuose naudojamo įprasto legiruotojo plieno charakteristikos, savybės ir identifikavimas;	1	2	1	2
Legiruotojo plieno terminis apdorojimas ir naudojimas;				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
b) Geležies turinčių medžiagų kietumo, tempiamojo stiprio, varginamojo stiprio ir atsparumo smūgiams bandymas.	—	1	1	1
6.2 Aviacinės medžiagos, kuriose nėra geležies				
a) Orlaiviuose naudojamų įprastų geležies neturinčių medžiagų charakteristikos, savybės ir identifikavimas; Geležies neturinčių medžiagų terminis apdorojimas ir naudojimas;	1	2	1	2
b) Geležies neturinčių medžiagų kietumo, tempiamojo stiprio, varginamojo stiprio ir atsparumo smūgiams bandymas.	—	1	1	1
6.3 Kompozitinės ir nemetalinės aviacinės medžiagos				
6.3.1 Kompozitinės ir nemetalinės medžiagos, išskyrus medieną ir audinį				
a) Orlaiviuose naudojamų įprastų kompozitinių ir nemetalinių medžiagų, išskyrus medieną ir audinį, charakteristikos, savybės ir identifikavimas; Sandarikliai ir rišamosios medžiagos;	1	2	2	2
b) Kompozitinių ir nemetalinių medžiagų defektų/nusidėvėjimo aptikimas; Kompozitinių ir nemetalinių medžiagų remontas.	1	2	—	2
6.3.2 Medinės konstrukcijos				
Medinių sklandmens konstrukcijų sudarymo būdai;	1	2	—	2
Lėktuvuose naudojamos medienos ir klijų charakteristikos, savybės ir tipai;				
Medinės konstrukcijos apsauga ir priežiūra;				
Medienos ir medinių konstrukcijų defektų tipai;				
Medinės konstrukcijos defektų aptikimas;				
Medinės konstrukcijos remontas.				
6.3.3 Audinio danga				
Lėktuvuose naudojamo audinio charakteristikos, savybės ir tipai;	1	2	—	2
Audinio tikrinimo metodai;				
Audinio defektų tipai;				
Audinio dangos taisymas.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
6.4 Korozija				
a) Cheminių procesų pagrindai; Atsiradimas dėl galvaninių procesų, mikrobiologinių priežasčių, įtempių;	1	1	1	1
b) Korozijos rūšys ir jų atpažinimas; Korozijos priežastys; Medžiagų rūšys, polinkis į koroziją.	2	3	2	2
6.5 Tvirtinimo detalės				
6.5.1 Sraigčių sriegiai	2	2	2	2
Sraigčių nomenklatūra; Standartinių orlaiviuose naudojamų sriegių formos, matmenys ir nuokrypos; Sraigčių sriegių matavimas.				
6.5.2 Varžtai, smeigės ir sraigčiai	2	2	2	2
Varžtų tipai: aviacinių varžtų specifikacija, identifikacija ir ženklėjimas, tarptautiniai standartai; Veržlės: savistabdės, inkarinės, standartinio tipo; Sraigčiai: aviacinės specifikacijos; Smeigės: tipai ir paskirtis, įsukimas ir išsukimas; Savisriegiai sraigčiai, kaiščiai.				
6.5.3 Fiksavimo įtaisai	2	2	2	2
Fiksuojamosios ir spyruoklinės poveržlės, fiksavimo kaiščiai, fiksavimo plokštelės, vieliniai fiksatoriai, greito atlaisvinimo fiksatoriai, pleištai, fiksavimo žiedai, spyruokliniai kaiščiai.				
6.5.4 Aviacinės kniedės	1	2	1	2
Pilnavidurės kniedės ir kniedės su šerdimi: specifikacijos ir atpažinimas, terminis apdorojimas.				
6.6 Vamzdžiai ir jungiamosios detalės				
a) Orlaiviuose naudojamų standžiųjų bei lanksčiųjų vamzdžių ir jų jungiamųjų detalių atpažinimas ir tipai;	2	2	2	2
b) Orlaivių hidraulinių, degalų, alyvos, pneumatinių ir oro sistemų standartinės jungiamosios detalės.	2	2	1	2
6.7 Spyruoklės	—	2	1	1
Spyruoklių tipai, medžiagos, charakteristikos ir naudojimas.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
6.8 Guoliai	1	2	2	1
Guolių paskirtis, apkrovos, medžiaga, konstrukcija;				
Guolių tipai ir jų naudojimas.				
6.9 Pavaros	1	2	2	1
Pavarų tipai ir jų naudojimas;				
Perdavimo skaičius, reduktorių ir greitinamųjų pavarų sistemos, varomasis ir varantysis krumpliaraciai, tarpinis krumpliaratis, krumplinių pavarų schemas;				
Diržai ir skriemuliai, grandinės ir žvaigždutės.				
6.10 Valdymo lynai	1	2	1	2
Lynų tipai;				
Lynų galų aptaisai, suveržiamosios movos ir kompensavimo įtaisai;				
Skriemuliai ir lynų sistemos sudedamosios dalys;				
Lankstieji velenai;				
Lanksčiosios orlaivio valdymo sistemos.				
6.11 Elektros laidai ir jungtys	1	2	2	2
Laidų tipai, konstrukcija ir charakteristikos;				
Didelės įtampos laidai ir bendraašiai kabeliai;				
Užspaudimas;				
Jungčių tipai, smaigai, kištukai, lizdai, izoliatoriai, vardinis srovės stipris ir įtampa, jungimas, atpažinimo kodai.				

7A MODULIS. TECHNINĖS PRIEŽIŪROS PRAKTIKA

Pastaba. Šis modulis netaikomas B3 kategorijai. Atitinkami B3 kategorijai skirti teminiai dalykai apibrėžti 7B modulyje.

	LYGIS		
	A	B1	B2
7.1 Atsargumo priemonės. Orlaivis ir dirbtuvės	3	3	3
Saugaus darbo praktiniai aspektai, įskaitant atsargumo priemones, kurių reikia imtis dirbant su elektra, dujomis, ypač deguonimi, alyvomis ir cheminėmis medžiagomis.			
Instrukcijos dėl veiksmų, kurių reikia imti kilus gaisrui ar kitam nelaimingam atsitikimui dėl vieno ar kelių minėtų pavojų, įskaitant žinias apie gesinimo medžiagas.			
7.2 Darbas dirbtuvėse	3	3	3
Įrankių priežiūra, jų kontrolė, dirbtuvėse esančių medžiagų naudojimas;			

	LYGIS		
	A	B1	B2
Matmenys, užlaidos ir nuokrypos, darbo standartai;			
Įrankių ir įrangos kalibravimas, kalibravimo standartai.			
7.3 Įrankiai	3	3	3
Įprastų rankinių įrankių tipai;			
Įprastų mechanizuotų įrankių tipai;			
Tikslųjų matavimo įrankių veikimas ir naudojimas;			
Tepimo įranga ir būdai;			
Bendrosios elektrinių kontrolės prietaisų veikimas, funkcijos ir naudojimas.			
7.4 Bendrieji avionikos kontrolės prietaisai	—	2	3
Bendrųjų avionikos kontrolės prietaisų veikimas, funkcijos ir naudojimas.			
7.5 Inžineriniai brėžiniai, schemas ir standartai	1	2	2
Brėžinių tipai ir schemas, juose naudojami simboliai, matmenys, nuokrypos ir projekcijos;			
Pagrindinės brėžinio lentelės informacijos atpažinimas;			
Mikrofilmai, mikrofišos ir kompiuterinis vaizdavimas;			
JAV oro transporto asociacijos (ATA) specifikacija Nr. 100;			
Aviacijos ir kiti taikomi standartai, įskaitant ISO, AN, MS, NAS ir MIL;			
Elektrinės ir principinės schemas.			
7.6 Suleidimai ir tarpai	1	2	1
Kiaurymių varžtams dydžiai, suleidimo klasės;			
Bendroji suleidimų ir tarpų sistema;			
Orlaivių ir variklių suleidimų ir tarpų sistema;			
Išlinkio, sąsūkos ir nusidėvėjimo ribos;			
Standartiniai velenų, guolių ir kitų dalių tikrinimo metodai.			
7.7 Elektros laidų jungimo sistema (EWIS)	1	3	3
Tolydumas, izoliavimas ir sujungimo būdai, tikrinimas;			
Rankinių ir hidraulinių apspaudimo įrankių naudojimas;			
Apspaustinių jungčių tikrinimas;			
Jungties kontaktų ištraukimas ir įkišimas;			

	LYGIS		
	A	B1	B2
Bendrašiai kabeliai: atsargumo priemonės tikrinant ir montuojant;			
Laidų tipų atpažinimas, jų kontrolės kriterijai ir pažeidimo ribos;			
Laidų apsaugos metodika: laidų pynė ir apipynimas, laidų fiksavimo apkabos, apsauginių apvalkalų naudojimo būdai, įskaitant apvilkimą karštyje susitraukiančiais apvalkalais, ekranavimas;			
EWIS instaliacijos, kontrolės, remonto, techninės priežiūros ir švarumo standartai.			
7.8 Kniedijimas	1	2	—
Kniedinės jungtys, atstumai tarp kniedžių ir siūlės žingsnis;			
Kniedijimo ir duobutės formavimo įrankiai;			
Kniedinių sujungimų tikrinimas.			
7.9 Vamzdžiai ir žarnos	1	2	—
Aviacinių vamzdžių lenkimas ir išvalcavimas/kraštų užrietas;			
Aviacinių vamzdžių ir žarnų tikrinimas ir bandymas;			
Vamzdžių montavimas ir apspaudimas.			
7.10 Spyruoklės	1	2	—
Spyruoklių tikrinimas ir bandymas.			
7.11 Guoliai	1	2	—
Guolių bandymas, valymas ir tikrinimas;			
Guolių tepimo reikalavimai;			
Guolių defektai ir jų priežastys.			
7.12 Pavaros	1	2	—
Krumpliaraičių tikrinimas, tarpeliai;			
Diržų ir skriemulių, grandinių ir žvaigždučių tikrinimas;			
Sraiginių keltuvų, svertų, trauklių sistemų kontrolė.			
7.13 Valdymo lynai	1	2	—
Antgalių apspaudimas;			
Valdymo lynų tikrinimas ir bandymas;			
Lankstieji velenai; lanksčiosios orlaivio valdymo sistemos.			

	LYGIS		
	A	B1	B2
7.14 Medžiagų apdirbimas			
7.14.1 <i>Skarda</i>	—	2	—
Lenkiamųjų užlaidų ženklavimas ir skaičiavimas;			
Skardos apdirbimas, įskaitant lenkimą ir formavimą;			
Skardos dirbinių tikrinimas.			
7.14.2 <i>Kompozitinės ir nemetalinės medžiagos</i>	—	2	—
Jungimo metodika;			
Aplinkosaugos sąlygos;			
Tikrinimo būdai.			
7.15 Suvirinimas, minkštasis ir kietasis litavimas bei kljavimas			
a) Minkštojo litavimo būdai; lituotųjų sujungimų tikrinimas;	—	2	2
b) Suvirinimo ir kietojo litavimo būdai;	—	2	—
Virintinių ir lituotųjų sujungimų tikrinimas;			
Kljavimo būdai ir kljuotinių sujungimų tikrinimas.			
7.16 Orlaivio svoris ir pusiausvyra			
a) Sunkio centro/pusiausvyros ribų skaičiavimas: naudojimasis reikiama dokumentais;	—	2	2
b) Orlaivio paruošimas sverti;	—	2	—
Orlaivio svėrimas.			
7.17 Orlaivio priežiūra ir saugojimas	2	2	2
Orlaivio ridenimas/vilkimas į stovėjimo vietą ir susijusios atsargumo priemonės;			
Orlaivio kėlimas keltuvas, stabdymo trinkelė pakišimas, apsaugojimas ir susijusios atsargumo priemonės;			
Orlaivių saugojimo būdai;			
Degalų pripildymo/išleidimo procedūros;			
Ledo pašalinimo/apsaugos nuo apledėjimo procedūros;			
Antžeminis aprūpinimas elektra, hidrauliniu ir pneumatiniu slėgiu;			
Aplinkos sąlygų poveikis orlaivio priežiūrai ir naudojimui.			

	LYGIS		
	A	B1	B2
7.18 Išmontavimo, tikrinimo, remonto ir sumontavimo metodika			
a) Defektų tipai ir apžiūros metodika; Korozijos pašalinimas, įvertinimas ir apsauginio sluoksnio atkūrimas;	2	3	3
b) Bendrieji remonto būdai, konstrukcijos remonto žinynas; Senėjimo, nuovargio ir korozijos kontrolės programos;	—	2	—
c) Neardomosios kontrolės metodikos, įskaitant, skvarbiųjų dažalų, radiografinį, sūkurinių srovių, ultragarso ir boroskopinį metodus;	—	2	1
d) Išmontavimo ir sumontavimo metodika;	2	2	2
e) Trikčių paieškos ir šalinimo metodika.	—	2	2
7.19 Neįprasti įvykiai			
a) Tikrinimas po žaibo smūgių ir didelio intensyvumo spinduliuotės (HIRF) poveikio;	2	2	2
b) Tikrinimas po neįprastų įvykių, pvz., kietojo nusileidimo ir skrydžio per turbulencijos zonas.	2	2	—
7.20 Techninė priežiūra	1	2	2
Techninės priežiūros planavimas;			
Keitimo tvarka;			
Saugojimo tvarka;			
Sertifikavimo/tinkamumo skraidyti pripažinimo tvarka;			
Sąsaja su orlaivio eksploatacija;			
Techninės priežiūros kontrolė/kokybės kontrolė/kokybės užtikrinimas;			
Papildomos techninės priežiūros procedūros;			
Ribotos naudojimo trukmės sudedamųjų dalių kontrolė.			

7B MODULIS. TECHNINĖS PRIEŽIŪROS PRAKTIKA

Pastaba. Šio modulio taikymo sritis apima B3 kategorijos lėktuvų technologiją.

	LYGIS
	B3
7.1 Atsargumo priemonės. Orlaivis ir dirbtuvės	3
Saugaus darbo praktiniai aspektai, įskaitant atsargumo priemones, kurių reikia imtis dirbant su elektra, dujomis, ypač deguonimi, alyvomis ir cheminėmis medžiagomis;	
Instrukcijos dėl veiksmų, kurių reikia imti kilus gaisrui ar kitam nelaimingam atsitikimui dėl vieno ar kelių minėtų pavojų, įskaitant žinias apie gesinimo medžiagas.	

	LYGIS
	B3
7.2 Darbas dirbtuvėse	3
Įrankių priežiūra, jų kontrolė, dirbtuvėse esančių medžiagų naudojimas;	
Matmenys, užlaidos ir nuokrypos, darbo standartai;	
Įrankių ir įrangos kalibravimas, kalibravimo standartai.	
7.3 Įrankiai	3
Įprastų rankinių įrankių tipai;	
Įprastų mechanizuotų įrankių tipai;	
Tikslųjų matavimo įrankių veikimas ir naudojimas;	
Tepimo įranga ir būdai;	
Bendrųjų elektrinių kontrolės prietaisų veikimas, funkcijos ir naudojimas.	
7.4 Bendrieji avionikos kontrolės prietaisai	—
Bendrųjų avionikos kontrolės prietaisų veikimas, funkcijos ir naudojimas.	
7.5 Inžineriniai brėžiniai, schemas ir standartai	2
Brėžinių tipai ir schemas, juose naudojami simboliai, matmenys, nuokrypos ir projekcijos;	
Pagrindinės brėžinio lentelės informacijos atpažinimas;	
Mikrofilmai, mikrofišos ir kompiuterinis vaizdavimas;	
JAV oro transporto asociacijos (ATA) specifikacija Nr. 100;	
Aviacijos ir kiti taikomi standartai, įskaitant ISO, AN, MS, NAS ir MIL;	
Elektrinės ir principinės schemas.	
7.6 Suleidimai ir tarpai	2
Kiaurymių varžtams dydžiai, suleidimo klasės;	
Bendroji suleidimų ir tarpų sistema;	
Orlaivių ir variklių suleidimų ir tarpų sistema;	
Išlinkio, sąsūkos ir nusidėvėjimo ribos;	
Standartiniai velenų, guolių ir kitų dalių tikrinimo metodai.	
7.7 Elektros laidai ir jungtys	2
Tolydumas, izoliavimas ir sujungimo būdai, tikrinimas;	
Rankinių ir hidraulinių apspaudimo įrankių naudojimas;	

	LYGIS
	B3
Skardos apdirbimas, įskaitant lenkimą ir formavimą;	
Skardos dirbinių tikrinimas.	
7.14.2 <i>Kompozitinės ir nemetalinės medžiagos</i>	2
Jungimo metodika;	
Aplinkosaugos sąlygos;	
Tikrinimo būdai.	
7.15 Suvirinimas, minkštasis ir kietasis litavimas bei kljavimas	
a) Minkštojo litavimo būdai; lituotųjų sujungimų tikrinimas;	2
b) Suvirinimo ir kietojo litavimo būdai;	2
Virintinių ir lituotųjų sujungimų tikrinimas;	
Kljavimo būdai ir kljuotinių sujungimų tikrinimas.	
7.16 Orlaivio svoris ir pusiausvyra	
a) Sunkio centro/pusiausvyros ribų skaičiavimas: naudojimas reikiama dokumentais;	2
b) Orlaivio paruošimas sverti;	2
Orlaivio svėrimas.	
7.17 Orlaivio priežiūra ir saugojimas	2
Orlaivio ridenimas/vilkimas į stovėjimo vietą ir susijusios atsargumo priemonės;	
Orlaivio kėlimas keltuviu, stabdymo trinkelė pakišimas, apsaugojimas ir susijusios atsargumo priemonės;	
Orlaivių saugojimo būdai;	
Degalų pripildymo/išleidimo procedūros;	
Ledo pašalinimo/apsaugos nuo apledėjimo procedūros;	
Antžeminis aprūpinimas elektra, hidrauliniu ir pneumatiniu slėgiu;	
Aplinkos sąlygų poveikis orlaivio priežiūrai ir naudojimui.	
7.18 Išmontavimo, tikrinimo, remonto ir sumontavimo metodika	
a) Defektų tipai ir apžiūros metodika;	3
Korozijos pašalinimas, įvertinimas ir apsauginio sluoksnio atkūrimas;	
b) Bendrieji remonto būdai, konstrukcijos remonto žinynas;	2
Senėjimo, nuovargio ir korozijos kontrolės programos;	

	LYGIS
	B3
c) Nardomosios kontrolės metodikos, įskaitant, skvarbiųjų dažalų, radiografinį, sūkurinių srovių, ultragarso ir boroskopinį metodus;	2
d) Išmontavimo ir sumontavimo metodika;	2
e) Triekčių paieškos ir šalinimo metodika.	2
7.19 Neįprasti įvykiai	
a) Tikrinimas po žaibo smūgių ir didelio intensyvumo spinduliuotės (HIRF) poveikio;	2
b) Tikrinimas po neįprastų įvykių, pvz., kietojo nusileidimo ir skrydžio per turbulencijos zonas.	2
7.20 Techninė priežiūra	2
Techninės priežiūros planavimas;	
Keitimo tvarka;	
Saugojimo tvarka;	
Sertifikavimo/tinkamumo skraidyti pripažinimo tvarka;	
Sąsaja su orlaivio eksploatacija;	
Techninės priežiūros kontrolė/kokybės kontrolė/kokybės užtikrinimas;	
Papildomos techninės priežiūros procedūros;	
Ribotos naudojimo trukmės sudedamųjų dalių kontrolė.	

8 MODULIS. AERODINAMIKOS PAGRINDAI

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
8.1 Atmosferos fizika	1	2	2	1
Tarptautinė standartinė atmosfera (ISA), jos taikymas aerodinamikoje.				
8.2 Aerodinamika	1	2	2	1
Oro tekėjimas apie kūną;				
Paribio sluoksnis, sluoksninis ir sūkurinis tekėjimas, laisvojo srauto tekėjimas, santykinis oro srautas, srauto nulenkinimas aukštyn ir žemyn, sūkuriai, sąstingis;				
Sąvokos: profilio kreivumas, sparno styga, vidutinė aerodinaminė styga, profilio (parazitinis) oro pasipriešinimas, induktyvinis oro pasipriešinimas, slėgio centras, atakos kampas, teigiamasis ir neigiamasis sparno užlinkis, santykinis ilgumas, sparno forma ir formos koeficientas;				
Trauka, svoris, aerodinaminė atstojamoji;				
Keliamosios jėgos ir oro pasipriešinimo atsiradimas: atakos kampas, keliamasis koeficientas, oro pasipriešinimo koeficientas, polinė kreivė, srauto atitrūkimas;				
Sparno paviršiaus nešvarumai, įskaitant ledą, sniegą, šerkšną.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
8.3 Skrydžio teorija	1	2	2	1
Ryšys tarp keliamosios jėgos, svorio, traukos ir pasipriešinimo;				
Aerodinaminė kokybė;				
Stabilus skrydis, charakteristikos;				
Posūkių teorija;				
Perkrovos poveikis: srauto atitrūkimas, skrydžio gaubtinė ir konstrukciniai apribojimai;				
Keliamosios jėgos padidinimas.				
8.4 Skrydžio stabilumas ir dinamika	1	2	2	1
Išilginis, skersinis ir krypties stabilumas (statinis ir dinaminis).				

9A MODULIS. ŽMOGIŠKIEJI VEIKSNIAI

Pastaba. Šis modulis netaikomas B3 kategorijai. Atitinkami B3 kategorijai skirti teminiai dalykai apibrėžti 9B modulyje.

	LYGIS		
	A	B1	B2
9.1 Bendrieji dalykai	1	2	2
Būtinybė atsižvelgti į žmogiškuosius veiksnius;			
Dėl žmogiškųjų veiksnių/klaidų įvykstantys incidentai;			
Merfio dėsniai.			
9.2 Žmogaus galimybės ir jų ribos	1	2	2
Rega;			
Klausa;			
Informacijos apdorojimas;			
Atidumas ir suvokimas;			
Atmintis;			
Klaustrofobija ir fizinis veiksnumas.			
9.3 Socialinė psichologija	1	1	1
Atsakomybė: individuali ir grupinė;			
Motyvacija ir motyvacijos praradimas;			
Grupinis spaudimas;			
Kultūriniai aspektai;			

	LYGIS		
	A	B1	B2
Komandinis darbas;			
Vadyba, kontrolė ir lyderystė.			
9.4 Žmogaus galimybės poveikį turintys veiksniai	2	2	2
Fizinė būklė ir sveikata;			
Įtampa: šeimoje ir darbe;			
Laiko stoka ir terminai;			
Darbo krūvis: per didelis ir per mažas;			
Miegas ir nuovargis, pamaininis darbas;			
Piktnaudžiavimas alkoholiu, vaistais, narkotikais.			
9.5 Fizinė aplinka	1	1	1
Triukšmas ir kenksmingos dujos;			
Apšvietimas;			
Klimatas ir temperatūra;			
Judėjimas ir virpesiai;			
Darbinė aplinka.			
9.6 Užduotys	1	1	1
Fizinis darbas;			
Monotoniškos užduotys;			
Vizualinis tikrinimas;			
Sudėtingos sistemos.			
9.7 Bendravimas	2	2	2
Komandoje ir tarp komandų;			
Darbo protokolavimas ir registravimas;			
Aktualijos, nuolatinis informuotumas;			
Informacijos skleidimas.			
9.8 Žmogaus klaidos	1	2	2
Klaidų modeliai ir teorijos;			
Klaidos atliekant techninės priežiūros darbus;			
Klaidų padariniai (t. y. nelaimingi atsitikimai);			
Klaidų išvengimas ir padarinių likvidavimas.			

	LYGIS		
	A	B1	B2
9.9 Pavojai darbo vietoje	1	2	2
Pavojaus atpažinimas ir išvengimas;			
Veiksmai nelaimingo atsitikimo atveju.			

9B MODULIS. ŽMOGIŠKIEJI VEIKSNIAI

Pastaba. Šio modulio taikymo sritis atitinka mažiau reiklį B3 licencijos turėtojų techninės priežiūros darbo aplinką.

	LYGIS
	B3
9.1 Bendrieji dalykai	2
Būtinybė atsižvelgti į žmogiškuosius veiksnius;	
Dėl žmogiškųjų veiksnių/klaidų įvykstantys incidentai;	
Merfio dėsniai.	
9.2 Žmogaus galimybės ir jų ribos	2
Rega;	
Klausa;	
Informacijos apdorojimas;	
Atidumas ir suvokimas;	
Atmintis;	
Klaustrofobija ir fizinis veiksnumas.	
9.3 Socialinė psichologija	1
Atsakomybė: individuali ir grupinė;	
Motyvacija ir motyvacijos praradimas;	
Grupinis spaudimas;	
Kultūriniai aspektai;	
Komandinis darbas;	
Vadyba, kontrolė ir lyderystė.	
9.4 Žmogaus galimybės poveikį turintys veiksniai	2
Fizinė būklė ir sveikata;	
Įtampa: šeimoje ir darbe;	
Laiko stoka ir terminai;	
Darbo krūvis: per didelis ir per mažas;	
Miegas ir nuovargis, pamaininis darbas;	

	LYGIS
	B3
Piktnaudžiavimas alkoholiu, vaistais, narkotikais.	
9.5 Fizinė aplinka	1
Triukšmas ir kenksmingos dujos;	
Apšvietimas;	
Klimatas ir temperatūra;	
Judėjimas ir virpesiai;	
Darbinė aplinka.	
9.6 Užduotys	1
Fizinis darbas;	
Monotoniškos užduotys;	
Vizualinis tikrinimas;	
Sudėtingos sistemos.	
9.7 Bendravimas	2
Komandoje ir tarp komandų;	
Darbo protokolavimas ir registravimas;	
Aktualijos, nuolatinis informuotumas;	
Informacijos skleidimas.	
9.8 Žmogaus klaidos	2
Klaidų modeliai ir teorijos;	
Klaidos atliekant techninės priežiūros darbus;	
Klaidų padariniai (t. y. nelaimingi atsitikimai);	
Klaidų išvengimas ir padarinių likvidavimas.	
9.9 Pavojai darbo vietoje	2
Pavojaus atpažinimas ir išvengimas;	
Veiksmai nelaimingo atsitikimo atveju.	

10 MODULIS. AVIACIJOS TEISĖS AKTAI

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
10.1 Reguliavimo sistema	1	1	1	1
Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) vaidmuo;				
Europos Komisijos vaidmuo;				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
EASA vaidmuo;				
Valstybių narių ir nacionalinių aviacijos institucijų vaidmuo;				
Reglamentas (EB) Nr. 216/2008 ir jo įgyvendinimo taisyklių reglamentai (EB) Nr. 1702/2003 ir (EB) Nr. 2042/2003;				
Sąsajos tarp įvairių priedų (dalių), pvz., 21 dalies, M dalies, 145 dalies, 66 dalies, 147 dalies ir ES-OPS.				
10.2 Už išleidimą atsakingi darbuotojai. Techninė priežiūra	2	2	2	2
Išsamus 66 dalies supratimas.				
10.3 Patvirtintos techninės priežiūros organizacijos	2	2	2	2
Išsamus 145 dalies ir M dalies F poskyrio supratimas.				
10.4 Orlaivių naudojimas	1	1	1	1
Bendras orlaivių naudojimo ES supratimas;				
Oro vežėjo pažymėjimai;				
Vežėjų pareigos, ypač susijusios su nepertraukiamuoju tinkamumu skraidyti ir technine priežiūra;				
Orlaivio techninės priežiūros programa;				
MEL/CDL;				
Orlaivyje turėtini dokumentai;				
Orlaivių ženklavimas.				
10.5 Orlaivių, dalių ir prietaisų sertifikavimas				
a) <i>Bendroji dalis</i>	—	1	1	1
Bendras 21 dalies ir EASA sertifikavimo specifikacijų CS-23, 25, 27, 29 supratimas.				
b) <i>Dokumentai</i>	—	2	2	2
Tinkamumo skraidyti pažymėjimas; ribotieji tinkamumo skraidyti sertifikatai ir leidimas skraidyti;				
Registravimo pažymėjimas;				
Triukšmo pažymėjimas;				
Svėrimo protokolas;				
Radio ryšio licencija ir leidimas.				

	LYGIS			
	A	B1	B2	B3
10.6 Tinkamumo skraidyti užtikrinimas	2	2	2	2
Išsamus su tinkamumo skraidyti užtikrinimu susijusių 21 dalies nuostatų supratimas;				
Išsamus M dalies supratimas.				
10.7 Galiojantys nacionaliniai ir tarptautiniai reikalavimai (jeigu nepakeisti ES reikalavimais)				
a) Techninės priežiūros programos, techninės priežiūros patikrinimai ir apžiūros;	1	2	2	2
Tinkamumo skraidyti direktyvos;				
Techninės priežiūros biuleteniai, gamintojų informacija;				
Pakeitimai ir remontas;				
Techninės priežiūros dokumentai: techninės priežiūros žinynas, struktūrinio remonto žinynas, iliustruotas dalių katalogas ir kt.;				
Tik A–B2 licencijoms:				
Pagrindinės būtinos įrangos sąrašai, būtinos įrangos sąrašai, paruošimo išskirti neatitikimų sąrašas;				
b) Nepertraukiamasis tinkamumas skraidyti;	—	1	1	1
Bandomieji skrydžiai;				
Tik B1 ir B2 licencijoms:				
ETOPS, techninės priežiūros ir paruošimo išskirti reikalavimai;				
Skrydžiai bet koku oru, 2/3 kategorijos skrydžiai ir būtinos įrangos reikalavimai.				

11A MODULIS. LĖKTUVŲ SU TURBININIAIS VARIKLIAIS AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS

	LYGIS	
	A1	B1.1
11.1 Skrydžio teorija		
11.1.1. <i>Lėktuvo aerodinamika ir vairai</i>	1	2
Veikimo principas ir poveikis:		
— posvyrio valdymas: eleronai ir spoileriai,		
— išilginio polinkio valdymas: aukščio vairai, stabilizatoriai, reguliuojamo atakos kampo stabilizatoriai ir priekiniai stabilizatoriai,		
— krypties valdymas, krypties vairų ribotuvai;		
Valdymas naudojant elevonus ir V raidės pavidalo vairus;		
Keliamosios jėgos didinimo įtaisai, plyšiniai užsparniai, priešsparniai, užsparniai, vidiniai eleronai;		
Paspriešinimo didinimo įrenginiai, spoileriai, keliamosios jėgos slopintuvai, oro stabdžiai;		

	LYGIS	
	A1	B1.1
<p>Sparno aerodinaminių briaunų, pjūklinės priekinės briaunos poveikis;</p> <p>Parbio sluoksnio valdymas naudojant sukurių generatorius, pleištus ir priekinės briaunos įtaisus;</p> <p>Trimerių, servokompensatorių ir (priekinių) antikompensatorių, servotrimerių, spyruoklinių servokompensatorių, masės pusiausvyros, valdymo plokštumų nuokrypio, aerodinaminių kompensatorių valdymas ir poveikis.</p> <p>11.1.2. <i>Skrydis dideliu greičiu</i></p> <p>Garso greitis, skrydis ikigarsiniu, transgarsiniu ir viršgarsiniu greičiu;</p> <p>Macho skaičius, kritinis Macho skaičius, baftingas dėl oro spūdumo, smūginė banga, aerodinaminis įkaitimas, plotų taisyklė;</p> <p>Veiksniai, turintys poveikį oro srauto tekėjimui didelių greičių orlaivio variklio oro įsiurbimo difuzoriuose;</p> <p>Kritinio Macho skaičiaus priklausomybė nuo strėliškumo.</p> <p>11.2 Sklandmens konstrukcijos. Bendrosios sąvokos</p> <p>a) Tinkamumo skraidyti reikalavimai konstrukcijos stiprumui;</p> <p>Konstrukcijų klasifikacija: pirminė, antrinė ir tretinė;</p> <p>Patikimumas, saugus eksploatavimo laikas, neįturtumo pažeidimams koncepcija;</p> <p>Zonų ir skyrių nustatymo sistemos;</p> <p>Įtempis, santykinė deformacija, lenkimas, gniuždymas, šlytis, sukimas, tempimas, įtempimas dėl išcentrinių jėgų, nuovargis;</p> <p>Nutekėjimo ir vėdinimo priemonės;</p> <p>Sistemos įmontavimo priemonės;</p> <p>Apsauga nuo žaibo iškrovos;</p> <p>Orlaivio metalizacija;</p> <p>b) Konstravimo būdai: orlaivio liemens darbinės dangos, špantų, stringerių, lonžeronų, pertvarų, rėmų, sutvirtinimų, spyrių, atotampų, sparno lonžeronų, grindų konstrukcijų, sustiprinimų, išorinės dangos, antikorozinės apsaugos, sparno, uodegos ir variklio tvirtinimo įrangos;</p> <p>Konstrukcijos surinkimo metodika: kniedijimas, jungimas varžtais, kljavimas;</p> <p>Paviršių apsaugos būdai: chromavimas, anodavimas, dažymas;</p> <p>Paviršiaus valymas;</p> <p>Sklandmens simetrija: balansavimo būdai ir simetriškumo tikrinimas.</p> <p>11.3 Sklandmens konstrukcijos. Lėktuvai</p> <p>11.3.1 <i>Liemuo (ATA 52/53/56)</i></p> <p>Konstrukcija ir viršslėgio sudarymas;</p> <p>Sparno, stabilizatoriaus, pilono ir važiuoklės tvirtinimo įranga;</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p>2</p> <p>2</p>

	LYGIS	
	A1	B1.1
Sėdynių įrengimas ir krovinių pakrovimo sistema;		
Durys ir avariniai išėjimai: konstrukcija, mechanizmai, valdymo ir saugos įranga;		
Langų ir priekinio lango konstrukcija bei mechanizmai.		
11.3.2 <i>Sparnai (ATA 57)</i>	1	2
Konstrukcija;		
Degalų talpyklos;		
Važiuoklės, pilono, valdymo plokštumų ir keliamąją jėgą didinančių/pasipriešinimo jėgą sukeliančių įrenginių tvirtinimo įranga.		
11.3.3 <i>Stabilizatoriai (ATA 55)</i>	1	2
Konstrukcija;		
Valdymo plokštumų tvirtinimas.		
11.3.4 <i>Orlaivio valdymo plokštumos (ATA 55/57)</i>	1	2
Konstrukcija ir tvirtinimas;		
Masės ir aerodinaminis balansavimas.		
11.3.5 <i>Gondolos/pilonai (ATA 54)</i>	1	2
Gondolos/pilonai:		
— konstrukcija,		
— priešgaisrinės pertvaros,		
— variklio tvirtinimo įtaisai.		
11.4 Oro kondicionavimo ir kabinos viršslėgio sudarymo sistema (ATA 21)		
11.4.1 <i>Oro tiekimas</i>	1	2
Oro tiekimo šaltiniai, įskaitant variklį, pagalbinę jėgainę ir antžeminį automobilį.		
11.4.2 <i>Oro kondicionavimas</i>	1	3
Oro kondicionavimo sistemos;		
Oro ciklo ir garų ciklo šaldymo įrenginiai;		
Paskirstymo sistemos;		
Srauto, temperatūros ir drėgmės reguliavimo sistemos.		
11.4.3 <i>Kabinos viršslėgio sudarymas</i>	1	3
Kabinos viršslėgio sudarymo sistemos;		
Valdymas ir rodmenys, įskaitant reguliavimo ir apsauginius vožtuvus;		
Kabinos oro slėgio regulatorius.		

	LYGIS	
	A1	B1.1
11.4.4 <i>Saugos ir išpėjamoji įranga</i>	1	3
Apsaugos ir išpėjamieji įrenginiai.		
11.5 Prietaisai/avionikos sistemos		
11.5.1 <i>Prietaisų sistemos (ATA 31)</i>	1	2
Dinaminio slėgio prietaisai: aukštumatis, greičio ore matuoklis, variometras;		
Giroskopiniai prietaisai: giroskopinis horizontas, orlaivio padėties rodiklis, krypties rodiklis, aviahorizontas (HSI), posūkio ir slydimo rodiklis, posūkio koordinavimo įrenginys;		
Kompasai: magnetinis, distancinis;		
Atakos kampo indikatorius, smukos išpėjimo sistema;		
Prietaisai ant kabinos stiklo;		
Kitų orlaivio sistemų rodmenys.		
11.5.2 <i>Avionikos sistemos</i>	1	1
Sistemų prietaisų išdėstymo ir veikimo principų pagrindai;		
— automatinis skrydžio valdymas (ATA 22),		
— ryšio sistemos (ATA 23),		
— navigacijos sistemos (ATA 34).		
11.6 Elektros energija (ATA 24)	1	3
Akumuliatorių įmontavimas ir veikimas;		
Nuolatinės srovės energijos tiekimas;		
Kintamosios srovės energijos tiekimas;		
Avarinis energijos tiekimas;		
Įtampos reguliavimas;		
Energijos paskirstymas;		
Keitikliai, transformatoriai, lygintuvai;		
Grandinių apsauga;		
Išorinis/antžeminis energijos tiekimas.		
11.7 Prietaisai ir įranga (ATA 25)		
a) Avarinės įrangos reikalavimai;	2	2
Sėdynės, pritvirtinimo įranga ir saugos diržai;		

	LYGIS	
	A1	B1.1
b) Keleivių salono išdėstymas; Įrangos išdėstymas; Keleivių salono įranga; Keleivių salono pramogų įranga; Virtuvės įranga; Krovinio pakrovimo ir tvirtinimo įranga; Keleivių trapas.	1	1
11.8 Priešgaisrinė apsauga (ATA 26)	1	3
a) Gaisro ir dūmų aptikimo ir išpėjimo sistemos; Gaisro gesinimo sistemos; Sistemų patikrinimas;		
b) Nešiojamieji gesintuvai.	1	1
11.9 Lėktuvo vairai (ATA 27)	1	3
Pagrindiniai vairai: eleronas, aukščio vairas, krypties vairas, spoileris;		
Valdymas trimeriais;		
Aktyvus valdymo sistemos apkrovos keitimas;		
Keliamosios jėgos didinimo įrenginiai;		
Keliamosios jėgos mažinimo įrenginiai, oro stabdžiai;		
Sistemos valdymas: rankinis, hidraulinis, pneumatinis, elektrinis, nuotolinis;		
Valdymo svertų apkrovimas, kryptinėjimo slopintuvas, balansavimas pagal Macho skaičių, krypties vairo ribotuvas, vairų fiksatorius;		
Balansavimas ir reguliavimas;		
Smukos išvengimo/išpėjamoji sistema.		
11.10 Degalų sistemos (ATA 28)	1	3
Sistemos išdėstymas;		
Degalų talpyklos;		
Degalų tiekimo sistemos;		
Degalų nupylimas ore, vėdinimas, išpylimas savitaka;		
Kryžminis degalų perpylimas ir tiekimas;		
Rodmenys ir išpėjimai;		
Degalų pripylimas ir išpylimas;		
Išilginio balansavimo degalų sistemos.		

	LYGIS	
	A1	B1.1
11.11 Hidraulinė sistema (ATA 29)	1	3
Sistemos išdėstymas;		
Hidrauliniai skysčiai;		
Hidrauliniai rezervuarai ir akumuliatoriai;		
Slėgio sudarymas: elektrinis, mechaninis, pneumatinis;		
Avarinis slėgio sudarymas;		
Filtrai;		
Slėgio ribojimas;		
Slėgio paskirstymas;		
Rodmenų ir įspėjimo sistema;		
Sąsajos su kitomis sistemomis.		
11.12 Apsauga nuo ledo ir lietaus (ATA 30)	1	3
Ledo susidarymas, klasifikavimas ir aptikimas;		
Apsaugos nuo apledėjimo sistemos: elektrinė, karšto oro, pneumatinė ir cheminė;		
Ledo pašalinimo sistemos: elektrinė, karšto oro, pneumatinė ir cheminė;		
Lietaus vandenį atstumiančios medžiagos;		
Zondų ir drenų šildymas;		
Valytuvų sistemos.		
11.13 Važiuklė (ATA 32)	2	3
Konstrukcija, smūgio slopinimas;		
Važiuklės išleidimo ir įtraukimo sistemos: įprasta ir avarinė;		
Rodmenys ir įspėjimai;		
Ratai, stabdžiai, ratų antiblokavimo sistema ir automatinė stabdžių sistema;		
Padangos;		
Vairavimas;		
Pakilimo ir nutūpimo jutikliai.		
11.14 Žibintai (ATA 33)	2	3
Išoriniai: navigaciniai žiburiai, susidūrimo įspėjamieji, tūpimo ir riedėjimo žibintai, ledodaros signalizacija;		
Vidiniai: keleivių salono, įgulios kabinos, krovinių skyrius;		
Avarinis apšvietimas.		

	LYGIS	
	A1	B1.1
<p>11.15 Deguonies sistema (ATA 35)</p> <p>Sistemos išdėstymas: įgulos kabinoje, keleivių salone;</p> <p>Šaltiniai, saugojimas, pripildymas ir paskirstymas;</p> <p>Tiekimo reguliavimas;</p> <p>Rodmenys ir įspėjimai.</p>	1	3
<p>11.16 Pneumatinė/vakuumo sistemos (ATA 36)</p> <p>Sistemos išdėstymas;</p> <p>Šaltiniai: variklis/pagalbinė jėgainė, kompresoriai, rezervuarai, antžeminis tiekimas;</p> <p>Slėgio ribojimas;</p> <p>Paskirstymas;</p> <p>Rodmenys ir įspėjimai;</p> <p>Sąsajos su kitomis sistemomis.</p>	1	3
<p>11.17 Vandens tiekimo/atliekų sistemos (ATA 38)</p> <p>Vandens sistemos išdėstymas, tiekimas, paskirstymas, įrangos priežiūra ir išpylimas;</p> <p>Tualetų sistemos išdėstymas, vandens nuleidimas ir priežiūra;</p> <p>Korozijos aspektai.</p>	2	3
<p>11.18 Vidinės orlaivio techninės priežiūros sistemos (ATA 45)</p> <p>Centriniai techninės priežiūros kompiuteriai;</p> <p>Duomenų įvedimo sistema;</p> <p>Elektroninės bibliotekos sistema;</p> <p>Spausdinimas;</p> <p>Konstrukcijos stebėjimas (leidžiamų pažeidimų stebėjimas).</p>	1	2
<p>11.19 Integruotoji modulinė avionika (ATA 42)</p> <p>Integruotosios modulinės avionikos (IMA) moduluose paprastai gali būti integruotos šios ir kitos funkcijos:</p> <p>oro tiekimo iš variklio valdymo, oro slėgio valdymo, oro vėdinimo ir valdymo, avionikos ir įgulos kabinos vėdinimo valdymo, temperatūros reguliavimo, oro eismo ryšio, avionikos ryšio maršrutizatoriaus, elektros apkrovos valdymo, saugiklių stebėjimo, elektros sistemos BITE, kuro valdymo, stabdymo valdymo, vairavimo valdymo, važiuoklės išleidimo ir įtraukimo, oro slėgio padangose rodymo, alyvos slėgio rodymo, stabdžių temperatūros stebėjimo ir kt.</p> <p>Pagrindinė sistema; tinklo sudedamosios dalys;</p>	1	2

	LYGIS	
	A1	B1.1
<p>11.20 Keleivių salono sistemos (ATA 44)</p> <p>Įrenginiai ir sudedamosios dalys, teikiantys keleiviams pramogą ir užtikrinantys ryšį orlaivyje (ryšio su keleivių salonu duomenų sistema) ir tarp orlaivio kabinos bei antžeminių stočių (ryšio su kabina sistema). Skirti pokalbiams, duomenims, muzikai ir vaizdui perduoti.</p> <p>Ryšio su keleivių salonu duomenų sistema užtikrina ryšį tarp įgulos kabinos/įgulos ir keleivių salono sistemų. Šios sistemos palaiko keitimąsi duomenimis tarp įvairių susijusių keičiamųjų modulių (LRU) ir paprastai valdomos iš skrydžio palydovų pultų.</p> <p>Ryšio su kabina sistema dažniausiai sudaro serveris, paprastai turintis ryšį su šiomis ir kitomis sistemomis:</p> <ul style="list-style-type: none"> — duomenų perdavimo/radijo ryšio, skrydžio pramogų sistema. <p>Ryšio su kabina sistema gali turėti ir tokias funkcijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> — prieigą prie pasiruošimo išvykti/išvykimo ataskaitų, — el. pašto/vidaus tinklo/interneto prieigą, — keleivių duomenų bazės, <p>Keleivių salono pagrindinė sistema;</p> <p>Skrydžio pramogų sistema;</p> <p>Išorinio ryšio sistema;</p> <p>Keleivių salono atmintinės sistema;</p> <p>Keleivių salono stebėjimo sistema;</p> <p>Įvairios paskirties keleivių salono sistema.</p>	1	2
<p>11.21 Informacijos sistemos (ATA 46)</p> <p>Įrenginiai ir sudedamosios dalys, suteikiančios skaitmeninės informacijos, kuri paprastai pateikiama popieriuje, mikrofilmuose ar mikrofišose, laikymo, atnaujinimo ir išrinkimo priemonės. Tai įrenginiai, skirti informacijai saugoti ir išrinkti, pvz., elektroninės bibliotekos atmintinė ir valdiklis. Jie neapima įrenginių ar sudedamųjų dalių, įrengtų dėl kitos paskirties ir naudojamų kitose sistemose, pvz., įgulos kabinos spausdintuvo ar bendrosios paskirties monitoriaus.</p> <p>Tipiniai pavyzdžiai yra oro eismo ir informacijos valdymo sistemos ir tinklo serverio sistemos;</p> <p>Orlaivio bendroji informacijos sistema;</p> <p>Įgulos kabinos informacijos sistema;</p> <p>Techninės priežiūros informacijos sistema;</p> <p>Keleivių salono informacijos sistema;</p> <p>Įvairios informacijos sistema;</p>	1	2

11B MODULIS. LĒKTUVŲ SU STŪMOKLINIAI VARIKLLAIS AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS

1 pastaba. Šis modulis netaikomas B3 kategorijai. Atitinkami B3 kategorijai skirti teminiai dalykai apibrėžti 11C modulyje.

2 pastaba. Šis modulis atitinka orlaivių technologiją, susijusią su A2 kategorija ir B1.2 pakategore.

	LYGIS	
	A2	B1.2
11.1 Skrydžio teorija		
11.1.1. <i>Lėktuvo aerodinamika ir vairai</i>	1	2
Veikimo principas ir poveikis:		
— posvyrio valdymas: eleronai ir spoileriai,		
— išilginio polinkio valdymas: aukščio vairai, stabilizatoriai, reguliuojamo atakos kampo stabilizatoriai ir priekiniai elementai,		
— pokrypio valdymas, krypties vairų ribotuvai;		
Valdymas naudojant aukščio vairus (elevonus) ir krypties vairus;		
Keliamosios jėgos didinimo įrenginiai, plyšiai, priešsparniai, užsparniai, skydeliai;		
Pasipriešinimo didinimo įrenginiai, spoileriai, keliamosios jėgos slopintuvai, oro stabdžiai;		
Sparno aerodinaminių briaunų, pjūklinės priekinės briaunos poveikis;		
Paribio sluoksnio valdymas naudojant sukurių generatorius, pleištus ir įsiurbimo angų priekinės briaunos įrangą;		
Trimerių, kompensatorių ir antikompensatorių, servotrimerių, spyruoklinių servokompensatorių, masės pusiausvyros, valdymo plokštumų nuokrypio, aerodinaminių kompensatorių valdymas ir poveikis.		
11.1.2. <i>Skrydis dideliu greičiu – netaikoma</i>	—	—
11.2 Sklandmens konstrukcijos. Bendrosios sąvokos		
a) Tinkamumo skraidyti reikalavimai konstrukcijos stiprumui;	2	2
Konstrukcijų klasifikacija: pirminė, antrinė ir tretinė;		
Patikimumas, saugus eksploatavimo laikas, neįturtumo pažeidimams sąvokos;		
Zonų ir skyrių nustatymo sistemos;		
Įtempis, santykinė deformacija, lenkimas, gniuždymas, šlytis, sukimas, tempimas, įtempimai dėl išcentrinų jėgų, nuovargis;		
Nuotėkio ir vėdinimo priemonės;		
Sistemos įmontavimo priemonės;		
Apsauga nuo žaibo iškvos;		
Orlaivio metalizacija;		
b) Konstravimo būdai: monokokinės konstrukcijos, špantų, stringerių, lonžeronų, pertvarų, rėmų, sutvirtinimų, spyrių, atotampų, sparno lonžeronų, grindų konstrukcijų, sustiprinimų, išorinės dangos, antikorozinės apsaugos, sparno, uodegos ir variklio tvirtinimo įranga;	1	2
Konstrukcijos surinkimo metodika: kniedijimas, jungimas varžtais, kljavimas;		
Paviršių apsaugos būdai: chromavimas, anodavimas, dažymas;		
Paviršiaus valymas;		
Sklandmens simetrija: balansavimo būdai ir simetriškumo tikrinimas.		

	LYGIS	
	A2	B1.2
11.3 Sklandmens konstrukcijos. Lėktuvai		
11.3.1 <i>Liemu (ATA 52/53/56)</i>	1	2
Konstrukcija ir viršslėgio sudarymas; Sparno, stabilizatoriaus, pilono ir važiuoklės tvirtinimo įranga; Sėdynių įrengimas; Durys ir avariniai išėjimai: konstrukcija ir valdymas; Langų ir priekinio lango tvirtinimas.		
11.3.2 <i>Sparnai (ATA 57)</i>	1	2
Konstrukcija; Degalų talpyklos; Važiuoklės, pilono, valdymo plokštumų ir keliamąją jėgą didinančių/pasipriešinimo jėgą sukeliančių įrenginių tvirtinimo įranga.		
11.3.3 <i>Stabilizatoriai (ATA 55)</i>	1	2
Konstrukcija; Valdymo plokštumų tvirtinimas.		
11.3.4 <i>Orlaivio valdymo plokštumos (ATA 55/57)</i>	1	2
Konstrukcija ir tvirtinimas; Masės ir aerodinaminis balansavimas.		
11.3.5 <i>Gondolos/pilonai (ATA 54)</i>	1	2
Gondolos/pilonai: — konstrukcija, — priešgaisrinės pertvaros, — variklio tvirtinimo įtaisai.		
11.4 Oro kondicionavimo ir kabinos viršslėgio sudarymo sistema (ATA 21)	1	3
Viršslėgio sudarymo ir oro kondicionavimo sistemos; Slėgio kabinoje valdikliai, apsaugos ir įspėjamieji įtaisai; Šildymo sistemos.		
11.5 Prietaisai/avionikos sistemos		
11.5.1 <i>Prietaisų sistemos (ATA 31)</i>	1	2
Dinaminio slėgio prietaisai: aukštumatis, greičio ore matuoklis, variometras; Girokopiniai prietaisai: girokopinis horizontas, orlaivio padėties rodiklis, krypties rodiklis, aviahorizontas (HSI), posūkio ir slydimo rodiklis, posūkio koordinavimo įrenginys; Kompasai: magnetinis, distancinis;		

	LYGIS	
	A2	B1.2
Atakos kampo indikatorius, smukos įspėjamoji sistema;		
Prietaisai ant kabinos stiklo;		
Kitų orlaivio sistemų rodmenys.		
11.5.2 <i>Avionikos sistemos</i>	1	1
Sistemų prietaisų išdėstymo ir veikimo principų pagrindai;		
— automatinis skrydžio valdymas (ATA 22),		
— ryšio sistemos (ATA 23),		
— navigacijos sistemos (ATA 34).		
11.6 Elektros energija (ATA 24)	1	3
Akumuliatorių įmontavimas ir veikimas;		
Nuolatinės srovės energijos tiekimas;		
Įtampos reguliavimas;		
Energijos paskirstymas;		
Grandinių apsauga;		
Keitikliai, transformatoriai.		
11.7 Prietaisai ir įranga (ATA 25)		
a) Avarinės įrangos reikalavimai;	2	2
Sėdynės, pritvirtinimo įranga ir saugos diržai.		
b) Keleivių salono išdėstymas;	1	1
Įrangos išdėstymas;		
Keleivių salono įranga;		
Keleivių salono pramogų įranga;		
Virtuvės įranga;		
Krovinio pakrovimo ir tvirtinimo įranga;		
Keleivių trapas.		
11.8 Priešgaisrinė apsauga (ATA 26)		
a) Gaisro ir dūmų aptikimo ir įspėjimo sistemos;	1	3
Gaisro gesinimo sistemos;		
Sistemų patikrinimas.		
b) Nešiojamieji gesintuvai.	1	3
11.9 Lėktuvo vairai (ATA 27)	1	3
Pagrindinis valdymas: eleronas, aukščio vairas, krypties vairas;		
Trimeriai;		
Keliamosios jėgos didinimo įrenginiai;		

	LYGIS	
	A2	B1.2
Sistemos valdymas: rankinis;		
Vairų fiksatoriai;		
Balansavimas ir reguliavimas;		
Smukos išpėjamoji sistema.		
11.10 Degalų sistemos (ATA 28)	1	3
Sistemos išdėstymas;		
Degalų talpyklos;		
Degalų tiekimo sistemos;		
Kryžminis degalų perpylimas ir tiekimas;		
Rodmenys ir išpėjimai;		
Degalų pripylimas ir išpylimas.		
11.11 Hidraulinė sistema (ATA 29)	1	3
Sistemos išdėstymas;		
Hidrauliniai skysčiai;		
Hidrauliniai rezervuarai ir akumulatoriai;		
Slėgio sudarymas: elektrinis, mechaninis;		
Filtrai;		
Slėgio ribojimas;		
Slėgio paskirstymas;		
Rodmenų ir išpėjimo sistema.		
11.12 Apsauga nuo ledo ir lietaus (ATA 30)	1	3
Ledo susidarymas, klasifikavimas ir aptikimas;		
Ledo pašalinimo sistemos: elektrinė, karšto oro, pneumatinė ir cheminė;		
Zondų ir drenų šildymas;		
Valytuvų sistemos.		
11.13 Važiuklė (ATA 32)	2	3
Konstrukcija, smūgio slopinimas;		
Važiuklės išleidimo ir įtraukimo sistemos: įprasta ir avarinė;		
Rodmenys ir išpėjimai;		
Ratai, stabdžiai, ratų antiblokavimo sistema ir automatinė stabdžių sistema;		

	LYGIS	
	A2	B1.2
Padangos;		
Vairavimas;		
Pakilimo ir nutūpimo jutikliai.		
11.14 Žibintai (ATA 33)	2	3
Išoriniai: navigaciniai žiburiai, susidūrimo vengimo, tūpimo ir riedėjimo žibintai, ledodaros signalizacija;		
Vidiniai: keleivių salono, įgulos kabinos, krovinių skyrius;		
Avarinis apšvietimas.		
11.15 Deguonies sistema (ATA 35)	1	3
Sistemos išdėstymas: įgulos kabinoje, keleivių salone;		
Šaltiniai, saugojimas, pripildymas ir paskirstymas;		
Tiekimo reguliavimas;		
Rodmenys ir įspėjimai.		
11.16 Pneumatinė/vakuumo sistemos (ATA 36)	1	3
Sistemos išdėstymas;		
Šaltiniai: variklis/pagalbinė jėgainė, kompresoriai, rezervuarai, antžeminis tiekimas;		
Slėgio ribojimas;		
Paskirstymas;		
Rodmenys ir įspėjimai;		
Sąsajos su kitomis sistemomis.		
11.17 Vandens tiekimo/atliekų sistemos (ATA 38)	2	3
Vandens sistemos išdėstymas, tiekimas, paskirstymas, įrangos priežiūra ir išpylimas;		
Tualetų sistemos išdėstymas, plovimas ir priežiūra;		
Korozijos aspektai.		

11C MODULIS. LĒKTUVŲ SU STŪMOKLINIAI VARIKLIAIS AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS
Pastaba. Šis modulis atitinka orlaivių technologiją, susijusią su B2 kategorija.

	LYGIS
	B3
11.1 Skrydžio teorija	
<i>Lėktuvo aerodinamika ir vairai</i>	1
Veikimo principas ir poveikis:	
— posvyrio valdymas: eleronai,	
— išilginio polinkio valdymas: aukščio vairai, stabilizatoriai, reguliuojamo atakos kampo stabilizatoriai ir priekiniai elementai,	
— pokrypio valdymas, krypties vairų ribotuvai;	

	LYGIS
	B3
<p>Valdymas naudojant aukščio vairus (elevonus) ir krypties vairus;</p> <p>Keliamosios jėgos didinimo įrenginiai, plyšiai, priešsparniai, užsparniai, skydeliai;</p> <p>Pasipriešinimo didinimo įrenginiai, keliamosios jėgos slopintuvai, oro stabdžiai;</p> <p>Sparno aerodinaminių briaunų, pjūklinės priekinės briaunos poveikis;</p> <p>Parbio sluoksnio valdymas naudojant sukurių generatorius, pleištus ir įsiurbimo angų priekinės briaunos įrangą;</p> <p>Trimerių, kompensatorių ir antikompensatorių, servotrimerių, spyruoklinių servokompensatorių, masės pusiausvyros, valdymo plokštumų nuokrypio, aerodinaminių kompensatorių valdymas ir poveikis.</p>	
<p>11.2 Sklandmens konstrukcijos. Bendrosios sąvokos</p>	
<p>a) Tinkamumo skraidyti reikalavimai konstrukcijos stiprumui;</p> <p>Konstrukcijų klasifikacija: pirminė, antrinė ir tretinė;</p> <p>Patikimumas, saugus eksploatavimo laikas, neįturtumo pažeidimams sąvokos;</p> <p>Zonų ir skyrių nustatymo sistemos;</p> <p>Įtempis, santykinė deformacija, lenkimas, gniuždyimas, šlytis, sukimas, tempimas, įtempimai dėl išcentrinė jėgų, nuovargis;</p> <p>Nuotėkio ir vėdinimo priemonės;</p> <p>Sistemos įmontavimo priemonės;</p> <p>Apsauga nuo žaibo iškvos;</p> <p>Orlaivio metalizacija.</p>	2
<p>b) Konstravimo būdai: monokokinės konstrukcijos, špantų, stringerių, lonžeronų, pertvarų, rėmų, sutvirtinimų, spyrių, atotampų, sparno lonžeronų, grindų konstrukcijų, sustiprinimų, išorinės dangos, antikorozinės apsaugos, sparno, uodegos ir variklio tvirtinimo įranga;</p> <p>Konstrukcijos surinkimo metodika: kniedijimas, jungimas varžtais, kljavimas;</p> <p>Paviršių apsaugos būdai: chromavimas, anodavimas, dažymas;</p> <p>Paviršiaus valymas;</p> <p>Sklandmens simetrija: balansavimo būdai ir simetriškumo tikrinimas.</p>	2
<p>11.3 Sklandmens konstrukcijos. Lėktuvai</p>	
<p>11.3.1 <i>Liemuo (ATA 52/53/56)</i></p>	
<p>Konstrukcija;</p> <p>Sparno, stabilizatoriaus, pilono ir važiuoklės tvirtinimo įranga;</p> <p>Sėdynių įrengimas;</p> <p>Durys ir avariniai išėjimai: konstrukcija ir valdymas;</p> <p>Langų ir priekinio lango tvirtinimas.</p>	1

	LYGIS
	B3
11.3.2 <i>Sparnai (ATA 57)</i>	1
Konstrukcija;	
Degalų talpyklos;	
Važiuklės, pilono, valdymo plokštumų ir keliamąją jėgą didinančių/pasipriešinimo jėgą sukeliančių įrenginių tvirtinimo įranga.	
11.3.3 <i>Stabilizatoriai (ATA 55)</i>	1
Konstrukcija;	
Valdymo plokštumų tvirtinimas.	
11.3.4 <i>Orlaivio valdymo plokštumos (ATA 55/57)</i>	1
Konstrukcija ir tvirtinimas;	
Masės ir aerodinaminis balansavimas.	
11.3.5 <i>Gondolos/pilonai (ATA 54)</i>	
Gondolos/pilonai:	1
— konstrukcija,	
— priešgaisrinės pertvaros,	
— variklio tvirtinimo įtaisai.	
11.4 Oro kondicionavimas (ATA 21)	
Šildymo ir vėdinimo sistemos.	1
11.5 Prietaisai/avionikos sistemos	
11.5.1 <i>Prietaisų sistemos (ATA 31)</i>	1
Dinaminio slėgio prietaisai: aukštumatis, greičio ore matuoklis, variometras;	
Giroskopiniai prietaisai: giroskopinis horizontas, orlaivio padėties rodiklis, krypties rodiklis, aviahorizontas (HSI), posūkio ir slydimo rodiklis, posūkio koordinavimo įrenginys;	
Kompasai: magnetinis, distancinis;	
Atakos kampo indikatorius, smukos išpėjamoji sistema;	
Prietaisai ant kabinos stiklo;	
Kitų orlaivio sistemų rodmenys.	
11.5.2 <i>Avionikos sistemos</i>	1
Sistemų prietaisų išdėstymo ir veikimo principų pagrindai:	
— automatinis skrydžio valdymas (ATA 22),	
— ryšio sistemos (ATA 23),	
— navigacijos sistemos (ATA 34).	
11.6 Elektros energija (ATA 24)	2
Akumuliatorių įmontavimas ir veikimas;	
Nuolatinės srovės energijos tiekimas;	

	LYGIS
	B3
Įtampos reguliavimas;	
Energijos paskirstymas;	
Grandinių apsauga;	
Keitikliai, transformatoriai.	
11.7 Prietaisai ir įranga (ATA 25)	2
Avarinės įrangos reikalavimai;	
Sėdynės, pritvirtinimo įranga ir saugos diržai.	
11.8 Priešgaisrinė apsauga (ATA 26)	2
Nešiojamieji gesintuvai.	
11.9 Lėktuvo vairai (ATA 27)	3
Pagrindinis valdymas: eleronas, aukščio vairas, krypties vairas;	
Trimeriai;	
Keliamosios jėgos didinimo įrenginiai;	
Sistemos valdymas: rankinis;	
Vairų fiksatoriai;	
Balansavimas ir reguliavimas;	
Smukos išpėjamoji sistema.	
11.10 Degalų sistemos (ATA 28)	2
Sistemos išdėstymas;	
Degalų talpyklos;	
Degalų tiekimo sistemos;	
Kryžminis degalų perpylimas ir tiekimas;	
Rodmenys ir išpėjimai;	
Degalų pripylimas ir išpylimas.	
11.11 Hidraulinė sistema (ATA 29)	2
Sistemos išdėstymas;	
Hidrauliniai skysčiai;	
Hidrauliniai rezervuarai ir akumuliatoriai;	
Slėgio sudarymas: elektrinis, mechaninis;	
Filtrai;	
Slėgio ribojimas;	

	LYGIS
	B3
Slėgio paskirstymas;	
Rodmenų ir išpėjimo sistema.	
11.12 Apsauga nuo ledo ir lietaus (ATA 30)	1
Ledo susidarymas, klasifikavimas ir aptikimas;	
Ledo pašalinimo sistemos: elektrinė, karšto oro, pneumatinė ir cheminė;	
Zondų ir drenų šildymas;	
Valytuvų sistemos.	
11.13 Važiuklė (ATA 32)	2
Konstrukcija, smūgio slopinimas;	
Važiuklės išleidimo ir įtraukimo sistemos: įprasta ir avarinė;	
Rodmenys ir išpėjimai;	
Ratai, stabdžiai, ratų antiblokavimo sistema ir automatinė stabdžių sistema;	
Padangos;	
Vairavimas.	
11.14 Žibintai (ATA 33)	2
Išoriniai: navigaciniai žiburiai, susidūrimo vengimo, tūpimo ir riedėjimo žibintai, ledodaros signalizacija;	
Vidiniai: keleivių salono, įgulos kabinos, krovinių skyriaus;	
Avarinis apšvietimas.	
11.15 Deguonies sistema (ATA 35)	2
Sistemos išdėstymas: įgulos kabinoje, keleivių salone;	
Šaltiniai, saugojimas, pripildymas ir paskirstymas;	
Tiekimo reguliavimas;	
Rodmenys ir išpėjimai.	
11.16 Pneumatinė/vakuumo sistemos (ATA 36)	2
Sistemos išdėstymas;	
Šaltiniai: variklis/pagalbinė jėgainė, kompresoriai, rezervuarai, antžeminis tiekimas;	
Slėgio ir vakuumo siurbiai;	
Slėgio ribojimas;	
Paskirstymas;	
Rodmenys ir išpėjimai;	
Sąsajos su kitomis sistemomis.	

12 MODULIS. SRAIGTASPARNIŲ AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS

	LYGIS	
	A3 A4	B1.3 B1.4
12.1 Skrydžio teorija. Keliamojo sraigto aerodinamika	1	2
Terminija;		
Giroskopo precesijos poveikis;		
Sukimo reakcija ir krypties valdymas;		
Keliamosios jėgos asimetrija, mentės galo smuka;		
Slenkamojo judesio tendencija ir jos koregavimas;		
Koriolio efektas ir kompensavimas;		
Sūkurinio žiedo režimas, galios reguliavimas, per didelis pikiavimas ar kabravimas;		
Savisuka;		
Žemės efektas.		
12.2 Orlaivio valdymo sistemos	2	3
Ciklinio žingsnio valdymas;		
Bendrojo žingsnio valdymas;		
Pokrypio automato lėkštė;		
Krypties valdymas: reaktyvinio momento kompensavimas, uodegos sraigto, suspausto oro išmetimas;		
Keliamojo sraigto stebulė: projektavimo ir veikimo ypatybės;		
Menčių vibracijos slopintuvai: veikimas ir konstrukcija;		
Sraigto mentės: keliamojo ir uodegos sraigto menčių konstrukcija ir tvirtinimas;		
Trimerio valdymas, fiksuotas ir reguliuojamas stabilizatoriai;		
Sistemos valdymas: rankinis, hidraulinis, elektrinis ir nuotolinis;		
Dirbtinė valdymo svertų apkrova;		
Balansavimas ir reguliavimas.		
12.3 Menčių bendrakūgiškumas ir virpesių analizė	1	3
Sraigto menčių padėties nustatymas;		
Keliamojo ir uodegos sraigto menčių bendrakūgiškumas;		
Statinis ir dinaminis balansavimas;		
Virpesių tipai, virpesių mažinimo būdai;		
Žemės paviršiaus rezonansas.		
12.4 Pavaros	1	3
Pavarų dėžės, keliamasis ir uodegos sraigčiai;		

	LYGIS	
	A3	B1.3
	A4	B1.4
Sankabos, laisvosios eigos mova ir sraigto stabdis;		
Uodegos sraigčių pavaros velenai, lankšiosios movos, guoliai, virpesių slopintuvai ir guolių laikikliai.		
12.5 Sklandmens konstrukcijos		
a) Tinkamumo skraidyti reikalavimai konstrukcijos stiprumui; Konstrukcijos klasifikacija: pirminė, antrinė ir tretinė; Patikimumas, saugus eksploatavimo laikas, neįtraukimo pažeidimams koncepcija; Zonos ir skyrių nustatymo sistemos; Įtempis, apkrova, lenkimas, gniuždymas, šlytis, sukimas, tempimas, įtempiai dėl išcentrinų jėgų, nuovargis; Nuotėkio ir vėdinimo priemonės; Sistemos įrengimo priemonės; Apsauga nuo žaibo iškvos;	2	2
b) Konstravimo būdai: monokokinės konstrukcijos, špantų, stringerių, lonžeronų, pertvarų, rėmų, sutvirtinimų, spyrių, atotampų, sparno lonžeronų, grindų konstrukcijų, sustiprinimų, išorinės dangos, antikorozinės apsaugos; Pilonų, stabilizatoriaus ir važiuoklės tvirtinimas; Sėdynių įrengimas; Dūrys: konstrukcija, mechanizmai, valdymo ir saugos įranga; Langų ir priekinio lango konstrukcija; Degalų talpyklos; Priešgaisrinės pertvaros; Variklio tvirtinimo elementai; Konstrukcijos surinkimo metodika: kniedijimas, jungimas varžtais, prijungimas; Paviršių apsaugos būdai, tokie kaip chromavimas, anodavimas, dažymas; Paviršiaus valymas. Sklandmens simetrija: balansavimo būdai ir simetriškumo tikrinimas.	1	2
12.6 Oro kondicionavimas (ATA 21)		
12.6.1 Oro tiekimas	1	2
Oro tiekimo šaltiniai, įskaitant variklį ir antžeminį automobilį.		
12.6.2 Oro kondicionavimas	1	3
Oro kondicionavimo sistemos;		
Paskirstymo sistemos;		
Srauto ir temperatūros valdymo sistemos;		
Apsaugos ir išpėjamoji įranga.		

	LYGIS	
	A3	B1.3
	A4	B1.4
12.7 Prietaisai/avionikos sistemos		
12.7.1 <i>Prietaisų sistemos (ATA 31)</i>	1	2
Dinaminio slėgio prietaisai: aukštumatis, greičio ore matuoklis, variometras;		
Girokopiniai prietaisai: girokopinis horizontas, orlaivio padėties rodiklis, krypties rodiklis, aviahorizontas (HSI), posūkio ir slydimo rodiklis, posūkio koordinavimo įrenginys;		
Kompasai: magnetinis, distancinis;		
Virpesių indikavimo sistemos – HUMS;		
Prietaisai ant kabinos stiklo;		
Kitų orlaivio sistemų rodmenys.		
12.7.2 <i>Avionikos sistemos</i>	1	1
Sistemų prietaisų išdėstymas ir veikimo principų pagrindai:		
— automatinis skrydžio valdymas (ATA 22),		
— ryšio sistemos (ATA 23),		
— navigacijos sistemos (ATA 34).		
12.8 Elektros energija (ATA 24)	1	3
Akumuliatorių įmontavimas ir veikimas;		
Nuolatinės srovės tiekimas, kintamosios srovės tiekimas;		
Avarinis energijos tiekimas;		
Įtampos reguliavimas, grandinių apsauga;		
Energijos paskirstymas;		
Keitikliai, transformatoriai, lygintuvai;		
Išorinis/antžeminis energijos tiekimas.		
12.9 Prietaisai ir įranga (ATA 25)		
a) Avarinės įrangos reikalavimai;	2	2
Sėdynės, pritvirtinimo įranga ir saugos diržai;		
Pakėlimo sistemos.		
b) Avarinės plūdriosios sistemos;	1	1
Keleivių salono išdėstymas, krovinio tvirtinimo įranga;		
Įrangos išdėstymas;		
Keleivių salono įranga.		

	LYGIS	
	A3 A4	B1.3 B1.4
12.10 Priešgaisrinė apsauga (ATA 26)	1	3
Gaisro ir dūmų aptikimo ir išpėjimo sistemos;		
Gaisro gesinimo sistemos;		
Sistemų patikrinimas.		
12.11 Degalų sistemos (ATA 28)	1	3
Sistemos išdėstymas;		
Degalų talpyklos;		
Degalų tiekimo sistemos;		
Degalų nupylimas ore, vėdinimas, išpylimas savitaka;		
Kryžminis degalų perpylimas ir tiekimas;		
Rodmenys ir išpėjimo sistema;		
Degalų pripylimas ir degalų išpylimas.		
12.12 Hidraulinė sistema (ATA 29)	1	3
Sistemos išdėstymas;		
Hidrauliniai skysčiai;		
Hidrauliniai rezervuarai ir akumulatoriai;		
Slėgio sudarymas: elektrinis, mechaninis, pneumatinis;		
Avarinio slėgio sudarymas;		
Filtrai;		
Slėgio ribojimas;		
Slėgio paskirstymas;		
Rodmenų ir išpėjimo sistema;		
Sąsajos su kitomis sistemomis.		
12.13 Apsauga nuo ledo ir lietaus (ATA 30)	1	3
Ledo susidarymas, klasifikavimas ir aptikimas;		
Apsaugos nuo apledėjimo sistema ir (arba) ledo šalinimo sistemos: elektrinė, karšto oro ir cheminė;		
Lietaus vandenį atstumiančios medžiagos ir vandens šalinimas;		
Zondų ir drenų šildymas;		
Valytuvų sistema.		

	LYGIS	
	A3	B1.3
	A4	B1.4
12.14 Važiuklė (ATA 32)	2	3
Konstrukcija, smūgio slopinimas;		
Važiuklės išleidimo ir įtraukimo sistemos: įprasta ir avarinė;		
Rodmenų ir įspėjimo sistema;		
Ratai, padangos, stabdžiai;		
Vairavimas;		
Slidės, plūdės.		
12.15 Žibintai (ATA 33)	2	3
Išorės: navigaciniai žiburiai, tūpimo ir riedėjimo žibintai, ledodaros signalizacija;		
Vidaus: keleivių salono, įgulos kabinos, krovinių skyrius;		
Avarinis apšvietimas.		
12.16 Pneumatinė/vakuumo sistemos (ATA 36)	1	3
Sistemos išdėstymas;		
Šaltiniai: variklis/pagalbinė jėgainė, kompresoriai, rezervuarai, antžeminis tiekimas;		
Slėgio ribojimas;		
Paskirstymas;		
Rodmenų ir įspėjimo sistema;		
Sąsajos su kitomis sistemomis.		
12.17 Integruotoji modulinė avionika (ATA 42)	1	2
Integruotosios modulines avionikos (IMA) moduluose paprastai gali būti integruotos šios ir kitos funkcijos:		
išleidimo valdymo, oro slėgio valdymo, oro vėdinimo ir valdymo, avionikos ir įgulos kabinos vėdinimo valdymo, temperatūros valdymo, oro eismo ryšio, avionikos ryšio maršrutizatoriaus, elektros apkrovos valdymo, išjungiklių stebėjimo, elektros sistemos BITE, kuro valdymo, stabdymo valdymo, vairavimo valdymo, važiuklės išleidimo ir įtraukimo, oro slėgio padangose rodmenų, alyvos slėgio rodmenų, stabdžių temperatūros stebėjimo ir kt.		
Pagrindinė sistema;		
Tinklo sudedamosios dalys.		
12.18 Vidinės orlaivio techninės priežiūros sistemos (ATA 45)	1	2
Centriniai techninės priežiūros kompiuteriai;		
Duomenų įvedimo sistema;		

	LYGIS	
	A3 A4	B1.3 B1.4
Elektroninės bibliotekos sistema; Spausdinimas; Konstrukcijos stebėjimas (leidžiamų pažeidimų stebėjimas).		
12.19 Informacijos sistemos (ATA 46)	1	2
Įrenginiai ir sudedamosios dalys, suteikiančios skaitmeninės informacijos, kuri paprastai pateikiama popieriuje, mikrofilmuose ar mikrofišose, laikymo, atnaujinimo ir išrinkimo priemonės. Tai yra įrenginiai, skirti informacijai saugoti ir išrinkti, pvz., elektroninės bibliotekos atmintinė ir valdiklis. Tai neapima įrenginių ar kitų sudedamųjų dalių, įrengtų dėl kitos paskirties ir naudojamų kitų sistemų, pvz., įgulos kabinos spausdintuvo ar bendrosios paskirties monitoriaus.		
Tipiniai pavyzdžiai yra oro eismo ir informacijos valdymo sistemos ir tinklo serverio sistemos;		
Orlaivio bendroji informacijos sistema;		
Įgulos kabinos informacijos sistema;		
Techninės priežiūros informacijos sistema;		
Keleivių salono informacijos sistema;		
Įvairios informacijos sistema.		

13 MODULIS. ORLAIVIŲ AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS

	LYGIS
	B2
13.1 Skrydžio teorija	
a) <i>Lėktuvo aerodinamika ir vairai</i>	1
Veikimo principas ir poveikis: — posvyrio valdymas: eleronai ir spoileriai, — polinkio valdymas: aukščio vairai, stabilizatoriai, reguliuojamo atakos kampo stabilizatoriai ir priekiniai elementai, — pokrypio valdymas, vairų ribotuvai;	
Valdymas naudojant elevonus ir krypties vairs;	
Keliamosios jėgos didinimo įrenginiai: plyšiai, priešsparniai, užsparniai;	
Pasipriešinimo didinimo įrenginiai: spoileriai, keliamosios jėgos slopintuvai, oro stabdžiai;	
Trimerių, servotrimerių, valdymo paviršių nuokrypio valdymas ir poveikis;	
b) <i>Skrydis dideliu greičiu</i>	1
Garso greitis, skrydis ikigarsiniu, transgarsiniu ir viršgarsiniu greičiu;	
Macho skaičius, kritinis Macho skaičius;	
c) <i>Keliamojo sraigto aerodinamika</i>	1
Terminija;	

	LYGIS
	B2
Ciklinio žingsnio, bendrojo žingsnio ir reaktyvinio momento kompensavimo veikimo principas ir poveikis.	
13.2 Konstruktijos. Bendrosios sąvokos	
a) Konstrukcinių sistemų pagrindai;	1
b) Zonų ir skyrių nustatymo sistemos;	2
Orlaivio metalizacija;	
Apsauga nuo žaibo iškvos.	
13.3 Automatinis skrydis (ATA 22)	3
Automatinio orlaivio valdymo pagrindai, įskaitant veikimo principus ir vartojamą terminiją;	
Valdymo signalų apdorojimas;	
Darbo režimai: posvyrio, polinkio ir pokrypio kanalai;	
Krypinėjimo slopintuvai;	
Stabilumo didinimo sistemos sraigtasparniuose;	
Automatinis trimerių valdymas;	
Autopiloto pagalbinės navigacijos priemonės;	
Automatinės traukos reguliavimo sistemos;	
Automatinės tūpimo sistemos: veikimo principai ir kategorijos, darbo režimas, artėjimas, tūptinės nuolydis, tūpimas, pakilimas pakartotiniam bandymui, sistemos stebėjimas ir gedimų sąlygos.	
13.4 Ryšiai/navigacija (ATA 23/34)	3
Perdavimo radijo bangomis pagrindai, antenos, perdavimo kanalai, ryšys, imtuvas ir siųstuvas;	
Šių sistemų darbo principai:	
— ultratrumpųjų bangų (VHF) radijo ryšys,	
— trumpųjų bangų (HF) radijo ryšys,	
— audiosistema,	
— avarinis vietos nustatymo siųstuvas,	
— įgulos kabinos savirašis,	
— labai aukšto dažnio visakryptis radijo švyturys (VOR),	
— automatinis radijo kompasas (ADF),	
— tūpimo pagal prietaisus sistema (ILS),	
— mikrobangė tūpimo sistema (MLS),	
— komandinis prietaisas; tolیمatis (DME),	
— labai žemo dažnio ir hiperbolinės navigacijos sistema (VLF/Omega),	
— doplerinės navigacijos sistema,	
— zoninės navigacijos sistema, RNAV sistema,	
— skrydžio valdymo sistemos,	
— pasaulinė padėties nustatymo sistema (GPS), pasaulinė palydovinė navigacijos sistema (GNSS),	
— inercinė navigacinė sistema (INS),	
— oro eismo kontrolės atsakiklis, antrinis skrydžių saugumo radiolokatorius,	
— oro eismo pavojaus ir susidūrimo vengimo sistema (TCAS),	
— meteorologinis radaras,	
— radijo aukštımatis,	
— ARINC ryšio ir pranešimo sistema.	

	LYGIS
	B2
13.5 Elektros energija (ATA 24)	3
Akumuliatorių įmontavimas ir naudojimas;	
Nuolatinės srovės tiekimas;	
Kintamosios srovės tiekimas;	
Avarinės elektros energijos tiekimas.	
Įtampos reguliavimas;	
Energijos paskirstymas;	
Keitikliai, transformatoriai, lygintuvai;	
Grandinių apsauga;	
Išorinis/antžeminis energijos tiekimas.	
13.6 Prietaisai ir įranga (ATA 25)	3
Elektroninės avarinės įrangos reikalavimai;	
Keleivių salono pramogų įranga.	
13.7 Orlaivio vairai (ATA 27)	
a) Pagrindinis valdymas: eleronas, aukščio vairas, krypties vairas, spoileris;	2
Valdymas trimeriais;	
Aktyvus valdymo sistemos apkrovos keitimas;	
Keliamosios jėgos didinimo įrenginiai;	
Keliamosios jėgos mažinimo įrenginiai, oro stabdžiai;	
Sistemos valdymas: rankinis, hidraulinis, pneumatinis;	
Dirbtinė valdymo svertų apkrova, krypinėjimo slopintuvas, balansavimas pagal Macho skaičių, krypties vairo ribotuvus, vairų fiksatorius;	
Smukos įspėjamoji sistema.	
b) Sistemos valdymas: elektrinis, nuotolinis.	3
13.8 Prietaisai (ATA 31)	3
Klasifikacija;	
Atmosfera;	
Terminija;	
Slėgio matavimo įranga ir sistemos;	
Dinaminio slėgio sistemos;	
Aukštimačiai;	
Variometrai;	

	LYGIS
	B2
Greičio ore matuokliai;	
Machometrai;	
Aukščio pranešimo/įspėjimo sistemos;	
Oro duomenų kompiuteriai;	
Pneumatinių prietaisų sistemos;	
Tiesioginio matavimo slėgio ir temperatūros matuokliai;	
Temperatūros rodymo sistemos;	
Degalų kiekio rodymo sistemos;	
Girokopinių reiškinių pagrindai;	
Girokopiniai horizontai;	
Slydimo rodikliai;	
Krypties girokopai;	
Žemės artėjimo įspėjimo sistemos;	
Kompasų sistemos;	
Skrydžio duomenų įrašymo sistemos;	
Elektroninės skrydžio prietaisų sistemos;	
Įspėjimo prietaisų sistemos, įskaitant pagrindines įspėjimo sistemas ir centralizuotus įspėjimo prietaisų skydus;	
Smukos įspėjamoji sistema ir atakos kampo rodymo sistemos;	
Virpesių matavimas ir rodymas;	
Prietaisai ant kabinos stiklo.	
13.9 Žibintai (ATA 33)	3
Išorės: navigaciniai žiburiai, susidūrimo vengimo, tūpimo ir riedėjimo žibintai, ledodaros signalizacija;	
Vidaus: keleivių salono, įgulos kabinos, krovinių skyrius;	
Avarinis apšvietimas.	
13.10 Vidinės orlaivio techninės priežiūros sistemos (ATA 45)	3
Centriniai techninės priežiūros kompiuteriai;	
Duomenų įvedimo sistema;	
Elektroninės bibliotekos sistema;	
Spausdinimas;	
Konstrukcijos stebėjimas (leistinių paklaidų stebėjimas).	

	LYGIS
	B2
13.11 Oro kondicionavimo ir kabinos viršslėgio sudarymo sistema (ATA 21)	
13.11.1 <i>Oro tiekimas</i>	2
Oro tiekimo šaltiniai, įskaitant variklį, pagalbines jėgaines ir antžeminį automobilį.	
13.11.2. <i>Oro kondicionavimas</i>	
Oro kondicionavimo sistemos;	2
Oro cirkuliavimo sistema ir recirkuliaciniai garo aušintuvai;	3
Paskirstymo sistemos;	1
Srauto, temperatūros ir drėgmės reguliavimo sistemos.	3
13.11.3. <i>Viršslėgio sudarymas</i>	3
Viršslėgio sudarymo sistemos;	
Valdymas ir rodmenys, įskaitant reguliavimo ir apsauginius vožtuvus;	
Kabinos oro slėgio valdikliai.	
13.11.4. <i>Saugos ir išpėjamoji įranga</i>	3
Apsaugos ir išpėjamoji įranga.	
13.12 Priešgaisrinė apsauga (ATA 26)	
a) Gaisro ir dūmų aptikimo ir išpėjimo sistemos;	3
Gaisro gesinimo sistemos;	
Sistemų patikrinimas.	
b) Nešiojamieji gesintuvai.	1
13.13 Degalų sistemos (ATA 28)	
Sistemos išdėstymas;	1
Degalų talpyklos;	1
Degalų tiekimo sistemos;	1
Degalų nupylimas ore, vėdinimas, išpylimas savitaka;	1
Kryžminis degalų perpylimas ir tiekimas;	2
Rodmenys ir išpėjimai;	3
Degalų pripylimas ir išpylimas;	2
Išilginio balansavimo degalų sistemos.	3
13.14 Hidraulinė sistema (ATA 29)	
Sistemos išdėstymas;	1

	LYGIS
	B2
Hidrauliniai skysčiai;	1
Hidrauliniai rezervuarai ir akumulatoriai;	1
Slėgio sudarymas: elektrinis, mechaninis, pneumatinis;	3
Avarinio slėgio sudarymas;	3
Filtrai;	1
Slėgio ribojimas;	3
Slėgio paskirstymas;	1
Rodmenų ir įspėjimo sistema;	3
Sąsajos su kitomis sistemomis.	3
13.15 Apsauga nuo ledo ir lietaus (ATA 30)	
Ledo susidarymas, klasifikavimas ir aptikimas;	2
Apsaugos nuo apledėjimo sistemos: elektrinė, karšto oro ir cheminė;	2
Ledo pašalinimo sistemos: elektrinė, karšto oro, pneumatinė ir cheminė;	3
Lietaus vandenį atstumiančios medžiagos;	1
Zondų ir drenų šildymas;	3
Valytuvų sistemos.	1
13.16 Važiuklė (ATA 32)	
Konstrukcija, smūgio slopinimas;	1
Važiuklės išleidimo ir įtraukimo sistemos: įprasta ir avarinė;	3
Rodmenys ir įspėjimai;	3
Ratai, stabdžiai, ratų antiblokavimo sistema ir automatinė stabdžių sistema;	3
Padangos;	1
Vairavimas;	3
Pakilimo ir nutūpimo jutikliai.	3
13.17 Deguonies sistema (ATA 35)	
Sistemos išdėstymas: įgulos kabinoje, keleivių salone;	3
Šaltiniai, saugojimas, pripildymas ir paskirstymas;	3
Tiekimo reguliavimas;	3
Rodmenys ir įspėjimai.	3

	LYGIS
	B2
13.18 Pneumatinė/vakuumo sistemos (ATA 36)	
Sistemos išdėstymas;	2
Šaltiniai: variklis/pagalbinė jėgainė, kompresoriai, rezervuarai, antžeminis tiekimas;	2
Slėgio ribojimas;	3
Paskirstymas;	1
Rodmenys ir išpėjimai;	3
Sąsajos su kitomis sistemomis.	3
13.19 Vandens tiekimo/atliekų sistemos (ATA 38)	2
Vandens sistemos išdėstymas, tiekimas, paskirstymas, įrangos priežiūra ir išpylimas;	
Tualetų sistemos išdėstymas, plovimas ir priežiūra;	
13.20 Integruotoji modulinė avionika (ATA 42)	3
Integruotosios modulines avionikos (IMA) moduluose paprastai gali būti integruotos šios ir kitos funkcijos:	
išleidimo valdymo, oro slėgio valdymo, oro vėdinimo ir valdymo, avionikos ir įgulos kabinos vėdinimo valdymo, temperatūros valdymo, oro eismo ryšio, avionikos ryšio maršrutizatoriaus, elektros apkrovos valdymo, išjungiklių stebėjimo, elektros sistemos BITE, kuro valdymo, stabdymo valdymo, vairavimo valdymo, važiuoklės išleidimo ir įtraukimo, oro slėgio padangose rodmenų, alyvos slėgio rodmenų, stabdžių temperatūros stebėjimo ir kt.	
Pagrindinė sistema;	
Tinklo sudedamosios dalys.	
13.21 Keleivių salono sistemos (ATA 44)	3
Įrenginiai ir sudedamosios dalys, teikiantys keleiviams pramogas ir užtikrinantys ryšį orlaivyje (ryšio su keleivių salonu duomenų sistema) ir tarp orlaivio kabinos bei antžeminių stočių (ryšio su keleivių salonu sistema). Tai skirta pokalbiams, duomenims, muzikai ir vaizdui perduoti.	
Ryšio su keleivių salonu duomenų sistema suteikia ryšį tarp įgulos kabinos/keleivių salono įgulos ir keleivių salono sistemų. Šios sistemos palaiko keitimąsi duomenimis tarp įvairių susijusių keičiamųjų modulių LRU ir paprastai valdomos iš skrydžio palydovų pultų.	
Ryšio su kabina sistemą dažniausiai sudaro serveris, paprastai susietas su šiomis bei kitomis sistemomis:	
— Duomenų perdavimo/radijo ryšio, skrydžio pramogų sistema.	
Ryšio su keleivių salonu sistema gali turėti ir tokias funkcijas:	
— priegą prie pasiruošimo išvykti/išvykimo ataskaitų,	
— el. pašto/vidaus tinklo/interneto priegą,	
— keleivių duomenų bazes,	
Keleivių salono pagrindinė sistema;	
Skrydžio pramogų sistema;	
Išorinio ryšio sistema;	

	LYGIS
	B2
Keleivių salono atmintinės sistema;	
Keleivių salono stebėjimo sistema;	
Įvairios paskirties keleivių salono sistema.	
13.22 Informacijos sistemos (ATA 46)	3
Įrenginiai ir sudedamosios dalys, suteikiančios skaitmeninės informacijos, kuri paprastai pateikiama popieriuje, mikrofilmuose ar mikrofišose, laikymo, atnaujinimo ir išrinkimo priemonės. Tai yra įrenginiai, skirti informacijai saugoti ir išrinkti, pvz., elektroninės bibliotekos atmintinė ir valdiklis. Tai neapima įrenginių ar kitų sudedamųjų dalių, įrengtų dėl kitos paskirties ir naudojamų kitų sistemų, pvz., įgulos kabinos spausdintuvo ar bendrosios paskirties monitoriaus.	
Tipiniai pavyzdžiai yra oro eismo ir informacijos valdymo sistemos ir tinklo serverio sistemos	
Orlaivio bendroji informacijos sistema;	
Įgulos kabinos informacijos sistema;	
Techninės priežiūros informacijos sistema;	
Keleivių salono informacijos sistema;	
Įvairios informacijos sistema.	

14 MODULIS. VARIKLIAI

	LYGIS
	B2
14.1 Turbininiai varikliai	
a) Turboreaktyvinių, turboventiliatorinių, turboveleninių ir turbosraigtinių variklių konstrukcija ir veikimo principas;	1
b) Elektroninės variklio valdymo ir degalų dozavimo sistemos (FADEC).	2
14.2 Variklio rodmenų sistemos	2
Dujų temperatūra už turbinos/turbinos dujų tarppakopinė temperatūra;	
Variklio sukimosi dažnis;	
Variklio traukos rodmenys: variklio slėgimo laipsnis, dujų slėgio už turbinos ar dujų slėgio reaktyvinėje tūtoje sistemos;	
Alyvos slėgis ir temperatūra;	
Degalų slėgis, temperatūra ir sąnaudos;	
Įsiurbimo slėgis;	
Variklio sukimo momentas;	
Propelerio greitis.	
14.3 Paleidimo ir uždegimo sistemos	2
Variklio paleidimo sistemos ir jos sudedamųjų dalių veikimas;	

	LYGIS
	B2
Uždegimo sistema ir jos sudedamosios dalys; Techninės priežiūros saugos reikalavimai.	

15 MODULIS. DUJŲ TURBININIS VARIKLIS

	LYGIS	
	A	B1
15.1 Pagrindai	1	2
Potencinė energija, kinetinė energija, Niutono dėsniai, izobarinis procesas; Jėgos, darbo, galios, energijos, greičio, pagreičio sąryšis; Turboreaktyvinių, turboventiliatorinių, turboveleninių ir turbosraigtinių variklių konstrukcija ir veikimas.		
15.2 Variklio charakteristikos	—	2
Bendroji trauka, grynoji trauka, kritinio skerspjūvio reaktyvinės tūtos trauka, traukos paskirstymas, atstojamoji trauka, arklio jėgomis išreikšta trauka, lygiavertė veleno galia arklio jėgomis, savitosios degalų sąnaudos; Variklio naudingumo koeficientas; Dvikontūriškumo laipsnis ir variklio slėgimo laipsnis; Dujų srauto slėgis, temperatūra ir greitis; Variklio vardinė trauka, statinė trauka, greičio, aukščio ir karšto klimato poveikis, nuo temperatūros ir slėgio mažai priklausanti trauka, apribojimai.		
15.3 Oro įsiurbimo difuzorius	2	2
Kompresoriaus oro įsiurbimo kanalai; Įvairių įsiurbimo difuzorių konfigūracijų poveikis; Apsauga nuo apledėjimo.		
15.4 Kompresoriai	1	2
Ašinis ir išcentrinis kompresoriai; Konstrukcijos ypatumai ir veikimo principas bei pritaikymas; Ventiliatoriaus balansavimas; Veikimas; Srauto atitrūkimo nuo kompresoriaus mentelių ir pompažo priežastys ir poveikis; Oro srauto reguliavimo būdai: išleidimo vožtuvai, reguliuojamos įsiurbimo difuzoriaus mentelės, reguliuojamos statoriaus mentelės, besisukančio statoriaus mentelės; Kompresoriaus slėgimo laipsnis.		
15.5 Degimo kamera	1	2
Konstrukcijos ypatumai ir veikimo principas.		

	LYGIS	
	A	B1
15.6 Turbina	2	2
Skirtingų tipų turbinų mentelių veikimo principas ir charakteristikos;		
Mentelių tvirtinimas prie rotoriaus;		
Turbinos nukreipiamosios mentelės;		
Turbinos mentelių įtempių ir valkšnumo priežastys ir poveikis.		
15.7 Išmetimo tūta	1	2
Konstrukcijos ypatumai ir veikimo principas;		
Siaurėjanti, platinanti ir kintamo skerspjūvio tūtos;		
Variklio triukšmo slopinimas;		
Traukos reverso įrenginiai.		
15.8 Guoliai ir sandarikliai	—	2
Konstrukcijos ypatumai ir veikimo principas.		
15.9 Tepalai ir degalai	1	2
Savybės ir specifikacijos;		
Degalų priedai;		
Saugumo priemonės.		
15.10 Tepimo sistemos	1	2
Sistemos veikimo principas, išdėstymas ir sudedamosios dalys.		
15.11 Degalų sistemos	1	2
Variklio reguliavimo ir degalų dozavimo sistemų, įskaitant elektroninę variklio valdymo sistemą (FADEC), veikimas;		
Sistemos išdėstymas ir sudedamosios dalys.		
15.12 Oro sistemos	1	2
Variklio oro paskirstymo ir apsaugos nuo apledėjimo sistemų, įskaitant vidaus vėdinimą, sandarinimą ir išorinį oro tiekimą, veikimas.		
15.13 Paleidimo ir uždegimo sistemos	1	2
Variklio paleidimo sistemos ir jos sudedamųjų dalių veikimas;		
Uždegimo sistema ir jos sudedamosios dalys;		
Techninės priežiūros saugos reikalavimai.		
15.14 Variklio rodmenų sistemos	1	2
Dujų temperatūra už turbinos/turbinos dujų tarppakopinė temperatūra;		

	LYGIS	
	A	B1
Variklio traukos rodmenys: variklio slėgimo laipsnis, dujų slėgio už turbinos ar dujų slėgio reaktyvinėje tūtoje kontrolės sistemos;		
Tepalo slėgis ir temperatūra;		
Degalų slėgis ir srautas;		
Variklio sukimosi dažnis;		
Virpesių matavimas ir rodymas;		
Sukimo momentas;		
Galia.		
15.15 Galios didinimo sistemos	—	1
Veikimo principas ir pritaikymas;		
Vandens įpurškimas, vandens ir metanolio mišinys;		
Forsažo sistemos.		
15.16 Turbosraigtiniai varikliai	1	2
Aerodinaminio ryšio/laisvos turbinos ir pavara sujungtos turbinos;		
Reduktoriai;		
Integruotas variklio ir propelerio reguliatorius;		
Viršgreičio ribotuvai.		
15.17 Turboveleniniai varikliai	1	2
Išdėstymas, pavarų sistemos, reduktoriai, sankabos, valdymo sistemos.		
15.18 Pagalbinės jėgainės (APU)	1	2
Paskirtis, veikimo principas, apsaugos sistemos.		
15.19 Jėginių įrengimas	1	2
Priešgaisrinių pertvarų konfigūracija, variklių gaubtai, triukšmo slopinimo plokštės, variklio tvirtinimo elementai, antivibraciniai tvirtinimo elementai, žarnos, vamzdžiai, maitinimo linijos, jungtys, laidų pynės, valdymo lynai ir traukės, kėlimo įtaisai ir nuotakai.		
15.20 Priešgaisrinės sistemos	1	2
Ugnies aptikimo ir gesinimo sistemų veikimas.		
15.21 Variklio priežiūra ir antžeminis veikimas	1	3
Paleidimas ir antžeminis išbandymas;		
Variklio galingumo ir parametrų aiškinimas;		

	LYGIS	
	A	B1
Tendencijų (įskaitant tepalo analizę, virpesius ir slėgio kitimą) stebėjimas;		
Variklio ir jo sudedamųjų dalių tikrinimas pagal variklio gamintojo nurodytus kriterijus, leidžiamasis nuokrypas ir duomenis;		
Kompresoriaus plovimas/valymas;		
Pašalinių objektų sukelti pažeidimai.		
15.22 Variklio laikymas ir konservavimas	—	2
Variklio ir pagalbinių įrenginių/sistemų konservavimas ir iškonservavimas.		

16 MODULIS. STŪMOKLINIS VARIKLIS

	LYGIS		
	A	B1	B3
16.1 Pagrindai	1	2	2
Mechaninis, šiluminis ir tūrinis naudingumo koeficientas;			
Veikimo principai – dvitaktis, keturtaktis, benzininis, dyzelinis;			
Darbinis tūris ir slėgimo laipsnis;			
Variklio konfigūracija ir uždegimo eiliškumas.			
16.2 Variklio galia	1	2	2
Galios apskaičiavimas ir matavimas;			
Variklio galiai poveikį turintys veiksniai;			
Mišiniai/liesinimas, uždegimo ankstinimas.			
16.3 Variklio konstrukcija	1	2	2
Cilindrų blokas, alkūninis velenas, paskirstymo velenai, karteris;			
Papildomų agregatų pavaros;			
Stūmoklinė grupė;			
Švaistikliai, įsiurbimo ir išmetimo kolektoriai;			
Vožtuvų mechanizmai;			
Propelerio reduktorius.			
16.4 Variklio degalų sistemos			
16.4.1 Karbiuratoriai	1	2	2
Tipai, konstrukcija ir veikimo principas;			
Aplėdėjimas ir šildymas.			

	LYGIS		
	A	B1	B3
16.4.2 <i>Degalų įpurškimo sistemos</i>	1	2	2
Tipai, konstrukcija ir veikimo principas.			
16.4.3 <i>Elektroninė variklio valdymo sistema</i>	1	2	2
Variklio valdymo ir degalų dozavimo sistemų, įskaitant elektroninę variklio valdymo sistemą (FADEC), veikimas.			
Sistemų išdėstymas ir sudedamosios dalys.			
16.5 Paleidimo ir uždegimo sistemos	1	2	2
Paleidimo sistemos;			
Magnetų tipai, konstrukcija ir veikimo principas;			
Aukštos įtampos laidai, uždegimo žvakės;			
Žemos ir aukštos įtampos sistemos.			
16.6 Įsiurbimo, išmetimo ir aušinimo sistemos	1	2	2
Įsiurbimo sistemų, įskaitant oro įsiurbimo sistemas, konstrukcija ir veikimo principas;			
Išmetimo sistemos ir variklio aušinimo sistemos – aušinimas oru ir vandeniu.			
16.7 Įpūtimas/turboįpūtimas	1	2	2
Įpūtimo principas ir tikslas bei jo poveikis variklio parametrų;			
Įpūtimo/turboįpūtimo sistemų konstrukcija ir veikimo principas;			
Terminija;			
Valdymo sistemos;			
Sistemos apsauga.			
16.8 Tepalai ir degalai	1	2	2
Savybės ir specifikacijos;			
Degalų priedai;			
Saugos priemonės.			
16.9 Tepimo sistema	1	2	2
Sistemos veikimas, išdėstymas ir sudedamosios dalys.			
16.10 Variklio rodmenų sistemos	1	2	2
Variklio sukimosi dažnis;			
Cilindro galvutės temperatūra;			
Aušalo temperatūra;			

	LYGIS		
	A	B1	B3
Alyvos slėgis ir temperatūra;			
Išmetamų dujų temperatūra;			
Degalų slėgis ir sąnaudos;			
Įpūtimo slėgis.			
16.11 Jėgainės įrengimas	1	2	2
Priešgaisrinių pertvarų konstrukcija, variklių gaubtai, triukšmo slopinimo plokštės, variklio tvirtinimo elementai, antivibraciniai tvirtinimo elementai, žarnos, vamzdžiai, maitinimo linijos, jungtys, laidų pynės, valdymo lynai ir traukės, kėlimo įtaisai ir nuotakai.			
16.12 Variklio priežiūra ir antžeminis veikimas	1	3	2
Paleidimas ir antžeminis išbandymas;			
Variklio galingumo ir parametrų aiškinimas;			
Variklio ir jo sudedamųjų dalių tikrinimas pagal variklio gamintojo nurodytus kriterijus, leidžiamąsias nuokrypas ir duomenis.			
16.13 Variklio laikymas ir konservavimas	—	2	1
Variklio ir pagalbinių įrenginių/sistemų konservavimas ir iškonservavimas.			

17A MODULIS. PROPELERIS

1 pastaba. Šis modulis netaikomas B3 kategorijai. Atitinkami B3 kategorijai skirti teminiai dalykai apibrėžti 17B modulyje.

	LYGIS	
	A	B1
17.1 Pagrindai	1	2
Mentės elemento teorija;		
Didelis/mažas mentės kampas, reverso kampas, atakos kampas, sukimosi dažnis;		
Propelerio slydimas;		
Aerodinaminė, išcentrinė ir traukos jėgos;		
Sukimo momentas;		
Santykinis oro srauto tekėjimas mentės atakos kampo atžvilgiu;		
Virpesiai ir rezonansas.		
17.2 Propelerio konstrukcija	1	2
Medinių, kompozitinių ir metalinių propelerių konstravimo būdai ir naudojamos medžiagos;		
Mentės padėtis, mentės šaknis, mentės pilvelis, mentės nugarėlė ir stebulė;		

	LYGIS	
	A	B1
Fiksuoto žingsnio, keičiamo žingsnio, pastovaus sukimosi dažnio propeleriai;		
Propelerio/propelerio aptako įrengimas.		
17.3 Propelerio žingsnio keitimo mechanizmas	1	2
Propelerio sukimosi dažnio valdymo ir žingsnio keitimo būdai, mechaninis ir elektrinis/elektroninis;		
Pasukimas pasraučiu ir stabdymo padėtis;		
Apsaugos nuo per didelio sukimosi dažnio sistema.		
17.4 Propelerio sinchronizavimas	—	2
Sinchronizavimas ir fazių sinchronizavimo įranga.		
17.5 Propelerio apsauga nuo apledėjimo	1	2
Ledo šalinimo skysčiu ir elektra įranga.		
17.6 Propelerio techninė priežiūra	1	3
Statinis ir dinaminis balansavimas;		
Mentės bendrakūgiškumo reguliavimas;		
Mentės pažeidimo, erozijos, korozijos, pažeidimo nuo smūgio, išsisluoksniavimo įvertinimas;		
Propelerio priežiūros/remonto planas;		
Propelerio variklinis režimas.		
17.7 Propelerio laikymas ir konservavimas	1	2
Propelerio konservavimas ir iškonservavimas.		

17B MODULIS. PROPELERIS

Pastaba. Šis modulis atitinka orlaivių propelerių technologiją, susijusią su B3 kategorija.

	LYGIS
	B3
17.1 Pagrindai	2
Mentės elemento teorija;	
Didelis/mažas mentės kampas, reverso kampas, atakos kampas, sukimosi dažnis;	
Propelerio slydimas;	
Aerodinaminė, išcentrinė ir traukos jėgos;	
Sukimo momentas;	
Santykinis oro srauto tekėjimas mentės atakos kampo atžvilgiu;	
Virpesiai ir rezonansas.	

	LYGIS
	B3
17.2 Propelerio konstrukcija	2
Medinių, kompozitinių ir metalinių propelerių konstravimo būdai ir naudojamos medžiagos;	
Mentės padėtis, mentės šaknis, mentės pilvelis, mentės nugarėlė ir stbulė;	
Fiksuoto žingsnio, keičiamo žingsnio, pastovaus sukimosi dažnio propeleriai;	
Propelerio/propelerio aptako įrengimas.	
17.3 Propelerio žingsnio keitimo mechanizmas	2
Propelerio sukimosi dažnio valdymo ir žingsnio keitimo būdai, mechaninis ir elektrinis/elektroninis;	
Pasukimas pasraučiui ir stabdymo padėtis;	
Apsaugos nuo per didelio sukimosi dažnio sistema.	
17.4 Propelerio sinchronizavimas	2
Sinchronizavimas ir fazių sinchronizavimo įranga.	
17.5 Propelerio apsauga nuo apledėjimo	2
Ledo šalinimo skysčiu ir elektra įranga.	
17.6 Propelerio techninė priežiūra	2
Statinis ir dinaminis balansavimas;	
Mentės bendrakūgiškumo reguliavimas;	
Mentės pažeidimo, erozijos, korozijos, pažeidimo nuo smūgio, išsisluoksniavimo įvertinimas;	
Propelerio priežiūros/remonto planas;	
Propelerio variklinis režimas.	
17.7 Propelerio laikymas ir konservavimas	2
Propelerio konservavimas ir iškonservavimas.	

II priedėlis

Pagrindinio egzamino standartas**1. Bendrosios nuostatos**

- 1.1. Visi pagrindiniai egzaminai vyksta pateikiant klausimus su atsakymų variantais (testus) ir tekstinius klausimus, kaip nurodyta toliau. Nemokančiajam dalyko netinkamos alternatyvos turi atrodyti vienodai tikėtinos. Visos alternatyvos turi būti aiškiai susijusios su klausimu ir sudarytos iš panašių žodžių, gramatinių konstrukcijų ir būti panašaus ilgio. Klausimuose su skaičiais neteisingi atsakymai turi atitikti procedūrinės klaidas, pvz., netinkamą prasmę ar netinkamą vienetų perskaičiavimą: tai neturi būti tiesiog atsitiktiniai skaičiai.
- 1.2. Kiekvienam klausimui su atsakymų variantais pateikiami 3 atsakymo variantai, iš kurių vienas yra teisingas, ir pagal kiekvieną modulį pareiškėjui skiriamos vidutiniškai 75 sekundės atsakyti į kiekvieną klausimą.
- 1.3. Atsakymas į kiekvieną tekstinį klausimą turi būti pateiktas raštu ir pareiškėjui skiriama vidutiniškai 20 minučių atsakyti į kiekvieną klausimą.
- 1.4. Tinkami tekstiniai klausimai pateikiami ir įvertinami naudojant 66 dalies I priede nurodytą 7A, 7B, 9A, 9B ir 10 modulių programą.
- 1.5. Į kiekvieną klausimą turi būti pateiktas standartinis atsakymas, apimantis visus žinomus alternatyvius atsakymus, tinkančius kitiems poskyriams.
- 1.6. Standartinis atsakymas suskirstomas į svarbių aspektų, vadinamųjų esminių punktų, sąrašą.
- 1.7. Modulių egzaminų teigiamas įvertinimas pagal klausimus su atsakymų variantais yra 75 %.
- 1.8. Kiekvieno tekstinio klausimo teigiamas įvertinimas yra 75 %, t. y. pareiškėjo atsakyme turi būti 75 % reikalaujamų tame klausime minimų esminių punktų ir negali būti padaryta esminės klaidos būtino esminio punkto atžvilgiu.
- 1.9. Jeigu neišlaikoma klausimų su atsakymų variantais arba tekstinių klausimų egzamino dalis, perlaikyti reikia tik atitinkamą egzamino dalį.
- 1.10. Sprendžiant, ar pareiškėjas išlaikė egzaminą, neigiamų taškų sistemos naudoti neleidžiama.
- 1.11. Neišlaikytą tam tikro modulio egzaminą galima perlaikyti ne anksčiau kaip po 90 dienų nuo šio modulio neišlaikyto egzamino datos, išskyrus tuos atvejus, kai pagal IV priedą (147 dalį) licencijuota techninės priežiūros mokymo organizacija rengia neišlaikyto modulio egzamino atitinkamų dalykų kurso kartojimą ir neišlaikyto modulio egzaminas gali būti perlaikytas po 30 dienų.
- 1.12. 66.A.25 dalyje reikalaujami laikotarpiai taikomi kiekvienam atskiram modulio egzaminui, išskyrus tuos, kurie buvo išlaikyti gaunant kitos kategorijos licenciją, ir jei ta licencija jau išduota.
- 1.13. Egzaminus iš kiekvieno modulio galima laikyti tris kartus iš eilės. Kitus tris kartus bandyti galima tik po metų.

Pareiškėjas turi raštu patvirtinti techninės priežiūros mokymo organizacijai ar kompetentingai institucijai, kuriai teikia paraišką laikyti egzaminą, bandymų laikyti egzaminą skaičių per pastaruosius metus ir datas bei organizaciją ar kompetentingą instituciją, kurioje tai buvo daryta. Techninės priežiūros mokymo organizacija ar kompetentinga institucija atsako už bandymų laikyti egzaminą skaičiaus patikrinimą per nustatytą laikotarpį.

2. Moduliui skirtų klausimų skaičius**2.1. 1 MODULIS. MATEMATIKA**

A kategorija. 16 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 20 min.

B1 kategorija. 32 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 40 min.

B2 kategorija. 32 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 40 min.

B3 kategorija. 28 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 35 min.

2.2. 2 MODULIS. FIZIKA

A kategorija. 32 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 40 min.

B1 kategorija. 52 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 65 min.

B2 kategorija. 52 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 65 min.

B3 kategorija. 28 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 35 min.

2.3. 3 MODULIS. ELEKTROTECHNIKOS PAGRINDAI

A kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 25 min.

B1 kategorija. 52 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 65 min.

B2 kategorija. 52 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 65 min.

B3 kategorija. 24 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 30 min.

2.4. 4 MODULIS. ELEKTRONIKOS PAGRINDAI

B1 kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 25 min.

B2 kategorija. 40 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 50 min.

B3 kategorija. 8 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 10 min.

2.5. 5 MODULIS. SKAITMENINĖS TECHNOLOGIJOS/ELEKTRONINIŲ PRIETAISŲ SISTEMOS

A kategorija. 16 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 20 min.

B1.1 ir B1.3 kategorijos. 40 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 50 min.

B1.2 ir B1.4 kategorijos. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 25 min.

B2 kategorija. 72 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 90 min.

B3 kategorija. 16 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 20 min.

2.6. 6 MODULIS. MEDŽIAGOS IR TECHNINĖ ĮRANGA

A kategorija. 52 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 65 min.

B1 kategorija. 72 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 90 min.

- B2 kategorija. 60 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 75 min.
- B3 kategorija. 60 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 75 min.
- 2.7. 7A MODULIS. TECHNINĖS PRIEŽIŪROS PRAKTIKA
- A kategorija. 72 klausimai su atsakymų variantais ir 2 tekstiniai klausimai. Skirtas laikas – 90 min. ir 40 min.
- B1 kategorija. 80 klausimų su atsakymų variantais ir 2 tekstiniai klausimai. Skirtas laikas – 100 min. ir 40 min.
- B2 kategorija. 60 klausimų su atsakymų variantais ir 2 tekstiniai klausimai. Skirtas laikas – 75 min. ir 40 min.
- 7B MODULIS. TECHNINĖS PRIEŽIŪROS PRAKTIKA
- B3 kategorija. 60 klausimų su atsakymų variantais ir 2 tekstiniai klausimai. Skirtas laikas – 75 min. ir 40 min.
- 2.8. 8 MODULIS. AERODINAMIKOS PAGRINDAI
- A kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 25 min.
- B1 kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 25 min.
- B2 kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 25 min.
- B3 kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 25 min.
- 2.9. 9A MODULIS. ŽMOGIŠKIEJI VEIKSNIAI
- A kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 1 tekstinis klausimas. Skirtas laikas – 25 min. ir 20 min.
- B1 kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 1 tekstinis klausimas. Skirtas laikas – 25 min. ir 20 min.
- B2 kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 1 tekstinis klausimas. Skirtas laikas – 25 min. ir 20 min.
- 9B MODULIS. ŽMOGIŠKIEJI VEIKSNIAI
- B3 kategorija. 16 klausimų su atsakymų variantais ir 1 tekstinis klausimas. Skirtas laikas – 20 min. ir 20 min.
- 2.10. 10 MODULIS. AVIACIJOS TEISĖ
- A kategorija. 32 klausimai su atsakymų variantais ir 1 tekstinis klausimas. Skirtas laikas – 40 min. ir 20 min.
- B1 kategorija. 40 klausimų su atsakymų variantais ir 1 tekstinis klausimas. Skirtas laikas – 50 min. ir 20 min.
- B2 kategorija. 40 klausimų su atsakymų variantais ir 1 tekstinis klausimas. Skirtas laikas – 50 min. ir 20 min.
- B3 kategorija. 32 klausimai su atsakymų variantais ir 1 tekstinis klausimas. Skirtas laikas – 40 min. ir 20 min.
- 2.11. 11A MODULIS. LĖKTUVŲ SU TURBININIAIS VARIKLIAIS AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS
- A kategorija. 108 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 135 min.
- B1 kategorija. 140 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 175 min.

11B MODULIS. LĒKTUVŲ SU STŪMOKLINIAIS VARIKLIAIS AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS

A kategorija. 72 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 90 min.

B1 kategorija. 100 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 125 min.

11C MODULIS. LĒKTUVŲ SU STŪMOKLINIAIS VARIKLIAIS AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS

B3 kategorija. 60 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 75 min.

2.12. 12 MODULIS. SRAIGTASPARNIŲ AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS

A kategorija. 100 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 125 min.

B1 kategorija. 128 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 160 min.

2.13. 13 MODULIS. ORLAIVIŲ AERODINAMIKA, KONSTRUKCIJOS IR SISTEMOS

B2 kategorija. 180 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 225 min. Prireikus klausimai ir skirtas laikas gali būti padalyti į du egzaminus.

2.14. 14 MODULIS. VARIKLIAI

B2 kategorija. 24 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 30 min.

2.15. 15 MODULIS. DUJŲ TURBININIS VARIKLIS

A kategorija. 60 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 75 min.

B1 kategorija. 92 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 115 min.

2.16. 16 MODULIS. STŪMOKLINIS VARIKLIS

A kategorija. 52 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 65 min.

B1 kategorija. 72 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 90 min.

B3 kategorija. 68 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 85 min.

2.17. 17A MODULIS. PROPELERIS

A kategorija. 20 klausimų su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 25 min.

B1 kategorija. 32 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 40 min.

17B MODULIS. PROPELERIS

B3 kategorija. 28 klausimai su atsakymų variantais ir 0 tekstinių klausimų. Skirtas laikas – 35 min.

III priedėlis

Orlaivio tipo mokymo kurso ir egzamino standartas.

Stažuotė

1. Bendrosios nuostatos

Orlaivio tipo mokymą turi sudaryti teorijos kursas, egzaminas ir, išskyrus C kategorijos kvalifikacijas, praktinis mokymas ir egzaminas.

a) Teorijos kursas ir egzaminai turi atitikti šiuos reikalavimus:

- i) Juos turi vykdyti techninės priežiūros mokymo organizacija, tinkamai patvirtinta pagal IV priedą (147 dalį), arba, jei tai kitos organizacijos, – tiesiogiai patvirtintos kompetentingos institucijos.
- ii) Turi atitikti šio III priedėlio 3.1 ir 4 punktuose aprašytą standartą, išskyrus leidžiamas toliau aprašyto skirtumų mokymo išlygas.
- iii) Jei asmuo turi C kategorijos kvalifikaciją ir universitetinį išsilavinimą, kaip aprašyta 66.A.30 dalies a punkto 5 papunktyje, pirmasis atitinkamas orlaivio tipo teorijos kursas turi būti B1 arba B2 kategorijos lygio.
- iv) Turi būti pradėti ir pabaigti ne seniau kaip prieš trejus metus iki orlaivio tipo kvalifikacijos patvirtinimo paraiškos pateikimo.

b) Praktinis mokymas ir egzaminas turi atitikti šiuos reikalavimus:

- i) Juos turi vykdyti techninės priežiūros mokymo organizacija, tinkamai patvirtinta pagal IV priedą (147 dalį), arba, jei tai kitos organizacijos, – tiesiogiai patvirtintos kompetentingos institucijos.
- ii) Turi atitikti šio III priedėlio 3.2 ir 4 punktuose aprašytą standartą, išskyrus leidžiamas toliau aprašyto skirtumų mokymo išlygas.
- iii) Turi aprėpti tipinį atitinkamo orlaivio tipo techninės priežiūros veiklos rinkinį.
- iv) Turi būti praktiškai patikrinamas naudojant įrangą, sudedamąsias dalis, imituoklius, kitus treniruoklius ar orlaivį.
- v) Turi būti pradėti ir pabaigti ne seniau kaip prieš trejus metus iki orlaivio tipo kvalifikacijos patvirtinimo paraiškos pateikimo.

c) Skirtumų mokymas

- i) Skirtumų mokymas – tai mokymas, būtinas norint apimti Agentūros nustatytus skirtumus tarp dviejų to paties gamintojo orlaivio tipo kvalifikacijų.
- ii) Skirtumų mokymas turi būti skiriamas konkrečiais atvejais, atsižvelgiant į šio III priedėlio reikalavimus dėl orlaivio tipo kvalifikacijos mokymo teorinių ir praktinių elementų.
- iii) Baigus skirtumų mokymą orlaivio tipo kvalifikacija licencijoje patvirtinama tik tada, jei pareiškėjas dar atitinka ir vieną iš šių reikalavimų:

— jo licencijoje patvirtinta orlaivio tipo kvalifikacija, dėl skirtumų su kuria nustatytas skirtumų mokymas, arba

— jis įvykdė orlaivio tipo mokymo reikalavimus, skirtus orlaiviui, dėl skirtumų, su kuriais nustatytas skirtumų mokymas.

2. Orlaivio tipo mokymo lygiai

Toliau išvardyti trys lygiai apibrėžia tikslus, mokymo nuodugnumą ir žinių lygį, kurio siekiama tuo mokymu.

— 1 lygis. *Trumpa sklandmens, sistemų ir jėgainės apžvalga, pateikta orlaivio techninės priežiūros žinyno/tinkamumo skraidyti užtikrinimo instrukcijų sistemų aprašo skyriuje.*

Kurso tikslai. Baigęs 1 lygio mokymus studentas sugebės:

- a) bendrais žodžiais ir pavyzdžiais paprastai apibūdinti dalyko esmę, vartoti būdingus terminus ir žinos saugos priemones, susijusias su sklandmeniu, jo sistemomis ir varikliais;
- b) nustatyti orlaivio žinytus, techninio aptarnavimo tvarką, kuri yra svarbi sklandmeniui, jo sistemoms ir jėgainei;
- c) apibūdinti bendrą svarbiausių orlaivio sistemų išdėstymą;
- d) apibūdinti orlaivio jėgainės išdėstymą ir jos charakteristikas;
- e) atpažinti kartu su orlaiviu naudojamus specialius įrankius ir kontrolės prietaisus.

— 2 lygis. *Sistemų pagrindų apžvalga: valdymo elementai, rodikliai, pagrindinės sudedamosios dalys, įskaitant jų vietą ir paskirtį, priežiūra ir nesudėtingų trikčių šalinimas. Bendros žinios apie teorinius ir praktinius dalyko aspektus.*

Kurso tikslai. Be žinių, įgytų išklausus 1 lygio kursą, studentas, baigęs 2 lygio kursą, papildomai gali:

- a) suprasti teorinius pagrindus; taikyti žinias praktiškai, laikydamasis išsamių procedūrų;
- b) prisiminti saugos priemones, būtinas atliekant darbus su orlaiviu, jėgaine ir sistemomis arba netoli jų;
- c) apibūdinti orlaivio ir jo sistemų priežiūrą, ypač priėjimą prie jų, energijos tiekimą ir šaltinius;
- d) nustatyti pagrindinių sudedamųjų dalių vietą;
- e) paaiškinti įprastą pagrindinių sistemų darbą, įskaitant jų pavadinimus ir sąvokas;
- f) atlikti toliau išvardytų orlaivio sistemų priežiūros darbus: degalų, jėgainės, hidraulinės, važiuoklės, vandens/atliekų ir deguonies sistemų;
- g) įrodyti savo sugebėjimą naudotis igulos įrašais skrydžio apskaitos žurnaluose ir vidinės gedimų kontrolės sistemos duomenimis (nesudėtingų trikčių šalinimas) bei nustatyti orlaivio tinkamumą skraidyti pagal MEL/CDL;
- h) parodyti, kaip naudojasi, supranta ir taiko atitinkamus dokumentus, įskaitant tinkamumo skraidyti užtikrinimo, techninės priežiūros žinyną, iliustruotą dalių katalogą ir kt.

— 3 lygis. Išsamus sudedamųjų dalių, jų veikimo, įrengimo vietos, išmontavimo ir įmontavimo bei BITE ir trikdžių šalinimo metodų apibūdinimas pagal techninės priežiūros žinyną.

Kurso tikslai. Be žinių, įgytų išklausius 1 ir 2 lygio kursus, studentas, baigęs 3 lygio kursą, papildomai gali:

- a) parodyti teorijos žinias apie orlaivio sistemas ir konstrukcijas bei sąryšį su kitomis sistemomis, išsamiai apibūdinti dalyką remdamasis teoriniais pagrindais ir konkrečiais pavyzdžiais, suprasti įvairių šaltinių bei matavimų rezultatus ir prireikus taikyti reikiamus taisomuosius veiksmus;
- b) atlikti sistemų, jėgainės, sudedamųjų dalių ir jų veikimo patikrinimą kaip nurodyta orlaivio techninės priežiūros žinyne;
- c) parodyti, kaip naudojasi, supranta ir taiko atitinkamus dokumentus, įskaitant konstrukcijos remonto žinyną, trikdžių šalinimo žinyną ir kt.;
- d) sukaupias žinias panaudoti priimant sprendimus dėl gedimų diagnostikos ir jų šalinimo techninės priežiūros žinyne nustatytu lygiu;
- e) apibūdinti orlaivio tipui būdingų sudedamųjų dalių keitimo eigą.

3. Orlaivio tipo mokymo standartas

Nors orlaivio tipo mokymai apima tiek teorinį, tiek praktinį elementus, kursai gali būti patvirtinti pagal teorinį elementą, praktinį elementą arba jų derinį.

3.1. Teorinis elementas

a) Tikslas:

Baigęs teorijos kursą studentas turi III priedėlio programoje nurodytu lygiu pademonstruoti išsamias teorijos žinias apie atitinkamas orlaivių sistemas, konstrukciją, veikimą, techninę priežiūrą, remontą ir nesklandumų šalinimą pagal patvirtintus techninės priežiūros duomenis. Studentas turi gebėti pademonstruoti gebėjimą naudotis žinymais ir patvirtintomis procedūromis, įskaitant žinias apie atitinkamas kontroles ir apribojimus.

b) Mokymo lygis:

Mokymo lygiai tokie patys, kaip apibrėžti ankstesniame 2 punkte.

Po pirmojo orlaivio tipo mokymo kurso už išleidimą atsakingų darbuotojų C kategorijai įgyti visi kiti kursai turi būti apriboti pirmu lygiu.

3 lygio teorijos mokymams gali būti naudojama 1 ir 2 lygių mokomąja medžiaga, jei prireikia išmokyti pagal visą skyrių. Tačiau mokant dauguma kurso medžiagos ir mokymo trukmės turi būti aukštesnio lygio.

c) Trukmė:

Mažiausias teorijos mokymo valandų skaičius nurodytas šioje lentelėje.

Kategorija	Valandos
<i>Lėktuvai, kurių didžiausioji kilimo masė viršija 30 000 kg:</i>	
B1.1	150

Kategorija	Valandos
B1.2	120
B2	100
C	30
<i>Lėktuvai, kurių didžiausioji kilimo masė viršija 5 700 kg ir neviršija 30 000 kg:</i>	
B1.1	120
B1.2	100
B2	100
C	25
<i>Lėktuvai, kurių didžiausioji kilimo masė neviršija 5 700 kg (*)</i>	
B1.1	80
B1.2	60
B2	60
C	15
<i>Sraigtasparniai (**)</i>	
B1.3	120
B1.4	100
B2	100
C	25
(*) Mažesnės nei 2 000 kg MTOM masės neslėginių lėktuvų su stūmokliniais varikliais kurso mokymo mažiausioji trukmė gali būti sumažinta 50 %.	
(**) 2 grupės sraigtasparnių (apibrėžtų 66.A.42 dalyje) kurso mokymo mažiausioji trukmė gali būti sumažinta 30 %.	

Šioje lentelėje mokymo valanda reiškia 60 minučių mokymo, neįskaitant pertraukų, egzaminų, kartojimo, pasirengimo ir lankymosi orlaiviuose.

Šios valandos taikomos tik teorijos kursams, skirtiems viso orlaivio/variklio deriniams pagal Agentūros apibrėžtą orlaivio tipo kvalifikaciją.

d) Kurso trukmės pagrindimas:

Mokymo kursų, vykstančių pagal IV priedą (147 dalį) patvirtintoje techninės priežiūros organizacijoje, ir kompetentingos institucijos tiesiogiai patvirtintų kursų valandinė trukmė ir visos programos aprėptis turi būti pagrįsta mokymo poreikių analize, paremta:

- orlaivio tipo konstrukcija, jos techninės priežiūros poreikiais ir veikimo tipais,
- išsamia taikomų skyrių analize – žr. 3.1 punkto e papunktyje pateiktą turinio lentelę,
- išsamia kompetencijos analize, rodančia, kad visiškai pasiekiami 3.1 punkto a papunktyje nurodyti tikslai.

Jei mokymo poreikių analizė rodo, kad reikia daugiau valandų, kursas turi būti ilgesnis nei lentelėje nurodytos mažiausiosios trukmės.

Skirtumų mokymo kursų ar kitų mokymo kursų derinių (pvz., suderintų B ir B2 kursų) mokymo valandų skaičius ir trumpesnių nei 3.1 punkto c papunktyje nurodytų teorijos orlaivio tipo kursų valandų skaičių kompetentinga institucija turi pagrįsti pirmiau aprašyta mokymo poreikių analize.

Be to, nustatant kursą turi būti apibūdinti ir pagrįsti šie dalykai:

- mažiausias mokomajam būtinas išklausti skaičius paskaitų, kad būtų laikomasi kurso tikslų,
- didžiausias mokymo valandų skaičius per dieną, atsižvelgiant į pedagoginius ir žmogiškųjų veiksnių principus.

Jei mažiausio būtinų išklausti paskaitų skaičiaus nesilaikoma, pripažinimo pažymėjimas neišduodamas. Kad būtų išklaustas reikiamas skaičius paskaitų, mokymo organizacija gali rengti papildomus mokymus.

e) Turinys:

Būtina apimti visus toliau nurodytos programos elementus, skirtus konkrečiam orlaivio tipui. Turi būti įtraukti ir papildomi elementai, atsirandantys dėl orlaivio tipo variantų, technologinių pokyčių ir kt.

Mokomosios programos dėmesys B1 kategorijos darbuotojams sutelkiamas ties mechaniniais ir elektrotechnikos aspektais, o B2 kategorijos darbuotojams – ties elektrotechnikos ir avionikos aspektais.

Skyriai	Lygis		Lėkuvai su turbininiais varikliais		Lėkuvai su stūmokliniais varikliais		Sraigtasparniai su turbininiais varikliais		Sraigtasparniai su stūmokliniais varikliais		Avionika
	B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	B2		
Licencijos kategorija											
Įvadinis modulis:											
05. Laikotarpiai/techninės priežiūros tikrinimai	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
06. Matmenys/plotai (MTOM ir kt.)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
07. Kėlimas ir tvirtinimas	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
08. Niveliavimas ir svėrimas	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
09. Vilkimas ir riedėjimas	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10. Statymas į vietą, saugojimas ir grąžinimas eksploatuoti	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11. Skelbimai ir ženkliniai	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12. Priežiūra	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20. Standartinė praktika – skirta tik konkrečiam tipui	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sraigtasparniai											
18. Virpesių ir triukšmo analizė (menčių bendrakūgiškumas)	—	—	—	—	3	1	3	1	—	—	—
60. Standartinė praktika. Sraigtas	—	—	—	—	3	1	3	1	—	—	—
62. Sraigtai	—	—	—	—	3	1	3	1	1	1	1
62A Sraigtai. Stebėjimas ir rodmenys	—	—	—	—	3	1	3	1	3	1	3

Skyriai Lygis	Lėktuvai su turbininiais varikliais		Lėktuvai su stūmokliniais varikliais		Sraigatasparniai su turbininiais varikliais		Sraigatasparniai su stūmokliniais varikliais		Avionika
	B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	
Licencijos kategorija									B2
63. Sraigto pavaros	—	—	—	—	3	1	3	1	1
63A Sraigto pavaros. Stebėjimas ir rodmenys	—	—	—	—	3	1	3	1	3
64. Uodegos sraigtas	—	—	—	—	3	1	3	1	1
64A Uodegos sraigtas. Stebėjimas ir rodmenys	—	—	—	—	3	1	3	1	3
65. Uodegos sraigto pavara	—	—	—	—	3	1	3	1	1
65A Uodegos sraigto pavara. Stebėjimas ir rodmenys	—	—	—	—	3	1	3	1	3
66. Sulankstomos mentės/atrama	—	—	—	—	3	1	3	1	—
67. Sraigtų valdymas skrendant	—	—	—	—	3	1	3	1	—
53. Sklandmens konstrukcija (sraigatasparnio)	—	—	—	—	3	1	3	1	—
25. Avarinio plūduriavimo įranga	—	—	—	—	3	1	3	1	1
Sklandmens konstrukcijos									
51. Standartinė praktika ir konstrukcijos (pažeidimų klasifikacija, įvertinimas ir remontas)	3	1	3	1	—	—	—	—	1
53. Liemuo	3	1	3	1	—	—	—	—	1
54. Gondolos/pilonai	3	1	3	1	—	—	—	—	1
55. Stabilizatoriai	3	1	3	1	—	—	—	—	1
56. Langai	3	1	3	1	—	—	—	—	1
57. Sparnai	3	1	3	1	—	—	—	—	1
27A Orlaivio valdymo plokštumos (visos)	3	1	3	1	—	—	—	—	1
52. Durys	3	1	3	1	—	—	—	—	1
Zonų ir skyrių identifikavimo sistemos	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sklandmens sistemos:									
21. Oro kondicionavimo	3	1	3	1	3	1	3	1	3
21A Oro tiekimo	3	1	3	1	1	3	3	1	2
21B Viršslėgio sudarymo	3	1	3	1	3	1	3	1	3
21C Saugos ir išpėjimų įrenginių	3	1	3	1	3	1	3	1	3
22. Autopiloto	2	1	2	1	2	1	2	1	3
23. Ryšio	2	1	2	1	2	1	2	1	3
24. Elektros energijos tiekimas	3	1	3	1	3	1	3	1	3

Licencijos kategorija	Lėktuvai su turbininiais varikliais		Lėktuvai su stūmokliniais varikliais		Sraigataspurniai su turbininiais varikliais		Sraigataspurniai su stūmokliniais varikliais		Avionika
	B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	
25. Įranga ir įrengimas	3	1	3	1	3	1	3	1	1
25A Elektroninė įranga, įskaitant avarinę įrangą	1	1	1	1	1	1	1	1	3
26. Priešgaisrinė apsauga	3	1	3	1	3	1	3	1	3
27. Vairai	3	1	3	1	3	1	3	1	2
27A Sistemų valdymas: elektrinis/nuotolinis	3	1	—	—	—	—	—	—	3
28. Degalų sistemos	3	1	3	1	3	1	3	1	2
28A Degalų sistemos. Stebėjimas ir rodmenys	3	1	3	1	3	1	3	1	3
29. Hidraulika	3	1	3	1	3	1	3	1	2
29A Hidraulika. Stebėjimas ir rodmenys	3	1	3	1	3	1	3	1	3
30. Apsauga nuo apledėjimo ir lietaus	3	1	3	1	3	1	3	1	3
31. Rodiklių/įrašymo sistemos	3	1	3	1	3	1	3	1	3
31A Prietaisų sistemos	3	1	3	1	3	1	1	3	3
32. Važiuklė	3	1	3	1	3	1	3	1	2
32A Važiuklė. Stebėjimas ir rodmenys	3	1	3	1	3	1	3	1	3
33. Žibintai	3	1	3	1	3	1	3	1	3
34. Navigacija	2	1	2	1	2	1	2	1	3
35. Deguonies	3	1	3	1	—	—	—	—	2
36. Pneumatika	3	1	3	1	3	1	3	1	2
36A Pneumatika. Stebėjimas ir rodmenys	3	1	3	1	3	1	3	1	3
37. Vakuumo	3	1	3	1	3	1	3	1	2
38. Vandens tiekimo/atliekų	3	1	3	1	—	—	—	—	2
41. Vandens balastas	3	1	3	1	—	—	—	—	1
42. Integruotoji modulinė avionika	2	1	2	1	2	1	2	1	3
44. Keleivių salono sistemos	2	1	2	1	2	1	2	1	3
45. Vidinė techninės priežiūros sistema (arba aprėpta 31 punkte)	3	1	3	1	3	1	—	—	3
46. Informacijos sistemos	2	1	2	1	2	1	2	1	3

Skyriai Lygis	Lėktuvai su turbininiais varikliais		Lėktuvai su stūmokliniais varikliais		Sraigataspurniai su turbininiais varikliais		Sraigataspurniai su stūmokliniais varikliais		Avionika
	B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	
Licencijos kategorija									B2
50. Krovinių ir reikmenų skyrius	3	1	3	1	3	1	3	1	1
Turbininis variklis									
70. Standartinė praktika. Varikliai	3	1	—	—	3	1	—	—	1
70A Konstrukcinis išdėstymas ir veikimas (oro įsiurbimo difuzorius, kompresorius, degimo kamera, turbina, guoliai ir sandarikliai, tepimo sistemos).	3	1	—	—	3	1	—	—	1
70B Variklio veikimo charakteristikos	3	1	—	—	3	1	—	—	1
71. Jėgainė	3	1	—	—	3	1	—	—	1
72. Turbininis/turbosraigtinis/turboventiliatorinis/ventiliatorinis variklis	3	1	—	—	3	1	—	—	1
73. Variklio degalai ir valdymas	3	1	—	—	3	1	—	—	1
75. Oro sistemos	3	1	—	—	3	1	—	—	1
76. Variklio valdytuvai	3	1	—	—	3	1	—	—	1
78. Išmetimo sistema	3	1	—	—	3	1	—	—	1
79. Alyvos sistema	3	1	—	—	3	1	—	—	1
80. Užvedimas	3	1	—	—	3	1	—	—	1
82. Vandens įpurškimas	3	1	—	—	3	1	—	—	1
83. Pagalbinės pavarų dėžės	3	1	—	—	3	1	—	—	1
84. Galios didinimo sistemos	3	1	—	—	3	1	—	—	1
73A FADEC	3	1	—	—	3	1	—	—	3
74. Uždegimas	3	1	—	—	3	1	—	—	3
77. Variklio rodmenų sistemos	3	1	—	—	3	1	—	—	3
49. Pagalbinės jėgainės (APU)	3	1	—	—	—	—	—	—	2
Stūmoklinis variklis									
70. Standartinė praktika. Varikliai	—	—	3	1	—	—	3	1	1
70A Konstrukcinis išdėstymas ir veikimas (oro įsiurbimo difuzorius, kompresorius, degimo kamera, turbina, guoliai ir sandarikliai, tepimo sistemos).	—	—	3	1	—	—	3	1	1
70B Variklio veikimo charakteristikos	—	—	3	1	—	—	3	1	1
71. Jėgainė	—	—	3	1	—	—	3	1	1
73. Variklio degalai ir valdymas	—	—	3	1	—	—	3	1	1

Skyriai Lygis	Lėktuvai su turbininiais varikliais		Lėktuvai su stūmokliniais varikliais		Sraigataspurniai su turbininiais varikliais		Sraigataspurniai su stūmokliniais varikliais		Avionika
	B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	
Licencijos kategorija									B2
76. Variklio valdymas	—	—	3	1	—	—	3	1	1
79. Alyvos sistema	—	—	3	1	—	—	3	1	1
80. Užvedimas	—	—	3	1	—	—	3	1	1
81. Turbinos	—	—	3	1	—	—	3	1	1
82. Vandens įpurškimas	—	—	3	1	—	—	3	1	1
83. Pagalbinės pavarų dėžės	—	—	3	1	—	—	3	1	1
84. Galios didinimo sistemos	—	—	3	1	—	—	3	1	1
73A FADEC	—	—	3	1	—	—	3	1	3
74. Uždegimas	—	—	3	1	—	—	3	1	3
77. Variklio rodmenų sistemos	—	—	3	1	—	—	3	1	3
Propeleriai									
60A Standartinė praktika. Propeleris	3	1	3	1	—	—	—	—	1
61. Propeleriai/varomoji galia	3	1	3	1	—	—	—	—	1
61A Propelerio konstrukcija	3	1	3	1	—	—	—	—	—
61B Propelerio žingsnio keitimas	3	1	3	1	—	—	—	—	—
61C Propelerio sinchronizavimas	3	1	3	1	—	—	—	—	1
61D Propelerio elektroninis valdymas	2	1	2	1	—	—	—	—	3
61E Propelerio apsauga nuo apledėjimo	3	1	3	1	—	—	—	—	—
61F Propelerio techninė priežiūra	3	1	3	1	—	—	—	—	1

f) Teorijos mokymo elemento reikalavimams įvykdyti galima taikyti daugialypės terpės mokymo (MBT) metodus klasėje arba virtualioje aplinkoje, jei tam pritaria mokymo kursą tvirtinanti kompetentinga institucija.

3.2. Praktinis elementas

a) Tikslas:

Praktinio mokymo tikslas – įgyti reikiamą kompetenciją saugiai atlikti techninės priežiūros, kontrolės ir kasdienes darbus pagal techninės priežiūros žinyną ir kitas susijusias instrukcijas ir užduotis pagal orlaivio tipą, pvz., trikčių šalinimą, remontą, reguliavimą, keitimą, įrengimą ir funkcinis patikrinimus. Tai apima mokėjimą naudotis visa orlaivio technine literatūra ir dokumentais, specializuotais/specialiais įrankiais ir kontrolės prietaisais konkretaus tipo sudedamosioms dalims ir moduliams išmontuoti ir pakeisti, įskaitant visus ant sparno atliekamus techninės priežiūros veiksmus.

b) Turinys:

Praktinis mokymas turi apimti ne mažiau kaip 50 % toliau pateiktoje lentelėje nurodytų kryželiu pažymėtų punktų, susijusių su konkrečiu orlaivio tipu.

Kryželiu pažymėtos užduotys yra svarbios praktiniam mokymui, siekiant užtikrinti, kad būtų tinkamai išnagrinėtas pagrindinių techninės priežiūros užduočių svarba eksploatavimui, veikimui, įrengimui ir saugai; ypač kai tie dalykai negali būti visiškai paaiškinti vien teorijos mokymu. Nors sąraše pateikiami būtiniausia praktinio mokymo dalykai, gali būti pridėta kitų punktų, taikomų konkrečiam orlaivio tipui.

Užduotys, kurias reikia atlikti, turi atitikti orlaivį ir sistemas tiek savo sudėtingumu, tiek tai užduočiai atlikti būtinu techniniu indėliu. Nors gali būti įtrauktos ir palyginti lengvos užduotys, turi būti parinktos bei atliktos ir kitos, sudėtingesnės techninės priežiūros užduotys, atitinkančios orlaivio tipą.

Lentelės santrumpų paaiškinimas: LOC – vieta; FOT– funkcinis/veikimo patikrinimas; SGH – priežiūra ir antžeminis aprūpinimas; R/I – išmontavimas/įrengimas; MEL – būtinos įrangos sąrašas; TS – triukščių šalinimas.

Skyriai	B1/B2	B1					B2				
	LOC	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	FOT	SGH	R/I	MEL	TS
Įvadinis modulis:											
5. Laikotarpiai/techninės priežiūros tikrinimai	X/X	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6. Matmenys/plotai (MTOM ir kt.)	X/X	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Kėlimas ir tvirtinimas	X/X	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8. Niveliavimas ir svėrimas	X/X	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
9. Vilkinimas ir riedėjimas	X/X	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
10. Statymas į vietą, saugojimas ir grąžinimas eksploatuoti	X/X	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
11. Skelbimai ir ženkliniai	X/X	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12. Priežiūra	X/X	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
20. Standartinė praktika – skirta tik konkrečiam tipui	X/X	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
Sraigtasparniai:											
18. Virpesių ir triukšmo analizė (menčių bendrakūgiškumas)	X/—	—	—	—	—	X	—	—	—	—	—
60. Standartinė praktika. Sraigtas	X/X	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
62. Sraigtai	X/—	—	X	X	—	X	—	—	—	—	—
62A Sraigtai. Stebėjimas ir rodmenys	X/X	X	X	X	X	X	—	—	X	—	X
63. Sraigto pavaros	X/—	X	—	—	—	X	—	—	—	—	—
63A Sraigto pavaros. Stebėjimas ir rodmenys	X/X	X	—	X	X	X	—	—	X	—	X
64. Uodegos sraigtas	X/—	—	X	—	—	X	—	—	—	—	—
64A Uodegos sraigtas. Stebėjimas ir rodmenys	X/X	X	—	X	X	X	—	—	X	—	X
65. Uodegos sraigto pavara	X/—	X	—	—	—	X	—	—	—	—	—
65A Uodegos sraigto pavara. Stebėjimas ir rodmenys	X/X	X	—	X	X	X	—	—	X	—	X

Skyriai	B1/B2	B1					B2				
	LOC	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	FOT	SGH	R/I	MEL	TS
66. Sulankstomos mentės/atrama	X/—	X	X	—	—	X	—	—	—	—	—
67. Sraigtų valdymas skrendant	X/—	X	X	—	X	X	—	—	—	—	—
53. Sklandmens konstrukcija (sraigataspurnio)											
25. Avarinio plūduriavimo įranga	X/X	X	X	X	X	X	X	X	—	—	—
Sklandmens konstrukcijos											
51. Standartinė praktika ir konstrukcijos (pažeidimų klasifikacija, įvertinimas ir remontas)											
53. Liemuo	X/—	—	—	—	—	X	—	—	—	—	—
54. Gondolos/pilonai	X/—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55. Stabilizatoriai	X/—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56. Langai	X/—	—	—	—	—	X	—	—	—	—	—
57. Sparnai	X/—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27A Orlaivio valdymo plokštumos	X/—	—	—	—	—	X	—	—	—	—	—
52. Durys	X/X	X	X	—	—	—	—	X	—	—	—
Sklandmens sistemos:											
21. Oro kondicionavimo	X/X	X	X	—	X	X	X	X	—	X	X
21A Oro tiekimo	X/X	X	—	—	—	—	X	—	—	—	—
21B Viršslėgio sudarymo	X/X	X	—	—	X	X	X	—	—	X	X
21C Saugos ir išpėjamųjų įrenginių	X/X	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
22. Autopiloto	X/X	—	—	—	X	—	X	X	X	X	X
23. Ryšio	X/X	—	X	—	X	—	X	X	X	X	X
24. Elektros energijos tiekimas	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
25. Įranga ir įrengimas	X/X	X	X	X	—	—	X	X	X	—	—
25A Elektroninė įranga, įskaitant avarinę įrangą	X/X	X	X	X	—	—	X	X	X	—	—
26. Priešgaisrinė apsauga	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
27. Vairai	X/X	X	X	X	X	X	X	—	—	—	—
27A Sistemų valdymas: elektrinis/nuotolinis	X/X	X	X	X	X	—	X	—	X	—	X

Skyriai	B1/B2	B1					B2				
	LOC	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	FOT	SGH	R/I	MEL	TS
28. Degalų sistemos	X/X	X	X	X	X	X	X	X	—	X	—
28A Degalų sistemos. Stebėjimas ir rodmenys	X/X	X	—	—	—	—	X	—	X	—	X
29. Hidraulika	X/X	X	X	X	X	X	X	X	—	X	—
29A Hidraulika. Stebėjimas ir rodmenys	X/X	X	—	X	X	X	X	—	X	X	X
30. Apsauga nuo apledėjimo ir lietaus	X/X	X	X	—	X	X	X	X	—	X	X
31. Rodiklių/įrašymo sistemos	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
31A Prietaisų sistemos	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
32. Vaziuoklė	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	—
32A Vaziuoklė. Stebėjimas ir rodmenys	X/X	X	—	X	X	X	X	—	X	X	X
33. Žibintai	X/X	X	X	—	X	—	X	X	X	X	—
34. Navigacija	X/X	—	X	—	X	—	X	X	X	X	X
35. Deguonies	X/—	X	X	X	—	—	X	X	—	—	—
36. Pneumatika	X/—	X	—	X	X	X	X	—	X	X	X
36A Pneumatika. Stebėjimas ir rodmenys	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
37. Vakuomo	X/—	X	—	X	X	X	—	—	—	—	—
38. Vandens tiekimo/atliekų	X/—	X	X	—	—	—	X	X	—	—	—
41. Vandens balastas	X/—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42. Integruotoji modulinė avionika	X/X	—	—	—	—	—	X	X	X	X	X
44. Keleivių salono sistemos	X/X	—	—	—	—	—	X	X	X	X	X
45. Vidinė techninės priežiūros sistema (arba aprėpta 31 punkte)	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
46. Informacijos sistemos	X/X	—	—	—	—	—	X	—	X	X	X
50. Krovinių ir reikmenų skyrius	X/X	—	X	—	—	—	—	—	—	—	—
Turbininio/stūmoklinio variklio modulis:											
70. Standartinė praktika. Varikliai (skirta tik konkrečiam tipui)	—	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
70A Konstrukcinis išdėstymas ir veikimas (oro išsiurbimo difuzorius, kompresorius, degimo kamera, turbina, guoliai ir sandarikliai, tepimo sistemos).	X/X	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Turbininiai varikliai:											
70B Variklio veikimo charakteristikos	—	—	—	—	—	X	—	—	—	—	—

Skyriai	B1/B2	B1					B2				
	LOC	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	FOT	SGH	R/I	MEL	TS
71. Jėgainė	X/—	X	X	—	—	—	—	X	—	—	—
72. Turbininis/turbosraigtinis/turboventiliatorinis/ ventiliatorinis variklis	X/—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
73. Variklio degalai ir valdymas	X/X	X	—	—	—	—	—	—	—	—	—
73A FADEC sistemos	X/X	X	—	X	X	X	X	—	X	X	X
74. Uždegimas	X/X	X	—	—	—	—	X	—	—	—	—
75. Oro sistemos	X/—	—	—	X	—	X	—	—	—	—	—
76. Variklio valdytuvai	X/—	X	—	—	—	X	—	—	—	—	—
77. Variklio rodmenų sistemos	X/X	X	—	—	X	X	X	—	—	X	X
78. Išmetimo sistema	X/—	X	—	—	X	—	—	—	—	—	—
79. Alyvos sistema	X/—	—	X	X	—	—	—	—	—	—	—
80. Užvedimas	X/—	X	—	—	X	X	—	—	—	—	—
82. Vandens įpurškimas	X/—	X	—	—	—	—	—	—	—	—	—
83. Pagalbinės pavarų dėžės	X/—	—	X	—	—	—	—	—	—	—	—
84. Galios didinimo sistemos	X/—	X	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pagalbinės jėgainės (APU):											
49. Pagalbinės jėgainės (APU)	X/—	X	X	—	—	X	—	—	—	—	—
Stūmokliniai varikliai:											
70. Standartinė praktika. Varikliai (skirta tik konkre- čiam tipui)	—	—	X	—	—	—	—	X	—	—	—
70A Konstrukcinis išdėstymas ir veikimas (oro įsiur- bimo difuzorius, kompresorius, degimo kamera, turbina, guoliai ir sandarikliai, tepimo sistemos).	X/X	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70B Variklio veikimo charakteristikos	—	—	—	—	—	X	—	—	—	—	—
71. Variklis	X/—	X	X	—	—	—	—	X	—	—	—
73. Variklio degalai ir valdymas	X/X	X	—	—	—	—	—	—	—	—	—
73A FADEC sistemos	X/X	X	—	X	X	X	X	X	X	X	X
74. Uždegimas	X/X	X	—	—	—	—	X	—	—	—	—
76. Variklio valdymas	X/—	X	—	—	—	X	—	—	—	—	—
77. Variklio rodmenų sistemos	X/X	X	—	—	X	X	X	—	—	X	X
78. Išmetimo sistema	X/—	X	—	—	X	X	—	—	—	—	—

Skyriai	B1/B2	B1					B2				
	LOC	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	FOT	SGH	R/I	MEL	TS
79. Alyvos sistema	X/—	—	X	X	—	—	—	—	—	—	—
80. Užvedimas	X/—	X	—	—	X	X	—	—	—	—	—
81. Turbinos	X/—	X	X	X	—	X	—	—	—	—	—
82. Vandens įpurškimas	X/—	X	—	—	—	—	—	—	—	—	—
83. Pagalbinės pavarų dėžės	X/—	—	X	X	—	—	—	—	—	—	—
84. Galios didinimo sistemos	X/—	X	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Propeleriai:											
60A Standartinė praktika. Propeleris	—	—	—	X	—	—	—	—	—	—	—
61. Propeleriai/varomoji galia	X/X	X	X	—	X	X	—	—	—	—	—
61A Propelerio konstrukcija	X/X	—	X	—	—	—	—	—	—	—	—
61B Propelerio žingsnio keitimas	X/—	X	—	X	X	X	—	—	—	—	—
61C Propelerio sinchronizavimas	X/—	X	—	—	—	X	—	—	—	X	—
61D Propelerio elektroninis valdymas	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
61E Propelerio apsauga nuo apledėjimo	X/—	X	—	X	X	X	—	—	—	—	—
61F Propelerio techninė priežiūra	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

4. Orlaivio tipo mokymo teorijos ir praktikos egzamino standartas

4.1. Teorinio elemento egzamino standartas

Baigus teorinę orlaivio tipo mokymo dalį turi būti laikomas egzaminas raštu, atitinkantis šiuos reikalavimus:

- Egzamino forma – klausimai su atsakymų variantais (testas). Kiekvienas testo klausimas turi turėti 3 skirtingus atsakymus, iš kurių tik vienas teisingas. Bendra egzamino trukmė priklauso nuo bendro klausimų skaičiaus, o atsakyti į vieną klausimą vidutiniškai skiriama 90 sekundžių.
- Nemokančiajam dalyko netinkamos alternatyvos turi atrodyti vienodai tikėtinos. Visos alternatyvos turi būti aiškiai susijusios su klausimu ir sudarytos iš panašių žodžių, gramatinių konstrukcijų ir būti panašaus ilgio.
- Klausimuose su skaičiais neteisingi atsakymai turi atitikti procedūrines klaidas, pvz., netinkamą ženklą (+ vietoj –) ar netinkamus matavimo vienetus. Tai neturi būti tiesiog atsitiktiniai skaičiai.
- Kiekvieno skyriaus (*) egzamino lygis turi būti toks, koks nustatytas 2 punkte „Orlaivio tipo mokymo lygiai“. Tačiau leidžiama naudoti šiek tiek klausimų iš žemesnio lygio.
- Per egzaminą neleidžiama naudotis knygomis ir jokia pagalbine medžiaga. Išimtis leidžiama egzaminuojant kandidato gauti B1 arba B2 kategoriją gebėjimą suprasti techninius dokumentus.

f) Klausimų skaičius turi būti lygus bent vienam klausimui vienai mokymo valandai. Klausimų skaičius iš kiekvieno skyriaus ir lygio turi būti proporcingas:

— faktiniam to skyriaus ir lygio mokymosi valandų skaičiui,

— mokymo tikslams, nustatytiems pagal mokymo poreikių analizę.

Valstybės narės kompetentinga institucija įvertins klausimų skaičių ir lygį tvirtindama kursą.

g) Mažiausias teigiamas egzamino įvertinimas yra 75 %. Kai orlaivio tipo mokymo egzaminas suskirstomas į keletą egzaminų, kiekviename turi būti surenkama ne mažiau kaip 75 % balų. Tam, kad būtų galima pasiekti tiksliai 75 % ribą, egzamino klausimų skaičius turi būti 4 kartotinis.

h) Nuobaudos balai (neigiami balai už neatsakytus klausimus) neturi būti naudojami.

i) Modulio baigiamąjo etapo egzaminai negali būti naudojami kaip galutinio egzamino dalis, nebent juose yra reikiamas skaičius reikalaujamo lygio klausimų.

(*) Šiame punkte „skyrius“ reiškia kiekvieną iš 3.1 punkto e papunktyje pateiktos lentelės eilučių, kurios prasideda skaičiumi.

4.2. Praktinio elemento egzamino standartas

Baigus praktinį orlaivio tipo mokymo elementą, turi būti laikomas egzaminas, kuris turi atitikti šiuos reikalavimus:

a) Egzaminuoti turi tinkamos kvalifikacijos paskirtieji egzaminuotojai.

b) Egzaminu turi būti įvertintos mokomojo žinios ir įgūdžiai.

5. Orlaivio tipo egzamino standartas

Orlaivio tipo egzaminą turi rengti pagal 147 dalį tinkamai patvirtinta mokymo organizacija arba kompetentinga institucija.

Egzaminas turi būti laikomas žodžiu, raštu arba remiantis praktiniu egzaminu arba mišrus ir turi atitikti šiuos reikalavimus:

a) Egzaminas žodžiu turi būti atviras.

b) Egzaminą raštu turi sudaryti klausimai su atsakymų variantais (testai) arba tekstiniai klausimai.

c) Per praktinį egzaminą turi būti nustatytas asmens sugebėjimas atlikti nurodytą užduotį.

d) Egzaminą turi sudaryti skyrius (**) imtis iš nurodyto lygio 3 punkte pateiktos mokymo/egzaminų programos.

e) Nemokančiajam dalyko netinkamos alternatyvos turi atrodyti vienodai tikėtinos. Visos alternatyvos turi būti aiškiai susijusios su klausimu ir sudarytos iš panašių žodžių, gramatinių konstrukcijų ir būti panašaus ilgio.

f) Klausimuose su skaičiais neteisingi atsakymai turi atitikti procedūrinės klaidas, pvz., netinkamą prasmę ar netinkamą vienetų perskaičiavimą; tai neturi būti tiesiog atsitiktiniai skaičiai.

g) Egzaminas turi užtikrinti, kad bus pasiekti šie tikslai:

1. Patikimai išmanomas orlaivis ir jo sistemos.
2. Saugus techninės priežiūros, patikrinimo ir kasdienių darbų pagal techninės priežiūros žinyną ir kitų tiesiogiai susijusių su tam tikru orlaivio tipu nurodymų ir užduočių atlikimas, jeigu reikia, pvz.: trikčių šalinimas, remontas, reguliavimas, keitimas, įrengimas ir funkcinis patikrinimas (pvz., variklio darbo ir kt.).
3. Tinkamas visų orlaivio dokumentų ir techninės literatūros naudojimas.
4. Tinkamas specializuotų/specialių įrankių ir kontrolės prietaisų naudojimas, konkretaus tipo sudedamųjų dalių ir modulių išmontavimas ir pakeitimas, įskaitant visus ant sparno atliekamus techninės priežiūros veiksmus.

h) Egzaminui taikomi šie reikalavimai:

1. Egzaminus galima laikyti tris kartus iš eilės. Kitus tris kartus bandyti galima tik po metų. Po pirmojo nesėkmingo trijų kartų serijos bandymo turi praeiti 30 dienų, o po antrojo – 60 dienų.

Pareiškėjas turi raštu patvirtinti techninės priežiūros mokymo organizacijai ar kompetentingai institucijai, kuriai teikia paraišką laikyti egzaminą, bandymų laikyti egzaminą skaičių per pastaruosius metus ir datas bei organizaciją ar kompetentingą instituciją, kurioje tai buvo daryta. Techninės priežiūros mokymo organizacija ar kompetentinga institucija turi patikrinti bandymų laikyti egzaminą skaičių per nustatytą laikotarpį.

2. Orlaivio tipo egzaminas turi būti išlaikytas ir reikiama praktinė patirtis įgyta ne seniau kaip prieš trejus metus iki orlaivio tipo kvalifikacijos patvirtinimo orlaivio techninės priežiūros licencijoje paraiškos pateikimo.
3. Orlaivio tipo egzaminai turi vykti esant bent vienam egzaminuotojui. Egzaminuotojas (-ai) neturi būti dalyvavęs (-ę) mokant pareiškėją.

- i) Egzaminuotojas (-ai) parengia rašytinę ataskaitą, kurioje paaiškinama, kodėl kandidatas išlaikė egzaminą arba jo neišlaikė, ir ją patvirtina parašu.

(**) Šiame 5 punkte „skyrius“ reiškia kiekvieną 3.1 punkto e papunktyje ir 3.2 punkto b papunktyje pateiktų lentelių eilučių, kurios prasideda skaičiumi.

6. Stažuotė

Stazuotę turi patvirtinti licenciją išdavusi kompetentinga institucija.

Stazuotė turi vykti techninės priežiūros organizacijoje, tinkamai pavirtintoje konkretaus orlaivio tipo techninei priežiūrai, arba jai kontroliuojant ir turi būti vertinama tinkamos kvalifikacijos paskirtų egzaminuotojų.

Ji turi būti pradėta ir pabaigta ne seniau kaip prieš trejus metus iki orlaivio tipo kvalifikacijos patvirtinimo paraiškos pateikimo.

a) Tikslas:

Stazuotės tikslas – įgyti reikiamą kompetenciją ir patirtį atlikti saugią techninę priežiūrą.

b) Turinys:

Stazuotė turi aprėpti kompetentingai institucijai priimtina užduočių rinkinį. Stazuotės užduotys turi atitikti orlaivį ir sistemas tiek savo sudėtingumu, tiek tai užduočiai atlikti būtinu techniniu indėliu. Nors gali būti įtrauktos ir palyginti lengvos užduotys, turi būti parinktos bei atliktos ir kitos, sudėtingesnės techninės priežiūros užduotys, atitinkančios orlaivio tipą.

Kiekvienos užduoties atlikimą turi parašu patvirtinti stažuotojas ir papildomai patvirtinti paskirtas vadovas. Išvardytos užduotys turi atitikti tikrąjį darbo žiniaraštį/darbalapį ir kt.

Baigus stažuotę būtinas galutinis egzaminas, kurį vertina paskirtas reikiamos kvalifikacijos egzaminuotojas.

Stazuotės darbalapiuose/registracijos žurnale turi būti nurodyti šie duomenys:

1. Stažuotojo vardas ir pavardė;
2. Gimimo data;
3. Patvirtinta techninės priežiūros organizacija;
4. Vieta;
5. Vadovo (-ų) ir vertintojo vardai ir pavardės (jei reikia, nurodant licencijos numerį);
6. Užduoties atlikimo data;
7. Užduoties ir darbo žiniaraščio/darbo užsakymo/techninio žurnalo ar kt. aprašas;
8. Orlaivio tipas ir orlaivio registracija;
9. Orlaivio tipo kvalifikacija, kurios patvirtinimo siekiama.

Kad būtų lengviau tikrinti kompetentingai institucijai, stažuotę turi įrodyti i) išsamūs darbalapiai/registracijos žurnalas ir ii) atitikties ataskaita, rodanti, kad stažuotė atitinka šios dalies reikalavimus.

IV priedėlis

Patirties reikalavimai norint išplėsti orlaivio techninės priežiūros licenciją pagal 66 dalį

Toliau pateiktoje lentelėje nurodyta darbo patirtis, kurią reikia sukaupti norint į galiojančią techninės priežiūros licenciją pagal 66 dalį papildomai įrašyti naują kategoriją arba pakategorę.

Darbo patirtimi vadinama eksploatuojamų lėktuvų, atitinkančių paraiškos formoje nurodytą pakategorę, praktinė techninė priežiūra.

Reikalaujama patirtis gali būti sutrumpinta 50 %, jeigu pareiškėjas yra baigęs pakategorę atitinkantį pagal 147 dalį patvirtintą kursą.

Is:	A1	A2	A3	A4	B1.1	B1.2	B1.3	B1.4	B2	B3
A1	—	6 mėn.	6 mėn.	6 mėn.	2 metai	6 mėn.	2 metai	1 metai	2 metai	6 mėn.
A2	6 mėn.	—	6 mėn.	6 mėn.	2 metai	6 mėn.	2 metai	1 metai	2 metai	6 mėn.
A3	6 mėn.	6 mėn.	—	6 mėn.	2 metai	1 metai	2 metai	6 mėn.	2 metai	1 metai
A4	6 mėn.	6 mėn.	6 mėn.	—	2 metai	1 metai	2 metai	6 mėn.	2 metai	1 metai
B1.1	Nėra	6 mėn.	6 mėn.	6 mėn.	—	6 mėn.	6 mėn.	6 mėn.	1 metai	6 mėn.
B1.2	6 mėn.	Nėra	6 mėn.	6 mėn.	2 metai	—	2 metai	6 mėn.	2 metai	Nėra
B1.3	6 mėn.	6 mėn.	Nėra	6 mėn.	6 mėn.	6 mėn.	—	6 mėn.	1 metai	6 mėn.
B1.4	6 mėn.	6 mėn.	6 mėn.	Nėra	2 metai	6 mėn.	2 metai	—	2 metai	6 mėn.
B2	6 mėn.	6 mėn.	6 mėn.	6 mėn.	1 metai	1 metai	1 metai	1 metai	—	1 metai
B3	6 mėn.	Nėra	6 mėn.	6 mėn.	2 metai	6 mėn.	2 metai	1 metai	2 metai	—

V priedėlis

Paraiškos forma – EASA 19 forma

- Šiame priedėlyje pateiktas III priede (66 dalyje) nurodytos orlaivio techninės priežiūros licencijos paraiškos pavyzdys.
- Valstybės narės kompetentinga institucija gali modifikuoti EASA 19 formą taip, kad į ją būtų įtraukiama tik ta papildoma informacija, kuri reikalinga tuo atveju, jeigu pagal nacionalinius reikalavimus leidžiama arba reikalaujama, kad pagal III priedą (66 dalį) išduota orlaivio techninės priežiūros licencija būtų naudojama ne pagal I priedo (M dalies) ir II priedo (145 dalies) reikalavimus.

ORLAIVIO TECHNINĖS PRIEŽIŪROS LICENCIJOS (TPL) PAGAL 66 DALĮ IŠDAVIMO/PAKEITIMO/PRATĖSIMO PARAIŠKA	EASA 19 FORMA				
DUOMENYS APIE PAREIŠKĖJĄ:					
Vardas, pavardė:					
Adresas:					
Pilietybė: ..... Gimimo data ir vieta:					
TPL DUOMENYS PAGAL 66 DALĮ (jei taikoma):					
Licencijos Nr. .... Išdavimo data:					
DUOMENYS APIE DARBOVIETĘ:					
Pavadinimas:					
Adresas:					
Techninės priežiūros organizacijos patvirtinimo nuoroda:					
Telefonas: ..... Faksas:					
PRAŠAU: (reikiamą pažymėti varnele)					
Išduoti TPL ☐	Pakeisti TPL ☐	Pratęsti TPL ☐			
Kvalifikacija	A	B1	B2	B3	C
Lėktuvai su turbininiais varikliais	☐	☐			
Lėktuvai su stūmokliniais varikliais	☐	☐			
Sraigatarniai su turbininiais varikliais	☐	☐			
Sraigatarniai su stūmokliniais varikliais	☐	☐			
Avionika			☐		
2 000 kg ir mažesnės MTOM masės neslėginiai lėktuvai su stūmokliniais varikliais				☐	
Dideli orlaiviai					☐
Dideliems orlaiviams nepriskiriami orlaiviai					☐
Orlaivio tipo patvirtinimas/Kvalifikacijos patvirtinimas/Apribojimo panaikinimas (jei taikoma):					
.....					
.....					
.....					

Prašau išduoti/pakeisti/pratęsti TPL pagal 66 dalį, kaip nurodyta, ir patvirtinu, kad šioje formoje esanti informacija pateikiant paraišką buvo teisinga.

Patvirtinu, kad:

1. neturiu jokios kitoje valstybėje narėje išduotos TPL pagal 66 dalį;
2. jokioje kitoje valstybėje narėje nepateikiau TPL pagal 66 dalį paraiškos; ir
3. niekada neturėjau kitoje valstybėje narėje išduotos TPL pagal 66 dalį, kuri kitoje valstybėje narėje buvo panaikinta arba kurios galiojimas buvo sustabdytas.

Suprantu, kad pateikęs neteisingą informaciją galiu negauti TPL pagal 66 dalį.

Parašas: ..... Vardas, pavardė: .....

Data: .....

Norėčiau pateikti šiuos kursų baigimo pažymėjimus (jei taikoma):

.....
 .....
 .....

Praktinio mokymo pagal 147 dalį pažymėjimą

.....
 .....
 .....

Lygiaverčių teorijos egzaminų pažymėjimą

.....
 .....
 .....

Pridėti visus atitinkamus pažymėjimus

Rekomendacija (jei taikoma): patvirtinama, kad pareiškėjas atitinka taikomus 66 dalyje nustatytus orlaivio techninės priežiūros teorijos žinių ir praktinės patirties reikalavimus, ir rekomenduojama kompetentingai institucijai išduoti arba patvirtinti TPL pagal 66 dalį.

Parašas: ..... Vardas, pavardė: .....

Pareigos: ..... Date: .....

VI priedėlis

III priede (66 dalyje) nurodyta orlaivio techninės priežiūros licencija – EASA 26 forma

1. III priede (66 dalyje) nurodytos orlaivio techninės priežiūros licencijos pavyzdys pateiktas toliau.
2. Dokumentas turi būti išspausdintas ant parodytos standartinės formos, tačiau, norint jį parengti kompiuteriu, jo dydis gali būti sumažintas. Sumažinus dydį turi likti pakankamai ploto tose vietose, kur dedami kompetentingų institucijų antspaudai. Į kompiuteriu parengtus dokumentus nebūtina įtraukti visų laukų, jei tie laukai nepildomi, kol šis dokumentas yra aiškiai atpažįstamas kaip orlaivio techninės priežiūros licencija, išduota pagal III priedą (66 dalį).
3. Dokumentas gali būti parengtas anglų arba kita atitinkamos valstybės narės valstybine kalba, išskyrus tai, kad visiems užsienyje dirbantiems licencijos turėtojams, be atitinkamos valstybės narės valstybine kalba parengtos licencijos, pateikiama licencija anglų kalba, kad būtų užtikrintas tarpusavio supratimas ir licencijos pripažinimas.
4. Kiekvienas licencijos turėtojas turi turėti vienintelį licencijos numerį, sudarytą iš nacionalinio identifikavimo numerio ir raidinio skaitmeninio kodo.
5. Dokumento puslapių eiliškumas gali būti bet koks ir dokumente nebūtinai turi būti visos skiriamosios linijos, jei informacija pateikta taip, kad kiekvienas puslapis pagal išdėstymą galėtų būti atpažįstamas pagal toliau pateiktą techninės priežiūros licencijos pavyzdį.
6. Dokumentą gali parengti: i) valstybės narės kompetentinga institucija arba ii) bet kokia pagal II priedą (145 dalį) patvirtinta techninės priežiūros organizacija, jeigu kompetentinga institucija sutinka ir jeigu laikomasi tvarkos, nustatytos techninės priežiūros organizacijos žinyne, kuris nurodytas II priedo (145 dalies) 145.A.70 dalyje; tačiau visais atvejais dokumentą išduoda valstybės narės kompetentinga institucija.
7. Galiojančios orlaivio techninės priežiūros licencijos pakeitimus gali parengti i) valstybės narės kompetentinga institucija arba ii) bet kokia pagal II priedą (145 dalį) patvirtinta techninės priežiūros organizacija, jeigu kompetentinga institucija sutinka ir jeigu laikomasi tvarkos, nustatytos techninės priežiūros organizacijos žinyne, kuris nurodytas II priedo (145 dalies) 145.A.70 dalyje; tačiau visais atvejais dokumentą keičia valstybės narės kompetentinga institucija.
8. Gautą orlaivio techninės priežiūros licenciją jos turėtojas turi išlaikyti geros būklės, jis taip pat lieka įpareigotas užtikrinti, kad licencijoje nebūtų padaryta neteisėtų įrašų.
9. Nesilaikant 8 punkte nurodytų sąlygų dokumentas gali būti pripažintas negaliojančiu ir turėtojui gali būti panaikinta teisė išleisti eksploatuoti ir gali grėsti patraukimas baudžiamojon atsakomybėn pagal nacionalinius įstatymus.
10. Pagal III priedą (66 dalį) išduota orlaivio techninės priežiūros licencija pripažįstama visose valstybėse narėse ir jos nereikia pakeisti, jeigu asmuo dirba kitoje valstybėje narėje.
11. EASA 26 formos priedas nėra būtinas ir gali būti naudojamas tik įrašams apie suteiktas nacionalines teises, jeigu šios teisės nacionaliniais teisės aktais yra nustatytos ne III priedo (66 dalies) taikymo srityje.
12. Informacijos tikslais esamoje valstybės narės kompetentingos institucijos išduotoje orlaivio techninės priežiūros licencijoje pagal III priedą (66 dalį) puslapiai gali būti išdėstyti kita tvarka ir gali nebūti skiriamųjų linijų.
13. Orlaivio tipo kvalifikacijos puslapį valstybės narės kompetentinga institucija savo nuožiūra gali išduoti tik tada, kai įrašomas pirmasis orlaivio tipo kvalifikacijos patvirtinimas. Jeigu tokių kvalifikacijų yra keletas, puslapių išduodama daugiau nei vienas.
14. Nepaisant 13 punkto, kiekvienas išspausdintas puslapis turi atitikti nurodytą formą ir jame turi būti pateikti reikalaujami to puslapio duomenys.
15. Licencijoje turi būti aiškiai nurodyta, kad apribojimai yra išleidimo eksploatuoti teisių išimtys. Jeigu apribojimų nėra, puslapyje „APRIBOJIMAI“ įrašoma „Apribojimų nėra“.
16. Naudojant iš anksto išspausdintas formas visi kategorijų, pakategorių ar orlaivio tipo kvalifikacijos laukai, kuriuose nėra įrašų apie kategoriją, turi būti pažymėti taip, kad būtų aiškiai matoma, jog kvalifikacija nesuteikta.
17. III priede (66 dalyje) nurodytos orlaivio techninės priežiūros licencijos pavyzdys.

I.

EUROPOS SĄJUNGA (*)

[VALSTYBĖ]

[INSTITUCIJOS PAVADINIMAS IR ŽENKLAS]

II.

66 dalis

ORLAIVIO TECHNINĖS PRIEŽIŪROS
LICENCIJA

III.

Licencijos Nr. [VALSTYBĖS NARĖS
KODAS].66.[XXXX]

EASA 26 FORMA, 3 leidimas

IVa. Turėtojo vardas ir pavardė

IVb. Gimimo data ir vieta

V. Turėtojo adresas:

VI. Turėtojo pilietybė:

VII. Turėtojo parašas:

III. Licencijos Nr.:

VIII. SĄLYGOS:

Ši licencija turi būti turėtojo pasirašyta ir pateikiama kartu su asmens dokumentu, kuriame yra licencijos turėtojo nuotrauka.

Tik puslapyje „KATEGORIJOS pagal 66 dalį“ nurodytos bet kurios kategorijos dar nesuteikia turėtojui teisės išleisti orlaivį eksploatuoti.

Jeigu šioje licencijoje patvirtinta orlaivio tipo kvalifikacija, ji atitinka ICAO 1 priedą.

Šios licencijos turėtojo teisės nustatomos Reglamente (EB) Nr. 2042/2003 ir ypač jo III priede (66 dalyje).

Ši licencija galioja iki datos, nurodytos apribojimo puslapyje, jeigu jos galiojimas prieš tai nebuvo sustabdytas arba ji nebuvo atšaukta.

Šioje licencijoje suteiktomis teisėmis galima naudotis tik tada, jei jos turėtojas per pastaruosius dvejus metus įgijo ne trumpesnę nei šešių mėnesių techninės priežiūros patirtį pagal licencijoje suteiktas teises arba atitinka reikalavimus, keliamus suteikiant šias teises

III. Licencijos Nr.:

IX. KATEGORIJOS pagal 66 dalį

GALIOJIMAS	A	B1	B2	B3	C
Lėktuvai su turbininiais varikliais			—	—	—
Lėktuvai su stūmokliniais varikliais			—	—	—
Sraigatarniai su turbininiais varikliais			—	—	—
Sraigatarniai su stūmokliniais varikliais			—	—	—
Avionika	—	—		—	—
Dideli orlaiviai	—	—	—	—	
Dideliems orlaiviams nepriskiriami orlaiviai	—	—	—	—	
2 000 kg ir mažesnės MTOM masės neslėginiai lėktuvai su stūmokliniais varikliais	—	—	—		—

X. Išduodančiojo pareigūno parašas ir data:

XI. Išduodančiosios institucijos spaudas arba antspaudas

III. Licencijos Nr.:

XII. ORLAIVIO TIPO KVALIFIKACIJOS PAGAL 66 DALĮ		
Orlaivio tipo kvalifikacija	Kategorija	Antspaudas ir data
III. Licencijos Nr.:		

XIII. APRIBOJIMAI PAGAL 66 DALĮ
Galioja iki:
III. Licencijos Nr.:

EASA 26 FORMOS priedas
XIV. NACIONALINĖS TEISĖS, nepatenkančios į 66 dalies taikymo sritį, pagal [nacionalinis teisės aktas] (galioja tik [valstybė narė])
Oficialus antspaudas ir data
III. Licencijos Nr.:

SPECIALIAI PALIKTAS TUŠČIAS
----

4. Reglamento (EB) Nr. 2042/2003 IV priedas (147 dalis) iš dalies keičiamas taip:

1) turinys pakeičiamas taip:

„TURINYS

147.1

A SKYRIUS. TECHNINIAI REIKALAVIMAI

A POSKYRIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

147.A.05 Taikymo sritis

147.A.10 Bendrosios nuostatos

147.A.15 Paraiška

B POSKYRIS. REIKALAVIMAI MOKYMO ORGANIZACIJAI

147.A.100 Reikalavimai mokymo organizacijos įrangai

147.A.105 Reikalavimai personalui

147.A.110 Įrašai apie teorinės dalies ir praktinio rengimo dėstytojus bei egzaminuotojus

147.A.115 Mokymo priemonės

147.A.120 Techninės priežiūros mokymo medžiaga

147.A.125 Įrašai

147.A.130 Mokymo tvarka ir kokybės kontrolės sistema

147.A.135 Egzaminai

147.A.140 Techninės priežiūros mokymo organizacijos žinynas

147.A.145 Techninės priežiūros mokymo organizacijos teisės

147.A.150 Techninės priežiūros mokymo organizacijos pakeitimai

147.A.155 Patvirtinimo pažymėjimo galiojimo pratęsimas

147.A.160 Pažeidimai

C POSKYRIS. PATVIRTINTAS PAGRINDINIS MOKYMO KURSAS

147.A.200 Patvirtintas pagrindinis mokymo kursas

147.A.205 Pagrindinio kurso teorinės dalies egzaminas

147.A.210 Praktinių gebėjimų egzaminas

D POSKYRIS. ORLAIVIO TIPO MOKYMO KURSAS/MOKOMOSIOS UŽDUOTYS

147.A.300 Orlaivio tipo mokymo kursas ir (arba) mokomosios užduotys

147.A.305 Orlaivio tipo mokymo kurso ir mokomųjų užduočių egzaminai

B SKYRIUS. KOMPETENTINGOS INSTITUCIJOS DARBO TVARKA

A POSKYRIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

147.B.05 Taikymo sritis

147.B.10 Kompetentinga institucija

147.B.20 Įrašų saugojimas

147.B.25 Išlygos

B POSKYRIS. PATVIRTINIMO SUTEIKIMAS

147.B.110 Patvirtinimo suteikimo ir patvirtinimo keitimo tvarka

147.B.120 Pratęsimo tvarka

147.B.125 Techninės priežiūros mokymo organizacijos patvirtinimo pažymėjimas

147.B.130 Pažeidimai

C POSKYRIS. TECHNINĖS PRIEŽIŪROS MOKYMO ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO ATŠAUKIMAS, SUSTABDYMAS ARBA APRIBOJIMAS

147.B.200 Techninės priežiūros mokymo organizacijos patvirtinimo atšaukimas, sustabdymas arba apribojimas

I priedėlis. Pagrindinio mokymo kurso trukmė

II priedėlis. IV priede (147 dalyje) nurodytas techninės priežiūros mokymo organizacijos patvirtinimas – EASA 11 forma

III priedėlis. IV priede (147 dalyje) nurodyti pripažinimo pažymėjimai – EASA 148 ir 149 formos“;

2) A skyriaus pavadinimas pakeičiamas taip:

„A SKYRIUS

TECHNINIAI REIKALAVIMAI“

3) 147.A.125 dalis pakeičiama taip:

„147.A.125 Įrašai

Organizacija *neribotą laikotarpį* privalo saugoti visus įrašus apie kiekvieno studijuojančiojo mokymą, egzaminus ir įvertinimą.“;

4) 147.A.145 dalis keičiama taip:

i) e punktas pakeičiamas taip:

„e) Organizacija gali būti patvirtinta egzaminuoti tik tada, jeigu ji yra patvirtinta ir mokyti“;

ii) įrašomas toks f punktas:

„f) Nukrypstant nuo e punkto nuostatų, organizacija, patvirtinta teikti pagrindinių žinių mokymą arba orlaivio tipo mokymą, gali būti patvirtinta rengti orlaivio tipo egzaminus tuo atveju, jei orlaivio tipo mokymas nebūtinas.“;

5) A skyriaus C poskyrio pavadinimas pakeičiamas taip:

„C POSKYRIS

PATVIRTINTAS PAGRINDINIS MOKYMO KURSAS“

6) 147.A.200 dalies b punktas pakeičiamas taip:

„b) Žinių mokymo elementas turi apimti orlaivio techninės priežiūros licencijos kategorijos ar pakategorės teminius dalykus, kaip nurodyta III priede (66 dalyje).“;

- 7) B skyriaus pavadinimas pakeičiamas taip:

„B SKYRIUS

KOMPETENTINGŲ INSTITUCIJŲ DARBO TVARKA“

- 8) 147.B.15 dalis išbraukiama;
- 9) 147.B.120 dalies a punktas pakeičiamas taip:

„a) Kiekvienoje organizacijoje ne rečiau kaip kas 24 mėnesius turi būti atliktas išsamus atitiktis šiam priedui (147 daliai) auditas. Jis turi apimti bent vieną techninės priežiūros mokymo organizacijos rengiamą mokymo kursą ir vieną jos rengiamą egzaminą.“;

- 10) I priedėlis pakeičiamas taip:

„I priedėlis

Pagrindinio mokymo kurso trukmė

Viso pagrindinio mokymo kurso trukmė turi būti tokia:

Pagrindinis kursas	Trukmė (valandomis)	Teorijos mokymo santykis (%)
A1	800	30–35
A2	650	30–35
A3	800	30–35
A4	800	30–35
B1.1	2 400	50–60
B1.2	2 000	50–60
B1.3	2 400	50–60
B1.4	2 400	50–60
B2	2 400	50–60
B3	1 000	50–60“

11) II priedėlis iš dalies keičiamas taip:

„II priedėlis

IV priede (147 dalyje) nurodytas techninės priežiūros mokymo organizacijos patvirtinimas – EASA 11 forma

1 puslapis iš 2

[VALSTYBĖ NARĖ (*)]

Europos Sąjungos valstybė narė (**)

TECHNINĖS PRIEŽIŪROS MOKYMO IR EGZAMINAVIMO ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO PAŽYMĖJIMAS

Nuoroda:[VALSTYBĖS NARĖS KODAS (*)].147.[XXXX]

Pagal šiuo metu galiojančią Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 216/2008 ir Komisijos reglamentą (EB) Nr. 2042/2003 bei atsižvelgdama į toliau nustatytas sąlygas [VALSTYBĖS NARĖS KOMPETENTINGA INSTITUCIJA (*)] patvirtina, kad:

[[MONĖS PAVADINIMAS IR ADRESAS]

kaip techninės priežiūros mokymo organizacija pagal Reglamento (EB) Nr. 2042/2003 IV priedo (147 dalies) A skyrių yra patvirtinta rengti mokymus ir egzaminus, išvardytus pridedamoje patvirtinimo specifikacijoje, ir studentams išduoti atitinkamus pripažinimo pažymėjimus pagal pirmiau pateiktas nuorodas.

SĄLYGOS:

1. Šio patvirtinimo taikymo sritis apribota taikymo sritimi, nustatyta IV priedo (147 dalies) A skyriuje nurodyto patvirtintos techninės priežiūros mokymo organizacijos žinyno darbo apimtį skyriuje.
2. Pagal šį patvirtinimą privaloma laikytis patvirtintos techninės priežiūros mokymo organizacijos žinyne nustatytos tvarkos.
3. Šis patvirtinimas galioja tol, kol patvirtinta techninės priežiūros mokymo organizacija atitinka Reglamento (EB) Nr. 2042/2003 IV priedą (147 dalį).
4. Jei laikomasi nurodytų sąlygų, šis patvirtinimas galioja neribotą laiką, jeigu anksčiau patvirtinimo nebuvo atsisakyta, jis nebuvo pakeistas, jo galiojimas nebuvo sustabdytas arba jis nebuvo atšauktas.

Pirmojo išdavimo data: .....

Šio pakeitimo data: .....

Pakeitimo Nr.: .....

Parašas: .....

Kompetentingos institucijos vardu: [VALSTYBĖS NARĖS KOMPETENTINGA INSTITUCIJA (*)]

EASA 11 forma, 3 leidimas

(*) Arba EASA, jeigu EASA yra kompetentinga institucija.

(**) Išbraukti, jei tai ne ES valstybė narė arba EASA.

TECHNINĖS PRIEŽIŪROS MOKYMO IR EGZAMINAVIMO PATVIRTINIMO SPECIFIKACIJA

Nuoroda: [VALSTYBĖS NARĖS KODAS (*).147.[XXXX]

Organizacija: [[MONĖS PAVADINIMAS IR ADRESAS]

KLASĖ	LICENCIJOS KATEGORIJA	APRIBOJIMAS	
PAGRINDINĖ (**)	B1 (**)	TB1.1 (**)	LĖKTUVAI SU TURBININIAIS VARIKLIAIS (**)
		TB1.2 (**)	LĖKTUVAI SU STŪMOKLINIAIS VARIKLIAIS (**)
		TB1.3 (**)	SRAIGTASPARNIAI SU TURBININIAIS VARIKLIAIS (**)
		TB1.4 (**)	SRAIGTASPARNIAI SU STŪMOKLINIAIS VARIKLIAIS (**)
	B2 (**)	TB2 (**)	AVIONIKA (**)
	B3 (**)	TB3 (**)	2 000 kg ir mažesnės MTOM masės neslėginiai lėktuvai su stūmokliniais varikliais (**)
	A (**)	TA.1 (**)	LĖKTUVAI SU TURBININIAIS VARIKLIAIS (**)
		TA.2 (**)	LĖKTUVAI SU STŪMOKLINIAIS VARIKLIAIS (**)
		TA.3 (**)	SRAIGTASPARNIAI SU TURBININIAIS VARIKLIAIS (**)
		TA.4 (**)	SRAIGTASPARNIAI SU STŪMOKLINIAIS VARIKLIAIS (**)
TIPAS/ UŽDUOTIS (**)	C (**)	T4 (**)	[NURODYTI ORLAIVIO TIPA] (***)
	B1 (**)	T1 (**)	[NURODYTI ORLAIVIO TIPA] (***)
	B2 (**)	T2 (**)	[NURODYTI ORLAIVIO TIPA] (***)
	A (**)	T3 (**)	[NURODYTI ORLAIVIO TIPA] (***)

Ši patvirtinimo specifikacija taikoma tik tiems mokymo kursams ir egzaminams, kurie nurodyti patvirtintos techninės priežiūros mokymo organizacijos žinyno darbo apimties skyriuje.

Techninės priežiūros mokymo organizacijos žinyno nuoroda: .....

Pirmojo išdavimo data: .....

Paskutinio patvirtinto pakeitimo data: ..... Pakeitimo Nr.: .....

Parašas: .....

Kompetentingos institucijos vardu: [VALSTYBĖS NARĖS KOMPETENTINGA INSTITUCIJA (*)]

(*) Arba EASA, jeigu EASA yra kompetentinga institucija.

(**) Išbraukti, jei organizacija nėra patvirtinta.

(***) Įrašyti atitinkamą kvalifikaciją ir apribojimą.

(12) III priedėlis pakeičiamas taip:

„III priedėlis

IV priede (147 dalyje) nurodyti pripažinimo pažymėjimai – EASA 148 ir 149 formos

1. Pagrindinis mokymas/egzaminas

Toliau nurodytas pagrindinio mokymo pagal 147 dalį pažymėjimo modelis turi būti naudojamas patvirtinant, kad baigtas pagrindinis mokymas, išlaikytas pagrindinis egzaminas arba tiek viena, tiek kita.

Mokymo baigimo pažymėjime turi būti aiškiai nurodytas kiekvienas atskiras modulio egzaminas, jo išlaikymo data ir atitinkama III priedo (66 dalies) I priedėlio versija.

1 puslapis iš 1
PRIPAŽINIMO PAŽYMĖJIMAS
Nuoroda: [VALSTYBĖS NARĖS KODAS (*).147.[XXXX].[YYYYY]
Šis pripažinimo pažymėjimas išduotas:
[VARDAS, PAVARDĖ]
[GIMIMO DATA IR VIETA]
Išdavė:
[[MONĖS PAVADINIMAS IR ADRESAS]
Nuoroda: [VALSTYBĖS NARĖS KODAS (*).147.[XXXX]
kaip techninės priežiūros mokymo organizacija pagal Reglamento (EB) Nr. 2042/2003 IV priedą (147 dalį) yra patvirtinta rengti mokymus ir egzaminus, išvardytus patvirtinimo specifikacijoje.
Šiuo pažymėjimu patvirtinama, kad pirmiau nurodytas asmuo sėkmingai baigė toliau nurodytą patvirtintą pagrindinio mokymo kursą (**) arba išlaikė pagrindinį egzaminą (**) pagal tuo metu galiojantį Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 216/2008 ir Komisijos reglamentą (EB) Nr. 2042/2003.
[PAGRINDINIO MOKYMO KURSAS (**)] ir (arba) [PAGRINDINIS EGZAMINAS (**)]
[66 DALIES MODULIŲ SĄRAŠAS/EGZAMINO IŠLAIKYMO DATA]
Data: .....
Parašas: .....
[monės vardu: [[MONĖS PAVADINIMAS]

EASA 148 forma, 1 leidimas

(*) Arba EASA, jeigu EASA yra kompetentinga institucija.

(**) Išbraukti, kas netinka.

2. Orlaivio tipo mokymas/egzaminas

Toliau nurodytas orlaivio tipo mokymo pagal 147 dalį pažymėjimo modelis turi būti naudojamas patvirtinant, kad baigti orlaivio tipo kvalifikacijos suteikimo mokymo kurso teoriniai elementai, praktiniai elementai arba tiek viena, tiek kita.

Pažymėjime nurodomas sklandmens/variklio derinys, kuriam buvo skirtas mokymas.

Atitinkamos nuorodos turi būti išbrauktos, o kurso tipo langelyje nurodyta, ar tai buvo praktinis, teorinis ar abu mokymo elementai.

Mokymo baigimo pažymėjime aiškiai nurodoma, ar kursas buvo visas, ar dalinis (pvz., sklandmens, jėgainės ar avionikos/elektrotechnikos kursas), ar skirtumų mokymo kursas, atsižvelgiant į pareiškėjo ankstesnę patirtį, pvz., A340 (CFM) kursas, skirtas A320 technikams. Jei kursas buvo ne visas, pažymėjime nurodoma, ar sandūros sritys buvo aprėptos, ar ne.

1 puslapis iš 1

PRIPAŽINIMO PAŽYMĖJIMAS

Nuoroda: [VALSTYBĖS NARĖS KODAS (*).147.[XXXX].[YYYYY]

Šis pripažinimo pažymėjimas išduotas:

[VARDAS, PAVARDĖ]

[GIMIMO DATA IR VIETA]

Išdavė:

[[MONĖS PAVADINIMAS IR ADRESAS]

Nuoroda: [VALSTYBĖS NARĖS KODAS (*).147.[XXXX]

kaip techninės priežiūros mokymo organizacija pagal Reglamento (EB) Nr. 2042/2003 IV priedą (147 dalį) yra patvirtinta rengti mokymus ir egzaminus, išvardytus patvirtinimo specifikacijoje.

Šiuo pažymėjimu patvirtinama, kad pirmiau nurodytas asmuo sėkmingai baigė toliau nurodytus patvirtintus orlaivio tipo mokymo kurso teorinius elementus (**) ir (arba) praktinius elementus (**) ir išlaikė atitinkamus egzaminus pagal tuo metu galiojančią Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 216/2008 ir Komisijos reglamentą (EB) Nr. 2042/2003.

[ORLAIVIO TIPO MOKYMO KURSAS (**)]

[PRADŽIOS IR PABAIGOS DATOS]

[NURODYTI TEORINIUS ARBA PRAKTINIUS ELEMENTUS]

ir (arba)

[ORLAIVIO TIPO EGZAMINAS (**)]

[PABAIGOS DATA]

Data: .....

Parašas: .....

Išmonės vardu: [[MONĖS PAVADINIMAS]

EASA 149 forma, 1 leidimas

<...>

(*) Arba EASA, jeigu EASA yra kompetentinga institucija.

(**) Išbraukti, kas netinka.*